

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Charakteristika současné ženské migrace z Indonésie a Vietnamu na
Taiwan ve světle Wallersteinova modelu světového systému a taiwanské
migrační politiky

Characteristics of Current Female Migration from Indonesia and
Vietnam to Taiwan based on Wallerstein's World-Systems Theory and
Taiwan's Migration Policy

OLOMOUC 2021, Tereza Přikrylová

vedoucí diplomové práce: Filip Kraus, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Počet stran a znaků: 102 stran (217 970 znaků)

Počet titulů použité literatury: 112

Anotace:

V diplomové práci mapuji ženskou migraci na Taiwan z Indonésie a Vietnamu. Zabývám se komparací dvou druhů migrací, svatební a pracovní, a na základě získaných informací se snažím predikovat vliv současné migrační politiky Taiwanu na budoucí vývoj integrace migrantek z JV Asie. Nejprve na základě statistických údajů nastiňuji demografické změny, které v souvislosti s ženskou migrací na Taiwanu vznikají. Poté, při popisu motivací žen k migraci na Taiwan, vycházím z Wallersteinovy teorie světového systému. A dále se, za pomoci primárních a sekundárních dat, zaměřuji na integraci migrantek, komparaci svatební a pracovní migrace a popis dopadů ženské migrace na taiwanskou společnost. Nakonec svatební a pracovní migraci řeším v kontextu migrační politiky Taiwanu a na základě čínských novinových článků mapuji i veřejný názor taiwanské společnosti na ženskou migraci z regionu JV Asie.

Klíčová slova: ženská migrace na Taiwan, svatební migrace, pracovní migrace, integrace do majoritní společnosti, migrační politika Taiwanu

Resumé:

Práce dochází k následujícím výsledkům: Hlavním push i pull faktorem ženské migrace na Taiwan je socioekonomická situace v zemích původu migrantů. Svatební i pracovní migrace jsou jen odlišné způsoby, jak vstoupit na taiwanský pracovní trh. Odlišných výsledků ale svatební a pracovní migrace dosahují z pohledu míry integrace, autonomie migrantek a vstupu na pracovní trh. Pokud hovoříme o sociokulturní integraci, lépe se do taiwanské společnosti adaptují zahraniční nevěsty. Když porovnáme míru nezávislosti zahraničních nevěst a pracovnic z pohledu migrační politiky Taiwanu, zahraniční nevěsty mají z pohledu taiwanského právního systému lepší postavení, ale pracovní migrantky jsou více nezávislé. Také z pohledu přístupu na pracovní trh mají zahraniční nevěsty lepší možnosti přístupu k zaměstnání, nemusejí ani žádat o pracovní povolení. Přínosy ženské migrace taiwanské společnosti jsou ekonomické a demografické, zahraniční nevěsty a pracovnice z jihovýchodní Asie pomáhají řešit demografické problémy Taiwanu a zároveň přispívají i k udržení výkonu taiwanské ekonomiky. Taiwanské společnosti přinášejí také kulturní rozmanitost. Mezi negativní

dopady patří skutečnost, že svatební migrace na taiwanském venkově udržuje tradiční patriarchální model. Současná migrační politika ještě posiluje obraz migrantek jakožto cizinek a pouhých dočasných obyvatel Taiwanu. Na základě výsledků též vyplývá, že i když může být díky vývoji taiwanské migrační politiky do budoucna zjednodušen každodenní život migrantek na Taiwanu, samotná integrace migrantek do většinové společnosti zůstane v důsledku současné migrační politiky obtížná.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé diplomové práce Filipu Krausovi, Ph.D za cenné rady, odborné vedení, a za podporu a trpělivost při vytváření práce. Ráda bych také poděkovala všem, kteří se podíleli na mém vzdělání a zejména pak svým rodičům, za jejich bezmeznou podporu na cestě mým životem.

Obsah

1.	Úvod.....	12
1.1	Výzkumné otázky	14
1.2	Hypotéza	15
1.3	Metodologie	16
1.4	Teoretický základ.....	17
1.4.1	Terminologické zasazení migrace a vymezení základních termínů	17
1.4.2	Teorie světového systému Immanuela Wallersteina	18
1.4.2.1	Vznik teorie světových systémů.....	18
1.4.2.2	Historické kořeny a základní pojmy Wallersteinova pojetí světa	19
1.4.2.3	Vztah teorie k mezinárodní migraci	20
1.5	Vybraná literatura na téma <i>xinzhumin</i>	21
2	Ženská migrace z jihovýchodní Asie na Taiwan	26
2.1	Historie ženské migrace na Taiwan optikou dostupných statistických údajů	26
2.1.1	Pracovní migrantky	26
2.1.2	Zahraniční nevěsty	28
2.2	Současný stav ženské migrace na Taiwanu.....	29
2.3	Závěr	30
3	Motivace žen k migraci optikou Wallersteinovy teorie světového systému	31
3.1	Úvod.....	31
3.1.1	Socioekonomické důvody ženské migrace z jihovýchodní Asie na Taiwan v zemích původu (tzv. push factors)	31
3.1.1.1	Vietnam	31
3.1.1.2	Indonésie	36
3.1.2	Socioekonomická situace Čínské republiky a její strategická orientace na země jihovýchodní Asie (tzv. pull factors).....	39
3.2	Srovnání socioekonomických ukazatelů Vietnamu, Indonésie a Taiwanu	43
3.3	Další push a pull faktory	44
3.3.1	Demografické vlivy.....	45
3.3.2	Kulturní vlivy	45
3.4	Shrnutí.....	46
4	Charakteristické rysy ženské migrace	47
4.1	Úvod.....	47
4.2	Integrace migrantek do většinové společnosti	48
4.2.1	Faktory ovlivňující integrační proces.....	48
4.2.2	Podíl majoritní společnosti na integraci	54

4.2.3	Výsledky integrace do sociálních, ekonomických a kulturních systémů taiwanské společnosti.....	56
4.3	Porovnání svatební a pracovní migrace	61
4.4	Dopady na taiwanskou společnost	64
4.5	Shrnutí.....	66
5	Vývoj taiwanské migrační politiky	67
5.1	Úvod – Taiwan a migrace	67
5.2	Charakteristiky taiwanské imigrační politiky	68
5.3	Reakce taiwanské společnosti na migrantky z JV Asie podle novinových článků	76
5.4	Shrnutí.....	80
6	Závěr	82
6.1	Shrnutí základních poznatků	82
6.2	Nedostatky práce pramenící z objektivních důvodů	85
6.3	Doporučení do budoucna	86
7	Resumé.....	87
8	Seznam literatury	89

Seznam tabulek

Tabulka 1: Socio-ekonomické ukazatele Vietnamu, Indonésie a Taiwanu	43
Tabulka 2: Genderové rozložení Vietnamu, Indonésie a Taiwanu.....	45
Tabulka 3: Zmíněná témata o xinzhuminech v China Times	77
Tabulka 4: Zmíněná témata o xinzhuminech v Liberty Times	78

Seznam zkratek

ADB	Asijská rozvojová banka
APEC	Asijsko-pacifické hospodářské společenství
APRC	Alien Permanent Resident Certificate
ARC	Alien Resident Certificate
ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie
BOCA	Úřad pro konzulární záležitosti Taiwanu
BPS	Badan Pusat Statistik, Statistický úřad Indonésie
CIA	Central Intelligence Agency, zpravodajská služba USA
ČLR	Čínská lidová republika
CNFI	Čínská národní federace průmyslových odvětví Taiwanu
CPAMI	Construction and Planning Agency
DGBAS	Directorate General of Budget, Accounting and Statistics
DHSC	Direct Hiring Service Center
GSO	General Statistics Office of Vietnam
HDI	Human Development Index
HPI	Happy Plante Index
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
JV	jihovýchodní
MOE	Ministerstvo školství Čínské republiky
MOEA	Ministerstvo hospodářství Taiwanu
MOI	Ministerstvo vnitra Čínské republiky
MOL	Ministerstvo práce Čínské republiky

NEF	New Economics Foundation
NIA	Národní imigrační úřad Čínské republiky
OSN	Organizace spojených národů
PZI	přímé zahraniční investice
TAHR	Taiwan Association for Human Rights
TASC	Taiwan ASEAN Studies Center
TAVOI	Taiwan Association for Victims of Occupational Injuries
TIWA	Taiwan International Workers' Association
TWD	taiwanský dolar
UNDP	Rozvojový program OSN
USD	americký dolar
USDOS	US Department of State
VCCI	Vietnamská obchodní a průmyslová komora
VHLSS	Vietnam Household Living Standards Survey
VND	vietnamský dong
WTO	Světová obchodní organizace

Ediční poznámka

Pro zachování transparentnosti v práci uvádím téměř výhradně čínské výrazy a jména v transkripci *pinyin*. Zároveň při prvním výskytu výrazu uvádím v závorce i nezjednodušené čínské znaky.

Pokud má výraz ustálený mezinárodní ekvivalent, je termín uveden v jeho nejpoužívanější verzi, například Taipei, Taiwan.

Názvy zákonů, neziskových organizací a knihkupectví uvádím v anglickém jazyce a v závorce je doplňuji o nezjednodušené znaky.

1. Úvod

Migrace hraje v dnešním světě významnou roli a v hostitelské společnosti má důležité politické, ekonomické, sociální a demografické, psychologické či kulturní dopady. Ve své diplomové práci se zaměřím na téma *xinzhuminů* (新住民) a novodobé migrace na Taiwan.

Ve své práci se však zacílím zejména na dvě skupiny migrantek: 1) na ženy, které se na Taiwan stěhují za účelem svatby, a dále 2) na ty, které přijíždějí za prací (především budu popisovat ženy zaměstnáváné v sociálních službách). Stávající literatura (Lu a Yang 2010, Hugo a Nguyen Thi 2005, Lan 2003, Tang a Wang 2011) má tendenci zacházet s pracovními migrantkami a zahraničními nevěstami jako s odlišnými kategoriemi migrantů, jelikož je vnímá jako odlišný problém. Často se tak setkáme s případy, kdy se výzkumy věnují buď migrující pracovní síle, nebo pouze svatební migraci. Pro získání uceleného pohledu na charakteristiku ženské migrace na Taiwan je však podle mého názoru nutno porozumět svatební i pracovní migraci jako celku.

Taiwanská společnost bývala tradičně společností patriarchální, což vybízí k myšlence, že taiwanské ženy byly ještě do nedávna v podřízené roli vůči mužům, zůstávaly doma a ujímaly se role pečovatelky a ženy v domácnosti. S postupným ekonomickým růstem země se však změnila i role žen na Taiwanu. Nyní mají přístup i k lepším profesím, což jim umožňuje stát se finančně nezávislými na mužích. A právě kvůli tomu vzniká významný společenský problém. Pro taiwanské muže s nízkým vzděláním a nízkým socioekonomickým statutem, kteří bývají v některých případech i nějak duševně nebo fyzicky postižení, se stává svatba a založení rodiny (a podle tradice tedy pokračování ve svém rodu) téměř nemožným úkolem. Z tohoto důvodu využívají možnosti vyhledat si manželku v zemích jihovýchodní Asie.

Ženy z těchto zemí, které také většinou pocházejí z nižších socioekonomických vrstev, vidí v manželském svazku s Taiwanem příležitost ke vstupu na taiwanský trh práce, a tedy ke zlepšení finanční situace své a do budoucna i své rodiny v zemi svého původu. (Chen 2011, s. 11) Po příjezdu na Taiwan si však ženy musejí zvykat na nové a neznámé prostředí, které je jen pozvolna přijímá. Skutečnost, že většina z nich přijíždí bez znalosti čínského jazyka, vede k ještě větší izolaci od většinové taiwanské společnosti. Kromě těchto zahraničních nevěst se na Taiwan stěhuje i velké množství

žen, které do země přijíždějí primárně pracovat. Mnoho z nich je pak na Taiwanu zaměstnáno v sociálních službách. Především se jedná o práce domácích pečovatelek pro děti či starší taiwanské obyvatele.

V rámci práce budu zkoumat jen migrantky z Indonésie a Vietnamu, neboť jak jsem zjistila z oficiálních údajů Ministerstva vnitra Čínské republiky (MOI 2020) a Ministerstva práce Čínské republiky (MOL 2020), na Taiwanu se dlouhodobě nachází největší množství migrantek právě z těchto dvou zemí jihovýchodní Asie (ještě společně s přistěhovanými ženami z Filipín). V rámci pracovní migrace jsou nejpočetnější národnosti na Taiwanu Indonésanky, naopak v rámci skupiny zahraničních nevěst převažují ženy z Vietnamu.

S tématem problematické kategorizace populace a migrace na Taiwan jsem se seznámila již při psaní své bakalářské práce, která sledovala zobrazování vztahu *waishengrenů* (外省人) a *benshengrenů* (本省人) v taiwanských filmech druhé poloviny 20. století. (Příkrylová 2018) Práce analyzovala vývoj vztahu těchto dvou skupin obyvatel. Poněvadž jsou *xinzhumini* další kategorií přistěhovalců, lze považovat diskurz, který je obklopuje, za pokračování diskurzu mezi skupinou *waishengrenů* a *benshengrenů*. Téma týkající se *xinzhuminů* jsem si navíc vybrala proto, že tyto osoby hrají velkou roli v demografickém složení Taiwanu, a proto nejenže na ně samotné působí rozhodnutí taiwanské vlády a většinová veřejnost, ale jsou i zásadní skupinou obyvatel, která ovlivňuje budoucí směřování taiwanské vnitrostátní i mezinárodní politiky.

Vysoké počty žen ze zemí jihovýchodní Asie přitahují nemalou pozornost tamní vlády, která se z jejich narůstajícího množství snaží vytěžit co nejvíce pozitiv, ať už ekonomických, sociálních či politických. To ovlivňuje nejen migrační politiku ostrova, ale i jeho vnitropolitickou situaci. Například během letošních voleb byly politické programy často věnovány i potřebám přistěhovalců ze zemí jihovýchodní Asie.

Ženská migrace z JV Asie má i další pozitivní dopady na Taiwan, jeho ekonomiku a společnost. V práci tak zmíním i některé pozitivní efekty, kterých byla schopna taiwanská vláda díky posunu své migrační politiky dosáhnout. Změny se týkají především ekonomické a politické roviny, mají ale dopad i na demografické problémy země a celkové rozložení společnosti. Co se týče efektu na život samotných migrantek, politické změny ovlivňují různé oblasti jejich života, například vzdělávání, hledání

zaměstnání, přístup *xinzhuminů* k základním službám, jako je bankovníctví a pojištění či celkové zjednodušení vízové politiky. V rámci práce se ale nezaměřím pouze na pozitivní vlivy, pokusím se zhodnotit také problémy, které může migrující síla, někdy i nepřímo, zemi působit. Obavy z přistěhovalců obvykle míří na ekonomické náklady na migraci, schopnost přistěhovalců se přizpůsobit taiwanským kulturním normám a zvyšující se kriminalitu.

Pro lepší pochopení rysů taiwanské imigrační politiky můžeme porovnat situaci na Taiwanu a v České republice. V obou zemích existuje jistý proti-imigrační sentiment kolující mezi veřejností, v samotných státech zavedených imigračních politikách se ale již setkáváme s odlišnými přístupy. Taiwan je stejně jako Česká republika relativně malou, ekonomicky otevřenou, zemi s demokratickou formou vlády. Oba dva státy navíc zápasí s hledáním pracovní síly. I přes menší rozlohu je hustota osídlení Taiwanu mnohonásobně vyšší než ta České republiky. Pokud se však zaměříme na aplikaci stávajících migračních politik, i přes to všechno dokáže využívat migrační pracovní sílu v daleko větším měřítku než Česká republika. Taiwanci jsou schopni dynamicky měnit svůj migrační zákon a využít tak migrující síly ve prospěch ekonomiky státu.

Problematika migrace se středem zájmu české veřejnosti stala především po nástupu migrační krize v Evropě. V průběhu posledních let tak získala značný mediální zájem a i na politické scéně je imigrace jedním z často diskutovaných a důležitých témat, kterému některé proti-imigračně zaměřené politické strany věnují nemalý prostor ve svých politických programech, např. hnutí Úsvit – Národní koalice, Svoboda a přímá demokracie vedená Tomiem Okamurou nebo Národní demokracie. V důsledku obav veřejnosti o integraci migrantů se v České republice setkáváme s mnoha formami xenofobie a přístup některých politických stran k této atmosféře jen napomáhá.

Zpracování této práce by tedy mělo být zejména bráno jako můj pokus zmapovat a zhodnotit odlišný taiwanský přístup k migrační politice, a tím ukázat možnosti, jak lze, stále častěji globálně diskutovanou, problematiku migrace chápat.

1.1 Výzkumné otázky

Ve své práci se pokusím zodpovědět následující výzkumné otázky:

1. Jaké jsou, z pohledu Wallersteinovy teorie světového systému, hlavní push a pull faktory ženské migrace ze zemí JV Asie na Taiwan?

2. V čem spočívá hlavní rozdíl mezi migrací zahraničních nevěst a žen migrujících primárně za prací?
3. Jaký je rozdíl mezi mírou jejich integrace do taiwanské společnosti?
4. Jaký je význam a jaké jsou hlavní dopady ženské migrace na taiwanskou společnost?
5. Jak migrační politika reaguje na tyto dva typy migrace a jak může migrační politika taiwanské administrativy do budoucna ovlivnit integraci migrantek ze zemí JV Asie?

1.2 Hypotéza

Předpokládám, že hlavní push a pull faktory (nejen) ženské migrace z JV Asie na Taiwan jsou ekonomické, tedy vyšší poptávka po málo kvalifikované pracovní síle a vyšší příjmy v cílové zemi (a naopak nízké příjmy, či nemožnost uplatnění se na trhu práce v zemi původu). To z pohledu Wallersteinovy teorie světového systému způsobuje přesun migrující síly blíže k ekonomickému centru. Dále snaha migrantek o zlepšení sociálních podmínek (svých i své rodiny v zemi původu) vede k posilování ekonomických a politických vazeb Taiwanu se zeměmi JV Asie, a tudíž k utváření sociálních kontaktů mezi obyvateli těchto zemí. Za hlavní socio-kulturní faktory pak považuji například praktikování hypergamie a oddanosti vůči předkům. Domnívám se, že obě kategorie mají horší přístup na pracovní trh nežli jiné kategorie migrantů, mají i menší míru nezávislosti a jsou hůře přijímány taiwanskou společností, která je nepovažuje za plnohodnotné obyvatele Taiwanu. Hlavní rozdíl mezi migrací zahraničních nevěst a žen migrujících primárně za prací spočívá v odlišné míře autonomie těchto žen, kdy právě zahraniční nevěsty bývají zpočátku více závislé na svých nových partnerech a jejich rodinách, také výsledky integračního procesu těchto dvou skupin migrantek do majoritní společnosti jsou odlišné. Zároveň předpokládám, že nové politiky, v kombinaci s jejich popisem v taiwanských médiích, mohou ještě více posílit jejich obraz jakožto cizorodého prvku, či pouhých dočasných obyvatel Taiwanu. Předpokládám, že díky vývoji taiwanské migrační politiky bude do budoucna zjednodušeno samotné začlenění migrantek do každodenního života na Taiwanu, ale samotné sblížení s majoritní taiwanskou společností může zůstat problematické.

1.3 Metodologie

Ve své práci se pokouším za pomoci primárních a sekundárních dat zmapovat a porovnat současnou ženskou svatební a pracovní migraci z Indonésie a Vietnamu na Taiwan.

Na základě existujících sociálních a ekonomických teorií migrace vytvářím teoretický základ – především z díla Immanuela Wallersteina a jeho teorie světového systému. Po načtení teoretického rámce a na základě publikací zabývajících se daným tématem provádím literární rešerše a vytvářím si přehled o situaci, ze kterého nadále vycházím i v dalších kapitolách. Tato sekundární data jsou podpořena primárními daty v podobě statistických údajů o migraci na Taiwanu, vládních politik a zákonů o migraci.

V práci teoreticky vycházím z Wallersteinovy teorie světového systému. Přičemž, v kapitole *Motivace žen k migraci optikou Wallersteinovy teorie světového systému* se, zabývám ekonomickou migrací jako takovou, především tedy ekonomickými příčinami a sociálními důsledky migrace. V kapitole *Charakteristické rysy ženské migrace* pomocí analýzy výtahu z existující literatury popisuji ženskou migraci na Taiwan a dále se zaměřuji i na integraci migrantek a dopady této migrace na taiwanskou společnost. Nakonec v kapitole *Vývoj taiwanské migrační politiky* řeším i politický kontext a vývoj migrační politiky v zemi. V této části analyzuji taiwanské zákony, vyhlášky a informace vedené na oficiálních stránkách taiwanské vlády, které se týkají migrační politiky. Dále čerpám z odborných prací, čínských novinových článků a rovněž mapuji i veřejný diskurs. Čerpám i ze zkušeností osob, které na Taiwanu pobývaly, z důvodu ochrany soukromí respondentů používám následující citaci – imigrantská komunita na Taiwanu. V závěru práce se na základě získaných informací snažím predikovat vliv současné migrační politiky taiwanské administrativy na budoucí vývoj integrace migrantek z JV Asie.

Co se týká limitů této práce, je nutné zdůraznit, že je v důsledku celosvětové situace okolo COVID-19 problematické provádění rozhovorů, a práce je tak z důvodu neprovádění vlastního socio-antropologického zkoumání omezena především na analýzu sekundárních zdrojů a formulaci teoretického konceptu.

1.4 Teoretický základ

1.4.1 Terminologické zasazení migrace a vymezení základních termínů

Dle starší verze definice OSN byl pojem migrant dříve chápán jako osoba, která pobývá mimo zemi svého původu déle než jeden rok, bez ohledu na důvody, kvůli kterým došlo k odchodu ze země. Tato definice tedy zahrnovala především osoby, které překročily hranice své původní země a v cílové zemi se usadily na delší dobu, přičemž důležitý byl důraz na dobu trvání pobytu migrantů.

Dnes ale žijeme v čím dál více mobilním světě, tudíž se i definice migrace, a termíny s ní spojené, zásadním způsobem mění. V práci tedy pracuji s novější definicí migrace, definované Mezinárodní organizací pro migraci (IOM), která popisuje migraci jako: *„pohyb osob mimo místo jejich obvyklého pobytu, ať už přes mezinárodní hranici, nebo uvnitř státu“* (International Organization for Migration 2019, s. 137), a migranta popisuje jako: *„osobu, která se z různých důvodů dočasně nebo trvale odstěhuje ze svého obvyklého bydliště, ať už v rámci jedné země nebo přes mezinárodní hranice“*. (International Organization for Migration 2019, s. 132)

IOM v poznámce vysvětluje, že v této adaptaci původní definice z roku 1998 zcela vynechává dřívější zmínění minimálního časového trvání pobytu imigranta v cílové zemi, a nová definice tak zahrnuje jak kratší, tak i delší dobu trvání migrace. (International Organization for Migration 2019, s. 103)

Vzhledem k tomu, že se v práci zabývám i samotnou integrací migrantek do většinové společnosti, zmíním také, jak pojmy jako integrace a asimilace popisuje Mezinárodní organizace pro migraci OSN (IOM). Integrace je popsána jako: *„Obousměrný proces vzájemné adaptace mezi migranty a společností, ve které žijí, přičemž migranti jsou začleněni do sociálního, ekonomického, kulturního a politického života přijímající komunity“*. (International Organization for Migration 2019, s. 106) Asimilaci IOM potom vysvětluje jako: *„Jednosměrný politický přístup k integraci, kdy etnická nebo sociální skupina (obvykle menšina) přijímá kulturní zvyklosti jiné (obvykle většinové) etnické nebo sociální skupiny. Asimilace zahrnuje přijetí jazyka, tradic, hodnot, mravů a chování, které vedou asimilovanou stranu k tomu, aby se stala méně sociálně odlišnou od ostatních členů přijímající společnosti“*. (International Organization for Migration 2019, s. 12)

Na základě zmíněných definic, kdy je migrace popsána spíše jako proces kontinuálního přesunu osob, pak vyplývá, že v rámci migrace dochází i k případům, kdy se migranti nechtějí do cílové země integrovat, natož aby docházelo k asimilaci.

Jelikož budu v průběhu práce využívat termín *xinzhumin* (新住民), vymezím, co přesně tento výraz indikuje. Termín se vztahuje k imigrantům, kteří se přistěhovali na Taiwan zhruba po roce 1990. S přibývajícím sociálním fenoménem mezinárodních manželství tento termín odkazuje zejména na imigranty z jihovýchodní Asie (především ze zemí jako je Vietnam, Indonésie, Thajsko, Filipíny a samozřejmě i pevninská Čína) a na děti narozené na Taiwanu v mezinárodních manželských svazcích¹. (National Immigration Agency Republic of China 2020)

1.4.2 Teorie světového systému Immanuela Wallersteina

Immanuel Wallerstein byl americký sociolog, historik a ekonom, který vytvořil teorii světového systému. O světové dění se začal zajímat už jako teenager, obzvláště o antikoloniální hnutí v Indii. Nakonec se rozhodl soustředit na Afriku a začal studovat možnosti rozvoje nově vzniklých afrických států, které ho nakonec přivedly i k zájmu o dějiny a fungování kapitalismu. (Wallerstein 2000)

1.4.2.1 Vznik teorie světových systémů

Teorie světového systému naznačuje, že existuje nějaký světový ekonomický systém, z něhož některé země těží, zatímco jiné jsou využívány. Tím se zvyšují globální sociálně-ekonomické a politické nerovnosti. Proces vývoje lidstva je však dynamický a díky mnoha ekonomickým, politickým a sociálním faktorům se může dominance určitých zemí v průběhu času rychle měnit, což vede i ke změně celkového obrazu světové ekonomiky.

Wallerstein (2004, s. 6) uvádí, že vznik jeho teorie byl ovlivněn procesem, který pod vlivem kapitalistické světové ekonomiky podstoupily západní sociální vědy.

¹ V praxi se setkáváme i s dalšími označeními pro přistěhovalé migrantky ze zemí JV Asie, například Cheng (2009) ve své práci zmiňuje, že skupina migrantek, která se na Taiwan přistěhuje skrze uzavření manželského svazku, je Taiwanci obecně nazývána jako *waiji xinniāng* (外籍新娘), neboli zahraniční nevěsty. Konotace tohoto termínu jsou spíše negativní, dle Cheng (2009) byly proto vytvořeny i společensky přijatelnější verze možného označení této skupiny žen, například označení *xin yimin nǚxing* (新移民女性) či *ruji xinniāng* (入籍新娘). (Cheng 2009, s. 162-163)

Vysvětluje, že sociální vědy zkoumaly pouze malou část světa, což bylo v rámci pochopení kolonií a rozvíjení vzájemných diplomatických a obchodních vztahů s ostatními zeměmi vhodné změnit. Stalo se tak již v 19. století, kdy se vědní disciplíny zaměřily i na jiné, do té doby nezkoumané části světa. Sociální vědy se tehdy rozdělily na vědy, které se zabývaly jádrem světového systému (ekonomie, politologie a sociologie), a ty které zajímala část světa, tzv. periferie (antropologie, orientalistika). Po roce 1945 však v reakci na dekolonizaci světa a snahu o geopolitické začleňování těchto států tzv. periferie do mocenských struktur vznikla potřeba těmto částem světa ještě lépe porozumět. Proto začali být v oblasti periferních zemí vzděláváni západní historikové, ekonomové, sociologové a politologové, na jejichž práci nadále navazuje vznik teorie světového systému. (Wallerstein 2004, s. 6-10) V 70. letech 20. století začala být teorie světového systému přijímána veřejností.

1.4.2.2 Historické kořeny a základní pojmy Wallersteinova pojetí světa

Pro pochopení ženské migrace na Taiwan je třeba vzít v úvahu Wallersteinovo pojetí různých společenských entit, tzv. systémů. Pro teorii světového systému je příznačné právě to, že se nezabývá jednotlivými národními státy, ale objektem jeho studia bývají celé systémy. Dříve dle Wallersteina (2004, s. 16) existovaly tři druhy historických systémů: minisystémy a světové systémy dvojího typu, tzv. světové ekonomiky (world-economies) a světová impéria (world-empires). Tyto předmoderní společenské systémy vystřídal moderní kapitalistický světový systém, který je vlastně světovou ekonomikou, jelikož jeho definující vlastností je to, že není omezen jednotnou politicko-ekonomickou strukturou, ale utvářen na základě ekonomické integrace a z ní plynoucích nerovností. (Wallerstein 2004, s. 23, 24)

Při svém popisu světového systému Wallerstein pracuje s pojmy, které popisují hierarchické rozdělení zemí světa. Zde způsob, jakým jsou státy integrovány do světové ekonomie, určuje, jak v nich probíhá ekonomický rozvoj. Existují tři typy sféry světové ekonomie (stěžejní je pro toto rozdělení výrobní proces, který určuje, do jakého typu dané území spadá): tzv. země jádra (core), semi-periferie (semiperipheral) a periferie (peripheral). To, co činí výrobní proces spíše jádrovým nebo periferním, je míra, do jaké jsou konkrétní výrobní procesy relativně monopolizované nebo relativně volno tržové. (Wallerstein 2004, s. 18)

Struktura systému je však dynamická a mění se v čase. Státy se tak posunují jak směrem k centru, tak od něho. Země jádra jsou charakteristické vyspělou technologií,

vysokými zisky, vysokými mzdami a diverzifikovanou výrobou, zatímco periferní země v těchto oblastech ztrácí. Na pomezí těchto dvou skupin se pak nachází semi-periferní země (na půli cesty či tranzitní země), které již mají jedinečnou politickou a sociální strukturu, díky které mohou například nejlépe využít hospodářského útlumu, ale stále ještě nepronikly do jádra světové ekonomiky. (Wallerstein 2004, s. 97) Pro potřeby této práce považuji Vietnam a Indonésii za periferní země a Taiwan pak řadím mezi semi-periferní země.

Moderní kapitalistická ekonomika obsahuje řadu institucí, z nichž ty nejzákladnější jsou trhy a firmy, které na těchto trzích soupeří. Dále pak státy spojené mezistátním systémem. Nebo domácnosti, třídy a statusové skupiny anebo identity (záleží na tom, co chceme termínem zdůraznit, v případě termínu „identita“ je důraz kladen na subjektivní vnímání). (Wallerstein 2004, s. 24) Pro mou další analýzu budou stěžejní dvě skupiny - státy a domácnosti, ale v potaz musím brát zejména jednotlivé migrující aktéry. I samotné domácnosti jsou však součástí jednotlivých tříd (resp. statusových skupin) a produkují nějaké identity. V rámci kapitalistické společnosti samozřejmě existují lidé, kteří jsou v různých částech systému na jiné úrovni, mají různé příjmy atd. Termín identita navíc zahrnuje řadu dalších výrazů: národ, rasa, etnická skupina, náboženská komunita, ale také pohlaví a kategorie sexuální preference. A právě zařazení do jednotlivých statusových skupin je v kapitalistickém systému velmi důležité. (Wallerstein 2004, s. 36) Ztotožnění se s určitou třídou a identitou jsou totiž dva alternativní způsoby kolektivního zájmu, který je potom prosazován politickými prostředky. A to je i případ domácností, či celých společností. Potom však zájmy různých aktérů mohou být rozdílné, což tyto zájmové skupiny rozkládá zevnitř. A je to právě migrace, která má velký vliv na rozklad takto definovaných zájmových skupin. V rámci této práce bych tento proces chtěla poněkud ozřejmit.

1.4.2.3 Vztah teorie k mezinárodní migraci

Přesto, že Wallersteinova teorie je primárně ekonomická, na jejím základě je možné analyzovat i sociální změny společnosti, zejména právě migraci. Wallerstein považuje migraci za přirozený důsledek dynamického procesu ekonomické globalizace a pronikání na trh přes státní hranice. Pomocí pronikání trhu a kultury ze zemí jádra (popřípadě semi-periferie) do zemí periferních systém vytváří populaci, která je schopná migrovat do zahraničí. Kapitalistické investice spolu s migrací tak podporují změny,

které vytvářejí migrující populaci v periferních zemích a současně vytvářejí silné materiální a kulturní vazby periferií s cílovými zeměmi přistěhovalců.

Wallerstein (2004, s. 46) také vysvětluje, jací různí aktéři a dynamický proces kapitalistické ekonomiky ovlivňují migraci. Suverénní stát má sice pomocí specifického právního systému rozhodovat, kdo a za jakých podmínek může překročit jeho hranice, a tímto způsobem tak regulovat migrační toky v zemi. Čím silnější je stát, tím větší je jeho byrokratická mašinérie, a proto má i větší schopnost prosazovat rozhodnutí týkající se přeshraničních transakcí. Nicméně se zdá, že různí aktéři jsou schopni státní opatření obcházet a prosazovat své vlastní zájmy.

1.5 Vybraná literatura na téma *xinzhumin*

Publikace autorů Barbary Ehrenreich a Arlie Russell Hochschild *Global Woman: Nannies, Maids, and Sex Workers in the New Economy* (Globální žena: Chůvy, služky a sexuální pracovnice v nové ekonomice, 2003) vysvětluje, že důvodem, proč se tradiční ženské práce přesunuly z chudých oblastí do bohatších částí světa, je především skutečnost, že čím dál více žen z rozvinutějších zemí pracuje, a proto je v péči o domácnost, děti a starší členy rodiny nahrazují právě migrantky z chudších zemí. Tato práce tudíž zkoumá vzájemný vztah žen z rodin vyšší či střední třídy a migrantek z chudších regionů, které do vyspělejších zemí vstupují kvůli práci. Soustředí se ale především na důvody a faktory ovlivňující tuto závislost z pohledu žen z vyspělých zemí. (Ehrenreich a Hochschild 2003, s. 11-12) Zjišťují, že migrantky vždy nepocházejí z nejnižších socioekonomických skupin své společnosti, naopak bývají bohatší a vzdělanější než migrující muži. Migrace žen však není ovlivněna pouze ekonomickými faktory. Práce zmiňuje případy, kdy ženy chtějí uniknout očekávání, že se musí starat o starší členy rodiny, nebo že by se měly vzdát své výplaty ve prospěch mužské autority v rodině. Migrace může být i snahou žen zajistit své děti bez mužské pomoci. (Ehrenreich a Hochschild 2003, s. 10-11) Tato kniha vysvětluje motivaci migrantek opustit jejich společnost, ale pro pochopení dynamiky vzájemných vztahů migrantek a jejich zaměstnavatelů, jakožto i adaptace migrantek na život v hostitelské zemi, ideálně na Taiwanu, by bylo třeba zahrnout i úhel pohledu samotných migrujících žen.

Součástí knihy *Global Woman* je i výzkum autorky Pei-Chia Lan *Among Women: Migrant Domestic Workers and Their Taiwanese Employers Across Generations* (Mezi ženami:

Pracovní migrantky v domácnostech a jejich taiwanští zaměstnavatelé napříč generacemi, 2003) zabývající se druhy rolí, které pracující migrantky v taiwanských rodinách zastávají. Zkoumá případy, kdy migrantka přebírá povinnosti, které by běžně připadaly na snachu, a pomocí péče o stárnoucí rodiče tak udržuje patrilineární mezigenerační vazby v rodině. V některých případech má zase migrantka za úkol vytvořit bariéru mezi generacemi. Mnoho matek preferuje zaměstnání zahraniční chůvy, aby nemusely snášet konfrontace se starší generací. Autorka také zdůrazňuje, že se v takových případech tchýně často bojí o ztrátu své role, zaměstnání zahraniční pečovatelky berou jako důkaz svého selhání a jejich vztah s migrantkou tak může být problematický. Dalším účelem práce zahraniční pečovatelky může být péče o tchýni, která nežije společně se synovou rodinou. V tomto případě je dle autorky běžné, že je vytvořen pevný vztah a migrantka nahrazuje snachu se všemi jejími povinnostmi. (Lan 2003, s. 175-188) Z výzkumu vyplývá, že míra integrace závisí i na samotném účelu pečovatelské práce, kterou migrantka vykonává. Více nežli integrační strategie přistěhovaných žen výzkum řeší motivace žen, které je najaly. Pro ucelený náhled na míru soužití migrantek s členy rodiny, u které pracují, by tedy bylo třeba dále se zaměřit i na reakce samotných migrantek. V práci také chybí propojení pracovní a svatební migrace. Navíc se v rámci přebírání rodinných rolí řeší pouze ženy migrující za prací, a ne ty, které se do taiwanských rodin přivdají.

O propojení obou typů migrací se pokouší kniha autorů Nicola Piper a Mina Roces *Wife or worker?: Asian women and migration* (Manželka nebo pracovnice?: Asijské ženy a migrace, 2003). V této publikaci autoři propojují trend migrace žen za účelem práce a svatby. Do své analýzy zahrnují manželství, která vznikla v důsledku pracovní migrace, i ta, která předcházela vstupu žen na pracovní trh jejich hostitelské země. Ukazují, že se tak na pracovní trh dostává nová skupina migrantek, která vzniká v důsledku svatební migrace. O takové migraci pak lze mluvit jako o určitém typu pracovní migrace. Pro takové tvrzení by však bylo potřeba také zjistit, za jakým účelem tyto ženy primárně uzavírají manželství a vstupují do cílové země, zda je jejich hlavní motivací zajištění přístupu na pracovní trh v zemi, odkud jejich budoucí manžel pochází, zda je ovlivňuje ekonomická situace rodiny, nebo je jejich motivace zcela odlišná. Autoři také zdůrazňují, že v souvislosti s migrací žen nelze podceňovat význam úlohy států a imigrační politiky dané země. Tvrdí, že migrační politika často imigrantkám nepřiznává jejich vlastní právní postavení, ale předpokládá, že jsou závislými na mužích.

Docházejí k závěru, že migrace z JV Asie obvykle nevede k trvalému usazení tzv. nekvalifikované migrační pracovní síly, a to z důvodu přísné migrační politiky v cílových zemích. (Piper a Roces 2003, s. 15-18) Pro zjištění pravdivosti tohoto výroku v kontextu mé práce je však nutné zmapovat posun taiwanské migrační politiky.

Článek autora Chin-Chuan Cheng *Immigrant Brides and Language Problems in Taiwan* (Přistěhovalé nevěsty a jazykové problémy na Taiwanu, 2009) se zabývá tím, jakým způsobem jsou na Taiwanu řešeny problémy s jazykovou bariérou zahraničních nevěst ze zemí JV Asie. Autor dochází v závěru k tomu, že vládní úřady nezacházejí s jazykovými právy takovým způsobem, aby byly pro všechny strany výhodné. I když jsou zahraničním nevěstám k dispozici některá zařízení pro řešení jazykových problémů, obecně řečeno neexistují žádné systematické národní projekty, které by tyto ženy integrovaly do společnosti. Výsledky práce řeší reakce a snahy státu na zjednodušení adaptace těchto migrantek do taiwanské společnosti. Vzhledem k neustálému vývoji migrační politiky ale bude nutné ještě přístup vlády k tomuto jazykovému problému aktualizovat. Práce také řeší pouze integraci zahraničních nevěst a nezahrnuje pracovní migrantky, navíc je z pohledu jejich integrace do společnosti řešen pouze jazykový faktor. Pro lepší a širší náhled na míru integrace přistěhovalých žen je navíc potřeba pochopit i společenské vlivy působící na jejich adaptaci.

To do jisté míry řeší například práce autorky Evy Chian-Hui Chen *Taiwanese-Vietnamese Transnational Marriage Families in Taiwan: Perspectives from Vietnamese Immigrant Mothers and Taiwanese Teachers* (Rodiny na Taiwanu z transnárodních taiwansko-vietnamských manželství: Pohled vietnamských matek a taiwanských učitelů, 2011). Práce se zabývá psychologickými a antropologickými aspekty toho, jak se vietnamské ženy, které se přistěhovaly na Taiwan, resocializují do nové kultury a společnosti. Jak jsou tyto ženy prezentovány v taiwanské společnosti a jak tyto percepce ovlivňují jejich resocializaci a socializaci jejich dětí na Taiwanu. (Chen 2011, s. 3) Zároveň řeší i reakce vlády na novou vlnu přistěhovalectví. Autorka dochází k tomu, že tyto matky čelí obtížím při komunikaci s manžely, nedostatkem podpory ze strany zákona, neuspokojivým manželstvím a diskriminací na pracovišti. Dále uvádí, že se i přes tyto problémy usilovně snaží přizpůsobit taiwanské společnosti. Jejich snahu podporují především jejich děti, pro které mají vysoké vzdělávací ambice, kvůli čemuž s nimi mluví čínsky. I přes nízké postavení v rámci taiwanské domácnosti ale doufají, že svým dětem vstřípí důležité vietnamské hodnoty a zvyky, zejména synovskou

oddanost a respektování sociální hierarchie. (Chen 2011, s. 118, 119) Ženy, se kterými autorka pracovala, plynne hovoří čínsky a byly k poskytnutí rozhovorů podpořeny svými partnery a jejich rodinami. Výzkum tak zastupuje pouze část migrantek, konkrétně tu lépe integrovanou do taiwanské společnosti a s větší autonomií.

V práci autorů Anny Wen-hui Tang a Hong-zen Wanga *From victims of domestic violence to determined independent women: How Vietnamese immigrant spouses negotiate Taiwan's patriarchy family system* (Z obětí domácího násilí odhodlanými nezávislými ženami: Jak se vietnamské zahraniční nevěsty vyrovnávají s taiwanským patriarchálním rodinným systémem, 2011) sice také není zastoupená skupina *xinzhuminů* neovládajících čínštinu, za to ale autoři ve výzkumu zahrnují migrantky, které postrádají jakoukoliv podporu ze strany svých taiwanských rodin. Práce řeší dopad vstupu vietnamských manželek na taiwanský pracovní trh. Důraz je kladen na to, jak se jejich manželství a vztahy v rodině mění v závislosti na získání zaměstnání. Z výzkumu vyplývá, že pro zahraniční nevěsty přináší získání zaměstnání nejen ekonomické výhody, ale také možnost větší samostatnosti, která mění jejich vztah k partnerově rodině. Rozšíření sociálních sítí prostřednictvím pracovních zkušeností je rozhodující pro akumulaci sociálních kontaktů, a tudíž snazší řešení problémů s partnerovou rodinou. Autoři také zmiňují reakci státu. Tvrdí, že zásah taiwanské vlády do zákona o prevenci domácího násilí a ovlivňování ekonomické struktury založené na flexibilních malých a středních podnicích jsou prospěšné faktory, které pomáhají migrantkám opustit nešťastná manželství. (Tang a Wang 2011, s. 431) V souvislosti s výběrem respondentek autoři nesledují ranou fázi integrace nově přistěhovaných žen. V době prováděných rozhovorů migrantky žily na Taiwanu již v průměru přes 5 let. Pro celkový obraz probíhajícího procesu integrace je třeba zahrnout i výzkumy týkající se nově přistěhovaných žen, které ještě nemají vybudované sociální kontakty, a v rámci pokusu o integraci do většinové společnosti se tak potýkají s odlišnými podmínkami.

O míru soužití migrantek s taiwanskou společností se zajímá i práce autorky Yu-Ching Yeh *Foreign Spouses' Acculturation in Taiwan: A Comparison of Their Countries of Origin, Gender, and Education* (Akulturace zahraničních manželů a manželek na Taiwanu: Srovnání jejich země původu, pohlaví a vzdělání, 2010). Článek se zabývá zahraničními partnery (muži i ženami), kteří se v důsledku svatby s taiwanským obyvatelem přistěhovali na Taiwan. Tématem výzkumu je akulturace migrantů v rodině, komunitě a společnosti. Práce srovnává míru akulturace migrantů

z rozvinutých zemí a z jihovýchodní Asie a pevninské Číny. I přesto, že se partnerům ze zemí jihovýchodní Asie dostává větší pozornosti ze strany vlády, tento zájem jim nepomáhá s procesem akulturace do taiwanské společnosti. Yu-Ching Yeh ve své práci ukazuje, že děti anglicky mluvícího rodiče doma často mluví anglicky, zatímco děti rodičů (často matek) ze zemí JV Asie jsou nuceny mluvit čínsky a neučí se mateřský jazyk jejich zahraničního rodiče. Yeh zjišťuje, že stupeň akulturace migrantů má nízkou korelaci se vzděláním a pohlavím migrantů. Zahraniční partneři s nižší úrovní vzdělání, ať už muži nebo ženy, se ve skutečnosti lépe přizpůsobují a cítí se na Taiwanu přijímáni, zatímco u vysokoškolsky vzdělaných migrantů se objevuje vyšší míra nespokojenosti. Nakonec tedy autorka dochází k závěru, že zatímco etnická příslušnost hraje při akulturaci migrantů klíčovou roli, pohlaví a vzdělání jsou méně vlivnými faktory. Práce sice ukazuje, že migrantky ze zemí JV Asie se z pohledu etnicity migrantů hůře integrují do většinové společnosti, výsledky se ale vztahují pouze na skupinu zahraničních nevěst a ignorují tak skupinu pracovních migrantek. Navíc autorka neodlišuje, zda se objevují rozdíly v míře akulturace migrantek i v závislosti na odlišných národnostech v rámci zemí JV Asie.

V rámci rešeršovaných výzkumů je třeba zmínit i práce týkající se migrantek z Indonésie. Vzhledem k tomu, že se na Taiwanu vyskytuje největší množství pracovních migrantek právě z Indonésie, v literatuře převažují témata týkající se pracovní migrující síly z Indonésie a jen zřídka narazíme na téma indonéských nevěst na Taiwanu. Například práce autora Pauluse Rudolfa Yuniarta *Indonesian Migration Industry in Taiwan: Some Socio-Economic Implications and Improvement Challenges* (Indonéský migrační průmysl na Taiwanu: Socio-ekonomické důsledky a možnosti zlepšení, 2015) řeší, jakým podmínkám čelí indonéští pracovní migranti na taiwanském pracovním trhu a jaké okolnosti mohou vést migrující pracovníky až k dluhovému otroctví. Zkušenosti pracovníků naznačují, že migrační průmysl na Taiwanu do značné míry omezil vše na otázku nabídky a poptávky, přičemž hlavním motivem byl zisk. Tento přístup dle Yuniarta dehumanizuje migrující pracovníky a dělá z nich pouhé ekonomické komodity. Autor dochází k tomu, že někteří zaměstnavatelé a makléři využívají nedostatek znalostí migrantů tím, že jim poskytují nepravdivé informace o zákonech a postojích úřadů. Také vyhrožují tím, že pracovníci, kteří si stěžují, budou posláni domů. Migranti pak končí v bludném kruhu, kdy se snaží podporovat své rodiny v zemích původu a zároveň splatit své dluhy získané jako důsledek migračního

průmyslu. Autor tvrdí, že kvůli četným poplatkům na Taiwanu a částkám, které dluží makléřským agenturám, pak většina migrantů nemůže posílat peníze rodině v zemi svého původu, dokud neodpracují rok. Někteří se kvůli tomu dokonce stávají ilegálními pracovníky, aby se tak zbavili poplatků a mohli posílat peníze svým rodinám. Autor zmiňuje, že za ochranu indonéských migrujících pracovníků je na Taiwanu zodpovědná indonéská vláda, práce tak zohledňuje především přístup indonéské vlády. Bylo by však třeba zohlednit i reakci taiwanské vlády na problematiku ochrany zahraničních pracovních migrantů.

Publikace od Rizki Hegia Sampurna *Accommodating Religious Practices in the Workplace: The Case of Indonesian Workers in Taiwan* (Přijetí náboženských praktik na pracovišti: případ indonéských pracovníků na Taiwanu, 2019) se zabývá dopadem upírání kulturně specifických aspektů, v tomto případě náboženských praktik, na život indonéských pracovníků na Taiwanu. Studie zjistila, že náboženské praktiky indonéských muslimských pracovníků, jako jsou každodenní modlitby, nebyly na pracovišti náležitě přizpůsobeny. Dle autorky se zaměstnavatelé domnívají, že přizpůsobování muslimských náboženských praktik na pracovišti by bylo pro jejich firmy nevýhodné, jelikož by to mohlo například narušit pracovní povinnosti zaměstnanců. Výzkum je prováděn prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který je vedený pouze se čtyřmi indonéskými pracovníky, proto by bylo vhodné celou problematiku zobecnit a věnovat se jí v širším měřítku. Je třeba dále zohlednit i reakci taiwanské vlády na tuto problematiku, a doplnit, zda existuje zákonem formulovaný postup, který by se věnoval přizpůsobování náboženských praktik zahraničních migrantů.

2 Ženská migrace z jihovýchodní Asie na Taiwan

V této části chronologicky popíši migrační tok žen z jihovýchodní Asie na Taiwan a pokusím se tak nastínit demografické změny, které v souvislosti s ženskou migrací vznikají.

2.1 Historie ženské migrace na Taiwan optikou dostupných statistických údajů

2.1.1 Pracovní migrantky

Taiwanská ekonomika vykazovala značný nárůst již od druhé poloviny minulého století. Země v 80. letech vstoupila do tranzitní fáze k vyspělé ekonomice, díky čemuž

se začal objevovat nejen přebytek kapitálu, ale také nedostatek pracovních sil. (Chevalérias 2010, s. 36) V důsledku toho se Taiwan stal významnou cílovou destinací pro obyvatele sousedních méně rozvinutých zemí, kteří hledali pracovní příležitosti v zahraničí.

Od otevření taiwanského trhu práce na počátku 90. let nabrala mezinárodní migrace mezi zeměmi jihovýchodní Asie (zahrnující především Indonésii, Filipíny, Thajsko a Vietnam) a Taiwanem na síle. V té době se začal závratně zvyšovat také počet pracovních migrantek, které využily nové možnosti vstupu na taiwanský pracovní trh.

Dle Tsay (2015, s. 72,73) se na Taiwanu začali oficiálně objevovat pracovní migranti z Indonésie a Vietnamu až ve druhé polovině 90. let 20. století. Do roku 2000 se množství ženské pracovní síly z Indonésie neustále zvyšovalo a rostlo až do roku 2002, kdy se v zemi vyskytovalo již 83 590 migrantek. (Wang 2011, s. 181) Od roku 2002 pak jejich množství začalo klesat a k největšímu propadu přísunu indonéských pracovnic došlo v roce 2004, a to v důsledku dočasného zákazu² nábory indonéských pracovních migrantů vydaného taiwanskou vládou. (Hong, Chen, Yang a Ya, 2020) Ženských pracovnic z Indonésie zde v té době pobývalo pouhých 22 450. (Wang 2011, s. 181)

Pracovnice z Vietnamu se do země začaly dostávat až v roce 1999 a jejich množství bylo zpočátku jen nepatrné, např. v roce 1999 jich zde bylo pouze 119. S propadem přírůstku indonéských pracovních migrantek v roce 2004 se ale jejich počet na krátkou dobu zvýšil až na 78 631. (Wang 2011, s. 181) Zatímco však migrantek z Indonésie od roku 2005 enormně přibývalo, počet pracovnic z Vietnamu se naopak až do roku 2011 snižoval. I přesto ale ženy z Vietnamu a Indonésie dohromady tvořily nejpočetnější skupinu pracovních migrantek na Taiwanu. Dle oficiálních dat Ministerstva práce Čínské republiky (MOL) v roce 2005 dosahovalo množství pracovnic z Indonésie 42 744 a z Vietnamu 71 688, což činilo téměř 58 % všech zahraničních pracovních migrantek. V tomto období došlo i k významné změně, kdy byl v roce 2006 počet pracovních migrantek z Indonésie (76 362) opět vyšší než těch z Vietnamu (55 471). Tento jev pak pokračoval i další rok, kdy se ke konci roku 2007

² Zákaz byl vydán v reakci na neschopnost indonéské vlády spolupracovat při řešení problémů spojených s vysokou mírou uprchlých indonéských pracovnic z Taiwanu a s nepřiměřeně vysokými zprostředkovatelskými poplatky pro indonéské pracovní migranty zavedenými v Indonésii.

na Taiwanu nacházelo o 57 633 více pracovníc z Indonésie. Za období opětovné vlády Guomindangu (中國國民黨) v období let 2008-2016 se počet pracovních migrantek z Indonésie nadále zvyšoval a od roku 2012 začalo opět přibývat i vietnamských pracovníc. Ke konci roku 2015 se počet žen z Indonésie vyšplhal až na 182 783 a žen z Vietnamu se zde nacházelo celkem 59 693. (MOL 2020)

Co se týče konkrétních odvětví, ve kterých migrantky pracují, údaje Ministerstva práce Čínské republiky ukazují, že zatímco naprostá většina migrantek z Indonésie pracuje v sociálním sektoru (především zastávají služby jako práce v domácnostech a domácí péče o starší osoby), vietnamské ženy pracují převážně ve výrobním průmyslu (v různých továrnách). (MOL 2020)

2.1.2 Zahraniční nevěsty

Stejně jako v jiných asijských zemích je důležitým demografickým trendem na Taiwanu uzavírání manželství ve stále vyšším věku a rostoucí podíl taiwanských žen, které zůstávají svobodné. Po zrušení stanného práva v roce 1987 a trendu ekonomické globalizace se uzavření mezinárodního manželství začínalo stávat běžnou strategií pro svobodné taiwanské muže, kterým se nedařilo si najít nevěstu mezi taiwanskými ženami. (Wang 2011, s. 174) K vzestupu těchto mezinárodních manželství došlo v důsledku rychlého hospodářského růstu, transformace taiwanské společnosti a nově vznikajících příležitostí pro taiwanské ženy. Díky nově nabytému bohatství se taiwanské rodiny přesouvaly z venkovských do městských oblastí a zlepšil se i přístup ke vzdělání (zejména pro dívky). Společenské změny a nové ekonomické a vzdělávací příležitosti tak začaly měnit dynamiku taiwanské rodiny. S nově získanými možnostmi byly taiwanské ženy schopny dělat vlastní nezávislá rozhodnutí a svatbě již nepřikládaly takový význam. Navíc se čím dál častěji stěhovaly do urbánních oblastí, což zapříčinilo deficit eventuálních nevěst na venkově. Taiwanští muži se tak museli začít poohlížet po nevěstách i v jiných zemích. (Sandel 2015, s. 2,3)

Mezinárodní manželství začala být mezi Taiwanci běžná až od poloviny 90. let minulého století. V té době začínala nabírat mezinárodní migrace mezi zeměmi jihovýchodní Asie a Taiwanem na síle. Za rok 2001 bylo na Taiwanu registrováno 16 706 sňatků s nevěstou z JV Asie a jejich podíl na celkovém počtu zaregistrovaných mezinárodních sňatků na Taiwanu tak dosáhl až 98 %. (MOI 2020) Od roku 1998 je také patrný genderový rozdíl mezi počtem uzavřených sňatků na Taiwanu. Údaje

o registraci sňatků dle národnosti a pohlaví ukazují, že se v každém roce ožení více taiwanských mužů a více mužů také uzavírá sňatek s cizinkami ze zemí JV Asie. (MOI 2020)

Ještě před rokem 1995 byla na Taiwanu většina zahraničních nevěst z Indonésie, přičemž většina z nich příslušela k čínskému etniku Hakka. (Chang a Wang 2002, s. 101) Do roku 2004 se roční přírůstek manželství uzavřených s ženou z jihovýchodní Asie pohyboval mezi 16-17 tisíci, přičemž největší přísun migrujících nevěst na Taiwan byl patrný z Vietnamu a Indonésie. Například v roce 2004 bylo registrováno 2 659 manželství s Indonésankou a 11 885 s Vietnamkou. (MOI 2020)

V roce 2005 došlo k poklesu počtu zahraničních nevěst z Vietnamu i Indonésie. Důvodem byla nově vydaná taiwanská migrační politika, která vyžadovala, aby se budoucí manželky již ve Vietnamu podrobily individuálním pohovorům. (Wang 2011, s. 177) To vedlo k poklesu počtu vietnamských nevěst v roce 2005 o 41 % a v následujícím roce 2006 o dalších 45 %. Jejich množství tak v obou letech nepřesáhlo ani 4 000. (MOI 2020)

Tento klesající trend uzavírání mezinárodních sňatků s nevěstami z JV Asie pokračoval až do roku 2014, kdy jejich počet začal opět stoupat. V roce 2016 už počet vietnamských nevěst opět přesáhl 4 000. Od roku 2014 se sice zvyšoval i počet uzavřených sňatků s Indonésankami, jejich množství ale bylo v porovnání s vietnamskými nevěstami jen nepatrné. Například v roce 2019 bylo na Taiwanu uzavřeno 5 676 manželství s vietnamskou ženou a jen 775 s nevěstou z Indonésie. (MOI 2020)

2.2 Současný stav ženské migrace na Taiwanu

Za stávající administrativy prezidentky Cai Yingwen (蔡英文) nadále stoupá počet pracovních migrantek z JV Asie. Na konci roku 2019 se na Taiwanu zdržovalo 207 990 pracovník z Indonésie a 77 873 z Vietnamu. (MOL 2020) Porovnáme-li údaje se stejným obdobím v předešlém roce, zjistíme, že v případě pracovník z Indonésie došlo k poklesu o 2,73 %, zatímco počet vietnamských žen narostl o 1,44 %. (MOL 2020) Pokles skupiny indonéských žen však můžeme přičítat i problematické situaci ohledně epidemie Covid-19, jelikož od 20. března 2020 indonéská vláda dočasně pozastavila umístování indonéských migrujících pracovníků, což se přímo týkalo

i Taiwanu. (BAGUS ENRICO & PARTNERS, 2020) Dohromady však migrantky z Indonésie a Vietnamu představovaly 5,2 % celkového množství pracujících žen na Taiwanu a 2,3 % celkové pracovní síly ostrova. (MOL, 2020, National Statistics Republic of China, 2020)

Údaje o složení migrantek dle pracovních odvětví a státní příslušnosti dále ukazují zřetelný rozdíl mezi Indonésankami a Vietnamkami. Indonéské ženy jsou vysoce koncentrované v sektoru sociálních služeb, který se skládá převážně z osobní péče o staré a zdravotně postižené osoby. V září 2020 v tomto odvětví pracovalo celkem 194 254 indonéských migrantů, z 98 % ženy. (MOL 2020, National Statistics Republic of China, 2020)

Od roku 2014 dochází k neustálému nárůstu počtu zahraničních nevěst. Nejvíce jich je z Vietnamu, ročně okolo 5 000. Současný rok 2020 je z pohledu migrace problematičtější kvůli epidemii Covid-19, proto bylo do září roku 2020 na Taiwanu zaregistrováno prozatím jen 1 723 takovýchto sňatků. Nicméně, v roce 2019 bylo na Taiwanu sezdáno přes 134 000 párů, z toho 9 007 se zahraničními nevěstami z JV Asie, převážně s vietnamskými a indonéskými ženami. (MOI 2020)

2.3 Závěr

Dle údajů Ministerstva práce Čínské republiky ke konci září roku 2020 na Taiwanu pobývalo celkem 381 027 pracovních migrantek, z čehož 200 408 pocházelo z Indonésie a 78 919 z Vietnamu. (MOL 2020) Celkové množství zahraničních nevěst (nezahrnující migrantky z pevninské Číny, Hongkongu a Macaa) ke konci září roku 2020 na Taiwanu sestávalo z celkem 170 800 žen. Z toho bylo 108 048 vietnamských a 29 963 indonéských nevěst. (NIA 2020)

Navíc, množství migrantek z Vietnamu a Indonésie nadále stoupá. Účel cest, stejně jako jejich samotná kompozice, se nijak zásadně nemění. V součtu žen, které se na Taiwan stěhují za prací, stále převažují ženy z Indonésie, zatímco vietnamské ženy se do země nejčastěji provdávají. Samotné záměry a motivace migrantek k přestěhování na Taiwan detailně rozeberu v následující kapitole.

3 Motivace žen k migraci optikou Wallersteinovy teorie světového systému

3.1 Úvod

Motivů k migraci může být více, ať už politických, ekonomických, či sociálních. V zásadě se ale dělí na ty, které migranty pozitivně motivují a lákají je tak do cílové země, a naopak na ty, které je nutí opustit své původní bydliště. Z pohledu Wallersteinovy teorie světového řádu lze tedy migraci vnímat jako důsledek push a pull faktorů, které jsou vytvářeny interakcí různých částí tohoto systému v prostředí rostoucí globální ekonomie. Migrace je dalším prvkem v procesu ekonomické globalizace, což nám tak umožňuje porozumět ženské migraci na Taiwan. Wallersteinův světový model nám pomáhá pochopit, jaké faktory na makroekonomické úrovni modifikují tento migrační tok, a říká, že existuje podobnost v motivech, na základě kterých vznikají pracovní a svatební migrace. Jak už víme, Wallerstein (2004) svět rozděluje na tzv. země jádra, semi-periferie a periferie. Vzhledem ke stavu jejich ekonomického, politického, ale i sociálního rozvoje Indonésii a Vietnam řadíme mezi periferní země. Taiwan je pak, tak jako například Česká republika, klasickou semi-periferní zemí. (Kentor 2008) Tyto části systému spolu potom navzájem interagují a ovlivňují se. Například tím, že bohatší země, zejména ty v tranzitním období, které se vyznačuje nedostatkem pracovní síly v odvětvích, intenzivně využívají pracovní sílu.

3.1.1 Socioekonomické důvody ženské migrace z jihovýchodní Asie na Taiwan v zemích původu (tzv. push factors)

Jedním z hlavních push faktorů ženské migrace na Taiwan je současná socioekonomická situace jak v zemích původu, tak i na Taiwanu. Pomocí indikátorů socioekonomické vyspělosti nyní ukáží, na jaké úrovni vyspělosti se zdrojové státy pohybují.

3.1.1.1 Vietnam

Vietnam je stát v jihovýchodní Asii, který sousedí s Čínou, Laosem a Kambodžou. Populace země v roce 2019 byla 96 483 981 obyvatel, z nichž 65 % obývalo rurální oblasti. K roku 2019 se v zemi nacházelo 48 434 958 žen a 48 049 023 mužů, počet mužů k počtu žen v populaci byl tedy 0,99. (GSO 2019)

Po letech války získal Vietnam v roce 1975 nezávislost, důsledky války, spolu s dalšími válečnými konflikty způsobily, že Vietnam čelil hospodářské krizi. Pro její

překonání vietnamská vláda v roce 1986 přijala ekonomicko-politické reformy Đôì Mói, které vedly k liberalizaci trhu. Zavedení tohoto ekonomického programu a přechod k socialisticky orientované tržní ekonomice měly zásadní dopad na socioekonomický vývoj v zemi, která se otevřela světu. Reforma také poskytla Vietnamcům více příležitostí k migraci. (Nguyen a Tran 2010, s. 159) Od zavedení reforem ekonomika Vietnamu neustále roste. Tempo růstu HDP bylo v období let 2010-2017 v průměru 25,4 % za rok. (GSO 2019) V roce 2019 již HDP Vietnamu činilo 261,921 miliardy USD. (World Bank 2019) Na základě údajů GSO (2019) dosáhlo HDP na obyvatele 2 715 USD, HDP 6 037,3 bilionů dongů (VND) a v devíti měsících roku 2020 vzrostlo ještě o 2,12 %. (GSO 2019) Přestože proces rozvoje státní ekonomiky vedl k nárůstu životní úrovně lidí, celosvětově dle údajů CIA (The World Factbook 2020) zaujímá v HDP na obyvatele Vietnam až 159. místo a řadí se k nejchudším zemím. Od roku 1995 je také členem Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN), které se snaží o vytvoření jednotného trhu zemí JV Asie a jeho integraci do světové ekonomiky.

Klíčovým faktorem, který má přímý dopad na životy lidí a jejich životní úroveň, je jimi vykonávané povolání. Struktura hospodářského sektoru domácností se ve Vietnamu postupem času mění, a tak jako v dalších rozvíjejících se státech roste význam nezemědělských odvětví. Průměrný měsíční příjem na obyvatele dosáhl v roce 2018 přibližně 3 873,8 tisíc VND, což je nárůst o 25 % ve srovnání s rokem 2016 a průměrný nárůst o 11,8 % ročně. Reálná mzda se v období let 2016-2018 zvyšovala o 8 % ročně. Příjmy vzrostly v městských i venkovských oblastech, ale stále jsou mezi nimi propastné rozdíly. V roce 2018 činil průměrný měsíční příjem na obyvatele v městských oblastech 5 624 tisíc VND a ve venkovských oblastech 2 987 tisíc VND, což je téměř dvojnásobný rozdíl. (VHLSS 2018) V roce 2019 činí průměrný měsíční příjem na obyvatele 4 295 tisíc VND. (GSO 2019)

Navzdory rostoucím příjmům a dalším na první pohled pozitivním ekonomickým změnám se ve Vietnamu prohlubují sociální rozdíly. I přesto, že jsou ve srovnání s předešlými roky mzdy obyvatel vyšší, především na venkově je přírůstek mezd ve srovnání s ostatními zeměmi světa velmi skrovný a vietnamští zemědělci tak stále patří mezi nejchudší na světě. Nízké mzdy však nejsou jen doménou pracovníků v zemědělském sektoru. Velmi nízké platové ohodnocení se týká nejrůznějších povolání, například i učitelů a lékařů. I přes zvyšování minimální mzdy problém přetrvává, jelikož kvůli vysoké inflaci, rostoucím cenám a devalvaci měny ani navýšená hodnota vyplacené mzdy nestačí lidem k zajištění dostatečné životní úrovně. Mnoho rodin tak

těmito zdroji pokryje pouze své životní náklady, už jim ale nezbyvá finanční obnos na podporu svých dětí při studiu nebo na rozvoj rodinných podniků. (Nožina a Kraus 2012, s. 86, 87, Kraus 2013, s. 5)

Míra nezaměstnanosti obyvatel v produktivním věku v městské oblasti ve třetím čtvrtletí 2020 byla na nejvyšší úrovni za posledních 10 let. Na celostátní úrovni dosáhla za 9 měsíců roku 2020 celých 2,27 %, z toho ve městech 3,66 % a na venkově 1,58 %. Obecně byla za 9 měsíců roku 2020 míra nezaměstnanosti lidí v produktivním věku 2,48 %, z toho v městské oblasti 3,8 % a na venkově 1,75 %. (GSO 2020) Díky nízké míře statisticky vyjádřené nezaměstnanosti by se mohlo zdát, že jsou v rámci pracovního trhu ve Vietnamu téměř ideální podmínky. Ve skutečnosti je však situace daleko složitější. Rozdíly ve výši mezd vyvolávají silnou migraci za prací a studiem z venkova do měst. V reakci na tento přesun je pak ve městech častým jevem velká přezaměstnanost a snižují se i vyplácené mzdy. Tato situace je pak jednou z věcí, které vedou vietnamské obyvatele k migraci za lepšími pracovními příležitostmi do zahraničí. Patrné jsou i rozdíly mezi platy na státních úřednických pozicích, které jsou vyšší než v povoláních mimo státní aparát a státní podniky. Navíc státní sociální systém ve Vietnamu funguje pouze pro státní úředníky, což vyvolává u ostatních občanů obavy o budoucí zajištění svých rodin. (Nožina a Kraus 2012, s. 87, 88)

Co se týče rizika chudoby, multidimenzionální index chudoby pro celou zemi v roce 2018 činil 6,8 %, ve srovnání s rokem 2017 tedy poklesl o 1,1 procentního bodu. Dle VHLSS (2018) byl index multidimenzionální chudoby na venkově 9,6 % a ve městech 1,5 %, míra chudoby se tedy v jednotlivých regionech podstatně liší. Index multidimenzionální chudoby sice v roce 2019 klesl na 5,7 %, velké rozdíly mezi regiony ale nadále zůstávají. (GSO 2020)

Ačkoliv proces ekonomického rozvoje a s ním spjaté politické reformy přinesly mnoho výhod, způsobily také nepřehlédnutelné problémy. V zemi se sice zvyšují ekonomické ukazatele (HDI, HDP, průměrná mzda) a nadále se snižuje riziko chudoby, dle výstupů šetření Vietnam Household Living Standards Survey z let 2018 se ale zároveň zvětšují i rozdíly mezi domácnostmi. Hodnota Giniho koeficientu, který poukazuje na příjmové nerovnosti, v roce 2018 podle Světové banky dosahovala 0,357. (World Bank 2018) V zemi tak zůstává velká propast v životní úrovni mezi městskými a venkovskými oblastmi, mezi bohatou a chudou populací a mezi regiony. (VHLSS 2018) Chudoba, vysoký populační růst a přírodní katastrofy ve venkovských oblastech

donutily zemědělce vystěhovat se ze svých vesnic. Mnoho z nich migruje do měst, někteří se stěhují i přes hranice státu. (Nguyen a Tran 2010, s. 159)

Co se týče míry vzdělanosti, dle Freidingerové (2014, s. 50) většina Vietnamců po zajištění nezbytných věcí k životu v souladu s konfuciánskou tradicí využívá své finanční zdroje především ke zprostředkování vzdělání svých dětí. Vzdělání je v zemi zpoplatněné a v roce 2018 v průměru domácnosti utratily přes 6,6 milionu VND za 12 měsíců studia jednoho člena rodiny, což je nárůst o více než 21,3 % ve srovnání s rokem 2016. (VHLSS 2018) Z toho můžeme usuzovat, že se obyvatelé Vietnamu čím dál více zaměřují na investice do vzdělávání. I přesto však celková míra vzdělanosti v zemi v roce 2018 nebyla vysoká, až 16,9 % populace nad 15 let nikdy nechodilo do školy nebo nedokončilo ani základní vzdělání. (tamtéž) Nízká míra kvalifikace obyvatel Vietnamu tak brání i zvýšení jejich celkové životní úrovně. V souvislosti s přístupem ke vzdělání a práci je pro rodiny důležité také budování sociálních konexí, bez kterých Vietnamci jen velmi složitě nacházejí dobré příležitosti k práci. (Freidingerová 2014, s. 51) Jedním z výrazných rysů dnešní vietnamské společnosti je totiž všudypřítomná korupce. (Nožina a Kraus 2012, s. 88) V mnoha případech je běžné, že lidé získávají lukrativní pracovní pozice nikoli na základě kvalifikace nebo vzdělání, ale díky konexím s vlivnými osobami. (Kraus 2013, s. 4) Pokud ovšem lidé nemají k dispozici dostatečnou síť sociálních kontaktů či finanční zdroje k případným úplatkům, samotné nízké mzdy jim nedovolí poskytnout svým dětem adekvátní vzdělání, a proto se musejí poohlížet po jiných řešeních. Touha po zprostředkování kvalitního vzdělání svých dětí se tedy stává dalším hybným faktorem, který vietnamské obyvatele vede k hledání pracovních příležitostí na zahraničních pracovních trzích.

Přibývající socioekonomické rozdíly mezi regiony, domácnostmi i samotnými jednotlivci, nebo omezené možnosti získání kvalitního vzdělání a ztížená možnost uplatnění se na vietnamském pracovním trhu jsou hlavními důvody, které vstupují do rozhodování obyvatel o migraci. Volbu, zda se zkusit prosadit na zahraničním pracovním trhu, ovlivňuje u stále většího počtu nízkopříjmových domácností především touha po lepším socioekonomickém zázemí. (Freidingerová 2014, s. 52)

Ačkoliv na základě již zmíněných socioekonomických ukazatelů země spadá do kategorie těch s menší úrovní vyspělosti a podle Human Development Index HDI se ve srovnání s ostatními zeměmi světa nachází až na 118. místě (v roce 2019 bylo HDI 0,722), co se týče Happy Planet Indexu, který udává kvalitu života v porovnání s dopady na životní prostředí, situace je odlišná. Vietnam je země bohatá jak na kulturní,

tak na přírodní bohatství a například naděje dožití při narození je 73,6 let. (GSO 2019) Dle výsledků šetření Happy Planet Index, které měří faktory přispívající ke šťastnému životu, HPI Vietnamu k roku 2016 bylo 40,3. Země se tak nachází na 5. místě ze všech zkoumaných zemí a v rámci Asijsko-pacifického regionu se řadí dokonce na 2. místo. Happy Planet Index zkoumá faktory, jako je délka života, blahobyt, nerovnosti mezi obyvateli země a ekologická stopa. Vietnam, charakteristický svými horami a tropickými lesy, má nápadně nízkou ekologickou stopu, je jednou z pouhých tří zemí v první desítce žebříčku Happy Planet Index s ekologickou stopou, která je dostatečně malá na to, aby mohla být považována za environmentálně udržitelnou. Zatímco blahobyt ve Vietnamu je skromnější než v jiných zemích v první desítce žebříčku HPI a vietnamská ekonomika je na nižší úrovni, například průměrná délka života se ve Vietnamu drží na vysokých číslech (75,5 let), index kvality života se také drží na vysoké příčce. (New Economics Foundation 2016)

Navzdory vysoké úrovni kvality života, nízké nezaměstnanosti a úbytku chudoby, ale v zemi nadále přetrvávají zásadní sociální problémy. Ačkoliv se na první pohled díky silnému vlivu státu na každodenní život lidí a ekonomiku situace ve Vietnamu jeví jako stabilní, tamní legislativa ještě není mnohdy přizpůsobena nové společenskoekonomické situaci. Celospolečenským problémem v zemi zůstává rozsáhlá korupce, nízká úroveň vymahatelnosti práva a celkově zkorumpovaný byrokratický systém, který situaci ještě více komplikuje. Díky přechodu k tržnímu hospodářství se snížil vliv státu na trh práce, stát ale také neposkytuje všem svým občanům sociální podporu. Státní sociální systém funguje jen pro státní úředníky, což jen přispívá k tomu, že si členové rodiny musejí vypomáhat sami a běžnou praxí pro řešení finančních problémů se tak stává vysílání rodinných příslušníků za prací do zahraničí. (Nožina a Kraus 2012, s. 86-87) Touha po lepším finančním zabezpečení ale v některých případech vede až k takové zoufalosti, že lidé řeší svou špatnou ekonomickou situaci zapojením se do nezákonných činností. (Kraus 2013, s. 4) Ačkoli je Vietnam v porovnání s ostatními východoasijskými státy relativně bezpečnou zemí, kriminální aktivity a zločinecké organizace zde v nemalé míře existují. (Nožina a Kraus 2012, s. 89)

I přes pokračující rozvoj hospodářství zůstává Vietnam relativně chudou a nerozvinutou zemí, ve které existují zásadní socioekonomické rozdíly. Touha zlepšit svůj životní styl a materiálně zabezpečit celou rodinu jsou pro obyvatele Vietnamu silnou motivací pro migraci do země s lepšími ekonomickými podmínkami, kde mohou získat lepší pracovní příležitosti. (Kraus 2013, s. 6)

3.1.1.2 *Indonésie*

Indonésie je největším ostrovním státem na světě, skládá se z více než sedmnácti tisíc ostrovů. V roce 2019 počet obyvatel přesáhl 270 milionů (World Bank 2019), což Indonésii řadí mezi nejlidnatější země světa. Dle BPS-Statistics Indonesia (2020) se poměr pohlaví (počet mužů k počtu žen) 1,009 v roce 2019 (134 025 600 mužů, 132 886 300 žen) nepatrně snížil na 1,008 v roce 2020 (135 337 000 mužů, 134 266 400 žen). Proces urbanizace byl v posledních desetiletích rychlý, v letech 2000–2016 městská populace rostla o 3 % ročně, zatímco venkovská populace klesala o 0,2 %. (Breuer a Kinda 2018, s. 5)

Indonéská moderní ekonomika byla formována obdobími prosperity i velké socioekonomické a politické krize. (Breuer, Guajardo a Kinda 2018) Před více než 50 lety patřila Indonésie mezi nejchudší země světa. V důsledku asijské finanční krize na konci 90. let minulého století přijala země širokou škálu politických a ekonomických reforem (reformasi), které zemi dopomohly k její obnově. Vlna reforem vedla ke snížení dominantní role vlády v ekonomice a zahájila posun směrem k tržní ekonomice. (Breuer a Kinda 2018, s. 10) Během ekonomické obnovy země s průměrným ročním růstem HDP 5,6 % dosáhla Indonésie statutu středně příjmové země a společně s rostoucí ekonomikou zároveň klesalo i riziko chudoby. I přesto ale dnes jen každý pátý Indonésan patří do střední třídy a uniká tak chudobě. (Chaves 2019) Dle BPS-Statistics Indonesia se v Indonésii v březnu roku 2020 nacházelo 9,41 % obyvatel na úrovni chudoby. (BPS-Statistics Indonesia 2020)

V roce 2019 činilo HDP 1,119 bilionů USD a HDP na obyvatele 4 135, 569 USD. (World Bank 2019) Země je tak na základě HDP šestnáctou největší světovou ekonomikou a sedmou největší z hlediska parity kupní síly. Z toho důvodu hraje i stále významnější roli v globální politice, mimo jiné jako člen Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) a skupiny G20, mezinárodního fóra sdružujícího 20 největších světových ekonomik. (Breuer a Kinda 2018, s. 1) CIA (The World Factbook 2020) uvádí, že podle HDP na obyvatele je však Indonésie až 127. na světě.

Index lidského rozvoje (HDI) v roce 2019 dosahoval hodnoty 0,719 a v porovnání s rokem 2018, kdy dosahoval čísla 0,714, se tedy ještě navýšil. (BPS-Statistics Indonesia 2020) Indonésie se tak oficiálně řadí mezi země s vysokou úrovní lidského rozvoje. Za tuto skutečnost vděčí například vysokému číslu u indexu očekávané délky života, který v roce 2012 dosahoval 69,87 let a v roce 2013 se ještě zvýšil na 70,07 let.

(BPS-Statistics Indonesia 2019) Dle rozvojového programu OSN očekávaná doba dožití při narození v zemi dosahuje 71,5 let. (UNDP 2019)

V letech 1996 až 2016 se snížila chudoba o polovinu na 11 procent, zároveň se na polovinu snížila i kojenecká úmrtnost (na 22 úmrtí kojenců na každých 1 000 živě narozených). Ve stejném období se také zvýšila naděje dožití při narození o 4 roky na 69 let. Přestože se zlepšil také přístup k čisté vodě, elektřině a hygienickým zařízením či úroveň vzdělání, tyto ukazatele jsou stále na nízké úrovni. (Breuer a Kinda 2018, s. 4) Míra gramotnosti byla v roce 2012 93,25 % a v roce 2013 dosáhla 94,14 %. (BPS-Statistics Indonesia 2019)

Ačkoliv tyto ukazatele indikují zlepšující se podmínky pro život, z globálního hlediska se však stále jedná spíše o zaostalejší zemi, jejíž společnost poznamenávají další negativní jevy. Hospodářský růst sice pokračuje, země ale v posledních dvou desetiletích čelí i závažným problémům. Ekonomickému růstu se stát nedokázal dostatečně přizpůsobit a mezi největší problémy, ke kterým tato neschopnost vedla, patří existence velkých socioekonomických nerovností ve společnosti. Když se zaměříme na Giniho koeficient, často využívaný k vyjádření rozložení bohatství ve společnosti, dle statistik Světové banky (2018) se Indonésie již dlouhou dobu potýká s jeho nárůstem. V březnu 2020 v Indonésii dosahoval hodnoty 0,380 a ve srovnání s číslem 0,381 v březnu roku 2019 se tak zvýšil o 0,001 bodu. V městských oblastech byl za březen 2020 zaznamenán Giniho koeficient 0,393, což je, ve srovnání s rurálními oblastmi, kde činil ve stejném období 0,317, rozdíl o 0,076 bodu. (BPS-Statistics Indonesia 2020) I když hodnoty naznačují větší rozdíly mezi rurálními a urbánními oblastmi, přímo nepoukazují na větší míru příjmových nerovností v celé zemi. Situace se ale oproti těmto oficiálním údajům ze statistik liší. Dle zprávy Oxfamu se za poslední dvě desetiletí zvyšoval rozdíl mezi nejbohatšími a ostatními obyvateli Indonésie rychleji než v jakékoli jiné zemi v jihovýchodní Asii. V roce 2016 vlastnilo nejbohatší 1 % indonéské populace téměř polovinu (49 %) celkového bohatství. Enormně se také zvýšil počet tamních miliardářů, z nichž všichni byli muži. Naproti tomu nejchudším občanům (zejména ženám) jsou vypláceny jen velmi nízké mzdy, a tito lidé také čelí nejistotě ohledně zaměstnání. (Gibson 2017, s. 1, 2) Přesto, že se za poslední roky snížila nezaměstnanost, kdy dle BPS (2020) byla v únoru 2019 nezaměstnáno 5,01 % a v únoru 2020 4,99 % populace v produktivním věku (BPS-Statistics Indonesia 2020), celkově pracovní podmínky v Indonésii kvůli zmiňované velké propasti mezi příjmovými skupinami nepatří k ideálním. Navíc existují velké rozdíly v rurálních a městských

oblastech. Drtivou většinu indonéské půdy vlastní velké korporace a bohatí lidé, kteří tak získávají všechny výhody. (Gibson 2017, s. 1, 2) Vysoká nerovnost má na společnost negativní vliv, protože lidé ve skupině s nízkými příjmy nemají přístup k základnímu zboží a službám, jako jsou potraviny, základní zdravotní služby a vzdělání. Mezi příjmovými skupinami v Indonésii tak existují rozdíly v přístupu ke zdravotnickým službám a vysokoškolskému vzdělání. (Breuer a Kinda 2018, s. 10) Právě nerovný přístup ke vzdělání a nedostatečné financování vzdělávacího systému vede často k tomu, že indonéští pracovníci nemají přístup k vyšším a kvalifikovaným pracovním místům, a ztrácejí tak možnost vydělat si dostatečný finanční obnos k pokrytí životních nákladů.

Ačkoli oficiální statistiky ukazují pouze malou nezaměstnanost, ve skutečnosti se Indonésie potýká s problémem nedostačujícího rozšiřování pracovních příležitostí pro svou stále rostoucí pracovní sílu. Přestože se díky makroekonomickému růstu podařilo snížit míru nezaměstnanosti, každý rok na indonéský pracovní trh vstupují přibližně dva miliony lidí a pro indonéskou vládu je vytvoření prostředí, které by generovalo nové pracovní pozice pro tyto pracovníky, velmi náročným úkolem. Když se podíváme na míru nezaměstnanosti ve městech a na venkově, uvidíme, že v městských oblastech je výrazně vyšší. Země se navíc vyznačuje vysokou mírou urbanizace. Vzniká tak problém, kdy ve městech není dostatek pracovních pozic pro zvyšující se množství lidí. V Indonésii je navíc jen relativně málo žen v produktivním věku zaměstnáno legálně. (Indonesia-Investments 2020) Tento fenomén má velký dopad na rostoucí tok indonéské pracovní síly do zahraničí. Vysílání pracovní síly do Asijsko-pacifického regionu je totiž i jednou ze strategií indonéské vlády při řešení místních problémů s nezaměstnaností a podzaměstnaností. (Raharto 2007, s. 225)

Indonésie je bohatá na přírodní zdroje a je to také země s velkou kulturní rozmanitostí. V souvislosti s kvalitou života se však potýká s problémy, mezi něž patří například přírodní katastrofy, jako jsou sopečné erupce, tsunami a zemětřesení. Tyto katastrofy významně snižují kvalitu života obyvatel země. Happy Planet Index Indonésie přesto dosahuje 35,7 a země je tak na 16. místě ze všech analyzovaných zemí. (New Economics Foundation 2016)

V důsledku celkové situace v zemi mnoho jednotlivců z nižší ekonomické třídy (zejména žen) považuje migraci do zahraničí za jediné východisko z chudoby pro ně a jejich rodiny. Většina z nich proto migruje s úmyslem pracovat v zahraničí, aby ušetřili dostatek peněz na zabezpečení svých rodin.

3.1.2 Socioekonomická situace Čínské republiky a její strategická orientace na země jihovýchodní Asie (tzv. pull factors)

Mezi nejvýznamnější pull faktory patří samotný socioekonomický status cílové migrační země.

Taiwan, úředním názvem Čínská republika, je ostrovní stát v JV Asii, který si i přes značnou izolaci od globální diplomatické scény dokázal vybudovat silnou ekonomiku. Právě i díky vyspělé ekonomice se stává stále vyhledávanější destinací migrantů ze zemí JV Asie.

V září 2020 populace země sestávala z 23 568 378 obyvatel s hustotou zalidnění 651 obyvatel/km². (National Statistics Republic of China 2020) Co se týče genderového zastoupení v populaci, v září 2020 žilo na Taiwanu 11 679 669 mužů a 11 888 709 žen, počet mužů k počtu žen v populaci tedy činí 0,98. (National Statistics Republic of China 2020)

Růst HDP byl v posledních několika letech stabilní. Od roku 2015 stoupal v průměru o 2,5 % ročně a v roce 2019 dosáhl hodnoty 610 872 000 000 USD (v běžných cenách). HDP na obyvatele pak bylo ve stejném roce 25 893 USD (National Statistics Republic of China 2020), což podle CIA (The World Factbook 2020) řadí Taiwan na 28. místo na světě.

Průměrný měsíční příjem (veškerá mzda, provize a další odměny za služby poskytované na základě dohody o výdělku pracovníka se zaměstnavatelem) všech zaměstnanců (včetně zaměstnanců na plný i částečný úvazek, osob s taiwanskou státní příslušností i cizinců) činil v srpnu roku 2020 celkem 50 866 TWD. (DGBAS 2020) V září 2020 dosahovala míra nezaměstnanosti 3,83 %. Míra účasti pracovní síly, čili ukazatel počtu lidí, kteří jsou k dispozici jako procento z celkové populace, se v září 2020 rovnala 59,12 %. (National Statistics Republic of China 2020) Co se týče distribuce příjmů, na základě reportu CIA dosáhl v roce 2014 Giniho koeficient hodnoty 0,336. (The World Factbook 2020) Tato hodnota naznačuje malé příjmové nerovnosti v taiwanské společnosti, což má i pozitivní dopad na případné migranty. V zemi se tak snižují i rozdíly mezi platy místních a přistěhovalých obyvatel, a vyšší platy jsou právě jednou z motivací přicházejících migrantek.

V rámci sociálních ukazatelů je důležité zmínit hodnotu relativní chudoby, která byla v roce 2019 7,36 %. (National Statistics Republic of China 2020) Naděje dožití byla v roce 2019 uváděna jako 80,9 let a obvyklá doba vzdělávání obyvatel Taiwanu v roce 2019 činila 16,5 let. (MOI 2020, MOE 2019) Celkový index lidského rozvoje na

Taiwanu v roce 2018 dosahoval hodnoty 0,911. (National Statistics Republic of China 2020) I přes vysokou úroveň vyspělosti a značný růst ekonomických ukazatelů se měření kvality života může na základě dalších indikátorů lišit. V roce 2019 pokrývalo městskou plochu v průměru 4,9 m² zeleně na osobu. (CPAMI 2020) V rámci tzv. Happy planet Indexu (HPI) v reportu New Economics Foundation z roku 2006 Taiwan dosáhnul hodnoty 43,4 a země se tak umístila až na 84. místě ze všech zkoumaných států. (New Economics Foundation 2006)

Taiwan sice není členem OSN, ale udržuje si členství v několika významných mezinárodních organizacích, včetně Asijsko-pacifického hospodářského společenství (APEC), Asijské rozvojové banky (ADB) nebo Světové obchodní organizace (WTO). Svou částečnou izolaci od dění na globální diplomatické sféře se však snaží nahrazovat pomocí uzavírání bilaterálních smluv, které řeší převážně obchodní vztahy. Skrze tuto ekonomickou zahraniční politiku si pak buduje důvěru s jednotlivými zeměmi. V důsledku této interakce se pak navyšuje i migrační tok ze zemí jihovýchodní Asie.

Taiwan přijal různé regionální iniciativy určené k formování ekonomických a obchodních vztahů v Asijsko-pacifickém regionu. Zmínit bychom měli například politiku *Go South* (南向政策), kterou v 90. letech navrhnul tehdejší prezident Li Denghui (李登輝). V rámci ní se vláda snažila podpořit investice taiwanských státních podniků do jihovýchodní Asie. Zároveň povzbudila i domácí malé a střední podniky, aby v tomto regionu hledaly obchodní příležitosti. (Yang 2017, s. 2, 3) V roce 1994 vláda schválila tříleté pracovní plány pro posílení hospodářských vztahů a obchodu v jihovýchodní Asii, tzv. *Work Plans for Enhancing Economic Ties and Trade in Southeast Asia and Australia and New Zealand* (加強對東南亞地區經貿工作綱領), které se týkaly sedmi zemí jihovýchodní Asie, včetně původních šesti členských států ASEAN a Vietnamu. Po skončení platnosti na konci roku 1996 byly tyto pracovní plány na další tři roky opět obnoveny v roce 1997. (Hsu 2017, s. 66, 67) Z iniciativy *Go South* se pak postupně vyvinula politika *Go South 2.0*, kterou v roce 2000 podpořil prezident Chen Shuibian (陳水扁). Záměrem této druhé fáze bylo vybudovat multilaterální vazby mezi asijskými zeměmi. (Yang 2017, s. 2, 3) Během administrativy prezidenta Chen Shuibiana pokračovaly i tzv. *Work Plans for Enhancing Economic Ties and Trade in Southeast Asia and Australia and New Zealand*. Když v roce 2008 v prezidentských volbách zvítězil Ma Yingjiu (馬英九), tyto pracovní plány sice nebyly zrušeny, ale

během jeho administrativy (do roku 2016) vláda nikdy oficiálně nepřijala termín politiky Go South. (Hsu 2017, s. 69)

K současné administrativě prezidentky Cai Yingwen (蔡英文) a jejím konkrétním strategiím zaměřujícím se jižním a jihovýchodním směrem patří především tzv. politika *New Southbound Policy* (新南向政策, dále jen NSP), zavedená v roce 2016. Politika NSP se od předchozích iniciativ směřovaných na jihovýchodní Asii liší tím, že je založena více na lidském faktoru v bilaterální spolupráci. (Lai 2019) Jedním z hlavních účelů NSP je posílit bilaterální vztahy Taiwanu s cílovými zeměmi ASEANu prostřednictvím nové ekonomické, sociální a vládní propojenosti. Od dubna 2016 bylo zřízeno čtrnáct nových meziparlamentních přátelských asociací, a to i v Indonésii a Vietnamu. (Yang 2017, s. 23)

V Indo-pacifickém regionu se ASEAN postupně stal regionální ekonomickou velmocí. Právě z toho důvodu se stávající taiwanská administrativa soustředí na posílení obchodních a investičních vztahů se zeměmi této organizace. Po inauguraci Cai Yingwen v roce 2016 se taiwanský vývoz do zemí ASEANu v roce 2017 zvýšil o 14,2 % a investice v roce 2016 vzrostly oproti předchozím rokům o 73,3 %. (Lai 2019)

Dle údajů Taiwan ASEAN Studies Center (TASC) v září 2020 činil celkový objem obchodu mezi Taiwanem a zeměmi ASEAN 7,430 miliard USD. Celkový vývoz z Taiwanu do zemí ASEAN činil 4,586 miliardy USD, zatímco celkový dovoz ze zemí ASEAN na Taiwan činil 2,844 miliardy USD. (TASC 2020)

Bilaterální obchodní vztahy mezi Taiwanem a Vietnamem neustále rostou. Celkový objem obchodu mezi těmito zeměmi dosahoval v září 2020 1,350 miliard USD, Vietnam je tak v pořadí třetí zemí ASEANu dle množství obchodní interakce s Taiwanem. (TASC 2020) Od ledna do září roku 2020 činil celkový objem obchodu Taiwanu s Vietnamem 11 598 948 051 USD, což znamená, že Vietnam je globálně 9. největším obchodním partnerem Taiwanu. Stejně jako v předešlých letech, i v roce 2020 převažoval export z Taiwanu, a to v celkové hodnotě 7 368 677 940 USD. (Bureau of Trade – Trade Statistics 2020)

Taiwan a Indonésie taktéž sdílejí úzké hospodářské a obchodní vztahy a od roku 2016 obchod mezi oběma stranami neustále roste. Indonésie se v roce 2020 umístila jako 14. největší obchodní partner Taiwanu. Od ledna do září 2020 činí celkový objem obchodu Taiwanu s Indonésií 4 891 427 364 USD, naopak ale převažuje import na

Taiwan, a to s celkovým objemem 3 211 244 229 USD. (Bureau of Trade – Trade Statistics 2020)

Za rok 2019 činil celkový objem obchodní výměny s Vietnamem 16 054 587 793 USD a s Indonésií 7 603 192 288 USD. Ve srovnání s rokem 2016 se tedy obchod s Vietnamem navýšil o 31 % a s Indonésií o 8 %. (Bureau of Trade – Trade Statistics 2020)

Pokud hovoříme o taiwanských investicích, na Indonésii se taiwanská vláda zaměřuje z mnoha důvodů. Nejen, že je Indonésie vedoucím členem sdružení ASEAN, ale má také stále rostoucí střední třídu.

Vietnam je pak pro investory z Taiwanu atraktivní destinací především díky levné pracovní síle a nízkým nákladům na výrobu a infrastrukturu. Taiwanské podniky mohou najít více příležitostí právě na těchto rozvíjejících se trzích, jako je Vietnam, Indonésie a další země jihovýchodní Asie, než ve vyspělých ekonomikách.

Co se týče investic do Vietnamu, počet taiwanských investičních projektů do této země v roce 2017 dosáhl 106, s celkovou hodnotou investic 0,33 miliardy USD. (TASC 2020) Taiwanské přímé zahraniční investice (PZI) do Vietnamu od roku 1988 do února 2020 činily 32,44 miliardy USD, což z Taiwanu dělá čtvrtý největší zdroj PZI ve Vietnamu. Hlavní investice se týkaly zpracování, výroby, architektury a nemovitostí. Do roku 2019 Vietnam investoval na Taiwan přibližně 63 milionů USD, přičemž hlavními cíli investic byly velkoobchod a maloobchod, výroba, ubytování a stravování. (MOEA 2020)

Za účelem dalšího prohloubení spolupráce mezi průmyslovými odvětvími uspořádala v roce 2019 Čínská národní federace průmyslových odvětví Taiwanu (CNFI) a Vietnamská obchodní a průmyslová komora (VCCI) v Ho Či Minově městě summit průmyslové spolupráce mezi Vietnamem a Taiwanem. Této události se zúčastnili vládní úředníci a vedoucí představitelé průmyslu, aby diskutovali o další spolupráci. (MOEA 2020)

V Indonésii byl Taiwan v posledních letech trvale hlavním zdrojem přímých zahraničních investic. Do roku 2019 investoval více než 1,22 miliardy USD. Mezi hlavní investiční odvětví patří textil, nábytek, stroje, automobilové díly a elektronické součástky. (MOEA 2020) Počet taiwanských investičních projektů do Indonésie dosáhl v roce 2017 čísla 585, s celkovou investicí 0,40 miliardy USD. (TASC 2020)

Dle Ministerstva hospodářství Taiwanu (MOEA) je navíc zřejmé, že průmyslová odvětví Taiwanu a Indonésie mají mnoho potenciálních oblastí pro spolupráci.

3.2 Srovnání socioekonomických ukazatelů Vietnamu, Indonésie a Taiwanu

Pomocí indikátorů socioekonomické vyspělosti regionů nyní porovnám situaci ve všech třech zemích.

Tabulka 1: Socio-ekonomické ukazatele Vietnamu, Indonésie a Taiwanu

Ukazatele	Vietnam		Indonésie		Taiwan	
	HDP	2019	261,921 miliardy USD	2019	1,119 bilionů USD	2019
HDP na obyvatele	2019	2 715 USD	2019	4 135, 569 USD	2019	25 893 USD
HDI	2019	0,722	2019	0,719	2018	0,911
průměrný měsíční příjem	2019	186 USD			srpen 2020	1 782 USD
míra nezaměstnanosti	2020	2,48 %	2020	4,99 %	září 2020	3,83 %
Giniho koeficient	2018	0,357	2018	0,378	2014	0,336
naděje dožití při narození	2019	73,6 let	2019	71,5 let	2019	80,9 let
míra gramotnosti nad 15 let	2018	95%	2019	95,9 %	2017	98.70%
Happy Planet Index	2006	61,2	2006	57,9	2006	43,4

Zdroj: data zkompileována z BPS, CIA World Factbook, DGBAS, GSO, MOI, National Statistics (Taiwan), NEF, World Bank, UNDP, VHLSS

Ačkoliv dosahuje celkové HDP zdrojových migračních zemí vyšší hodnoty, HDP na obyvatele je na Taiwanu téměř 10krát vyšší v porovnání s Vietnamem a 6krát vyšší oproti Indonésii, což poukazuje na větší bohatství Taiwanu. S tímto výsledkem koresponduje i hodnota tzv. indexu lidského rozvoje (HDI). Tento ukazatel měří lidskou prosperitu a jeho hodnota je odvozena měřením úrovně vzdělání, životní úrovně a střední délky života. Dle HDI je jasně viditelné, že v porovnání s Vietnamem a Indonésií je Taiwan zemí s větší prosperitou. Zdrojové migrační země se dle HDI

zdánlivě nacházejí na stejné úrovni, podle řazení zemí na základě HDI ovšem Indonésie náleží mezi země s vysokou úrovní vývoje, na rozdíl od Vietnamu, který spadá mezi státy na střední úrovni vyspělosti. Giniho koeficient vypovídá zejména o rozložení bohatství ve společnosti a nabývá hodnoty mezi 0 a 1, kde 1 značí absolutní nerovnost ve společnosti. Díky údajům z tabulky můžeme vidět, že se v rámci nerovností Taiwan nachází v nejlepší situaci.

Co se týče nezaměstnanosti, její hodnota je nejvyšší v Indonésii, což dokazuje existenci silnější motivace ke vstupu na zahraniční pracovní trh a podporuje tak skutečnost, že se na Taiwanu nachází největší množství pracovních migrantek právě z této země. (MOL 2020) Jak již bylo zmíněno v předešlé části, právě v Indonésii se lidé potýkají s velkými nerovnostmi v příjmech a velkou mírou podzaměstnanosti, navíc zde stále roste počet lidí v produktivním věku. Na první pohled nikterak vysoká hodnota nezaměstnanosti tak dohromady s těmito jevy vede k produkci velkého množství migrující síly do zahraničních zemí.

HDI nebo Giniho koeficient nevytvářejí přesný obraz kvality života obyvatel dané země. Na základě údajů z Tabulky 1 lze potvrdit existenci velkých ekonomických rozdílů mezi zdrojovými migračními zeměmi a Taiwanem, kdy například v porovnání s Vietnamem je v Čínské republice zhruba 9krát vyšší průměrný měsíční příjem. Navíc dosahuje naděje dožití při narození a míra gramotnosti nad 15 let nejvyšší hodnoty právě na Taiwanu. Z hlediska kvality života obyvatel je ale třeba zmínit další úhel pohledu, a to tzv. Happy Planet Index, což je měřítko kvality lidského života v porovnání s dopady na životní prostředí. Vietnam i Indonésie mají především díky lepším přírodním zdrojům prokazatelně vyšší hodnotu tohoto ukazatele než Taiwan. HPI však určitě nebude rozhodujícím faktorem ovlivňujícím migraci.

3.3 Další push a pull faktory

K doplnění celkového pohledu na dynamiku ženské migrace na Taiwan dále rozeberu i prvky, jež nejsou primárně socio-ekonomického charakteru, zaměřím se především na demografické a kulturní elementy.

3.3.1 Demografické vlivy

Tabulka 2: Genderové rozložení Vietnamu, Indonésie a Taiwanu

Ukazatele	Vietnam	Indonésie	Taiwan
počet obyvatel k roku 2019	> 96 milionů	> 270 milionů	> 23 milionů
počet mužů k počtu žen v populaci	0,99	1,009	0,98

Zdroj: data zkompileována z BPS, GSO, National Statistics (Taiwan), World Bank

Zatímco bychom mohli očekávat, že důvodem pro zvýšené množství ženské migrace na Taiwan může být nedostatek žen v taiwanské společnosti, situace je právě opačná. Poměr pohlaví z Tabulky 2 nám vypovídá, že je v porovnání s Vietnamem a Indonésií na Taiwanu největší poměrné zastoupení žen v populaci. U Vietnamu je genderové rozložení obyvatel podobné jako na Taiwanu. V Indonésii se pak setkáváme s opačným případem, kdy poměr pohlaví přesahující hodnotu 1 značí převahu mužů v indonéské populaci.

Ve vyspělé zemi, jakou je Taiwan, existují významné demografické změny, které vedou k přisunu migrujícího obyvatelstva. Zatímco míra porodnosti klesá, stárnoucí populace roste a tyto demografické tendence vytváří prostor pro migrující pracovní sílu. Hrubá míra celkové porodnosti v roce 2019 činila 7,53 ‰, v porovnání s rokem 2012 klesla o 2,33 ‰. (MOI 2020) Poměr populace v produktivním věku (15-64 let) k celkové populaci na Taiwanu klesl ze 74,22 % v roce 2012 na 71,5 % v září roku 2020, což naznačuje rostoucí zátěž pro tuto skupinu obyvatelstva. Poměr populace lidí starších 65 let vůči osobám v produktivním věku (15-64 let) na Taiwanu dosahoval v roce 2019 hodnoty 21,24 % a v roce 2020 se ještě navýšil na hodnotu 22,17 %, což Taiwan řadí mezi země s nejpočetnější skupinou stárnoucí populace. (MOI 2020) Navíc má tento jev nadále stoupající tendenci a taiwanská vláda do budoucna předpokládá další nárůst této věkové skupiny. Tento jev ale také vede k vyšší poptávce po nízko kvalifikovaných pracovnících, a migrantky ze zahraničí tak mohou na Taiwanu pomoci zaplnit deficit pracovní síly. Navíc v důsledku rychlého růstu stárnoucí taiwanské společnosti roste také potřeba pečovatelek a zdravotních sester, což z tohoto demografického jevu dělá další významný pull faktor, rozhodující o pracovní migraci ošetřovatelek z Vietnamu a Indonésie.

3.3.2 Kulturní vlivy

Mezi kulturní jevy, které ovlivňují ženskou migraci na Taiwan, patří úcta k rodičům a přetrvávající význam manželské hypergamie v zemích JV Asie.

Oddanost vůči předkům je jednou ze silných kulturně vžitých zvyků, které přispívají k migraci žen zemí jihovýchodní Asie. Právě jejich úcta k předkům, a z toho plynoucí snaha o jejich finanční zajištění, může ženy motivovat k pokusu o zlepšení finanční situace jejich rodin prostřednictvím vstupu na taiwanský pracovní trh. Například Gusman a Iqbal (2015, s. 171) ve svém výzkumu zjišťují, že jedním z hybných faktorů pracovní migrace pro ženy z indonéského Indramayu je právě podpora rodin a rodičů. Ženy jsou zde vnímány jako živitelky rodiny a tato percepce má za následek zvýšení počtu pracovních migrantek.

Svatební migrace obvykle zahrnuje přesun nevěst z méně rozvinutých míst do těch vyspělejších. Tento vzorec je označován jako „globální hypergamie“. Ačkoliv se tyto ženy stěhují z méně ekonomicky vyspělých zemí, nemusejí se díky migraci nutně posunout výše v socioekonomickém žebříčku. Mnoho nevěst jsou vzdělané ženy, které v zemích původu přísluší do střední společenské třídy. (Constable 2005, s. 10) K těmto mezinárodním manželstvím ovšem přispívá i samotná situace na Taiwanu, kde v důsledku toho, že se i taiwanské ženy snaží provdat za muže z vyšší socioekonomické vrstvy (i přes převahu žen v taiwanské populaci), vzniká na Taiwanu deficit eventuálních manželek. Především muži s nižším sociálně-ekonomickým a vzdělanostním statutem se musejí poohlížet po nevěstě v jiných zemích a migrantky ze zemí JV Asie tak získávají příležitost přestěhovat se na Taiwan prostřednictvím uzavření manželství. (Chen 2011, s. 9)

Vietnam je do jisté míry kulturně podobný Čínské republice. Vzhledem k obrovskému vlivu čínské kultury je v obou oblastech patrný vliv konfuciánské morálky. Tato kulturní podobnost se pak stává další motivací k migraci. Například, zásadním důvodem, proč na Taiwanu převažují manželství s Vietnamkami oproti těm s indonéskými ženami, je existence sociálního rasismu, kdy Taiwanci preferují ženy se světlejším odstínem pleti. (Chen 2011, s. 10)

3.4 Shrnutí

K popsání hlavních faktorů, ovlivňujících mezinárodní ženskou migraci na Taiwan, jsem využila Wallersteinova světového modelu, který uvádí, že k migraci dochází v důsledku ekonomické globalizace a působení silných států centra na slabé státy periferie. Existuje několik faktorů, které motivují ženy z Vietnamu a Indonésie k migraci. Hlavní push faktory jsou socioekonomické. Chudoba, vyšší míra nezaměstnanosti a nižší platy v zemi původu představují pro ženy silnou motivaci

k migraci s vidinou následného zlepšení své ekonomické situace. Mezi hlavní pull faktory migrace pak naopak patří dobrá socioekonomická situace v cílové zemi. Tedy vyšší platové ohodnocení a větší poptávka po pracovní síle na nízko kvalifikovaných pozicích, která se na Taiwanu ještě navyšuje v důsledku demografického rozložení obyvatel, kdy stále přibývá stárnoucí populace, která vyžaduje další pracovní sílu ve formě pečovatelek. Z toho vyplývají důvody, které vedou migrantky k rozhodnutí migrovat. Abychom ale pochopili, jak probíhá celý proces migrace, musíme se více zaměřit na charakteristiku tohoto migračního toku.

4 Charakteristické rysy ženské migrace

4.1 Úvod

Gender je jedním z prvků, který formuje různé aspekty migračního procesu, včetně procesu rozhodování, zdali migrovat, či nikoli. I samotná migrační politika, ovlivňující proces migrace a integrace do společnosti, různě působí na muže a ženy. Porozumět procesu ženské migrace v Asii je důležité především proto, abychom zjistili, jak tato forma migrace přispívá k sociální transformaci v cílové zemi. Do roku 2000 tvořily ženy přes 50 % všech migrantů v jihovýchodní a východní Asii a převážná část těchto žen byla v cílových zemích zaměstnána jako pracovnice v domácnostech. (IOM 2009, s. 24, UN Women 2012) Vzhledem k tomu, že ženy tvoří většinu migračních toků v Asii, lze předpokládat, že migrací ovlivňují svou zemi původu, i cílovou destinaci, do které migrují.

Jelikož se ženy podílejí jak na svatební, tak i na pracovní migraci, jsou rovněž významným iniciátorem v procesu globálního pohybu peněz. Data naznačují, že feminizace migrace v Asii je obvykle spojena s odlivem migrující síly z Indonésie, Srí Lanky a Filipín, kde se rekrutuje 62–75 % žen, které každý rok v rámci Asie legálně emigrují. (IOM 2009, s. 25) Pokud zohledníme i rostoucí počet mezinárodních sňatků mezi asijskými obyvateli, nabývá genderové rozložení migrantů v Asii zcela jiný rozměr. (IOM 2009, s. 26)

Ženská migrace se tudíž v Asii, nebo alespoň v některých asijských zemích, stala důležitým sociálním fenoménem a její význam spočívá nejen v počtu zúčastněných osob, ale i v rozsahu sociálních a ekonomických důsledků, které s sebou tento typ migrace přináší.

4.2 Integrace migrantek do většinové společnosti

V této části se zaměřím na to, jaké faktory ovlivňují integraci migrantek do většinové společnosti, jaké existují strategie pro usnadnění tohoto procesu a do jaké míry jsou tyto snahy o integraci úspěšné. Přestože výsledek integračního procesu ovlivňují také samotná nařízení taiwanské vlády, politickou úroveň integračního procesu budu řešit až v následující kapitole zabývající se vývojem migrační politiky Taiwanu.

4.2.1 Faktory ovlivňující integrační proces

To, jaké jsou migrantky národnosti, je významným aspektem integračního procesu. Na Taiwanu je totiž obvyklé, že jsou jednotlivé národnosti stereotypizovány.

Vietnamky jsou na Taiwanu považovány díky svým smířlivým povahám a pracovitosti za ideální matky a manželky. Jedna z účastnic výzkumu sociální integrace vietnamských nevěst, migrantka vyučující večerní jazykové kurzy pro zahraniční nevěsty, popisuje, že lze podle chování snadno poznat, z jaké země jihovýchodní Asie ženy pocházejí. I ona uvádí, že právě vietnamské ženy jsou žádané díky svému zdvořilému chování a pracovitosti. (Le, Bui a Do 2017, s. 69, 70)

Yeh uvádí, že národnost zahraničních manželek hraje klíčovou roli při jejich akulturaci v rodině, komunitě i v celé společnosti. Ve svém výzkumu zkoumá úroveň akulturace tří skupin respondentek: manželek z jihovýchodní Asie, z Evropy a Severní Ameriky, a nakonec také manželek z pevninské Číny. Výsledky výzkumu ukazují, že zahraniční nevěsty z jihovýchodní Asie měly větší problémy s adaptací do školní komunity nežli jiné skupiny. Zatímco manželky z Evropy a Severní Ameriky neměly pocit, že by vůči nim učitelé a zaměstnanci uplatňovali jakoukoliv diskriminaci (77 %), migrantky z jihovýchodní Asie se s projevy diskriminace ve školách nesetkaly pouze ve 44 %. Ženy z jihovýchodní Asie se ve škole naopak setkávaly s nevhodným zacházením vůči své osobě a svým dětem a cítily se od komunity nejvíce izolovány. (Yeh 2010, s. 211, 217)

Dalším z faktorů, které ovlivňují integrační proces, je etnická příslušnost migrantek. V rámci výzkumu sociální integrace vietnamských žen na Taiwanu jedna respondentka popisovala, že přístup taiwanských obyvatel mnohdy není vůči migrantkám z Vietnamu příliš vstřícný. Její vietnamská kamarádka byla svou novou

rodinou nucena zůstat doma, dělat domácí práce a neměla možnost se zúčastnit jakýchkoliv vzdělávacích programů, a zařadit se tak do společnosti. Respondentka ovšem tuto negativní zkušenost své vietnamské přítelkyně nesdílela a důvodem podle ní bylo především to, že na rozdíl od své přítelkyně příslušela k čínskému etniku žijícímu ve Vietnamu. (Le, Bui a Do 2017, s. 69)

Z takových zkušeností tedy můžeme usuzovat, že socioekonomický původ žen hraje roli v integračním procesu. Především vůči ženám z chudších zemí jihovýchodní Asie v taiwanské společnosti existují předsudky, které mohou bránit jejich integraci do většinové společnosti.

Kulturní příbuznost má na integraci migrantek taktéž významný vliv. Taiwanští muži upřednostňují nevěsty z Vietnamu právě díky podobnostem v kultuře, náboženství, způsobu života a vzhledu tamních žen. Některé vietnamské rituály a chování v každodenním životě odrážejí silný čínský vliv. Analogie lze najít v místních festivalech, ve zvycích při narození, svatbách, pohřbech, nebo při provádění buddhistických obřadů. (Yu 2014, s. 62)

Díky kulturní příbuznosti nemají vietnamské migrantky problém s taiwanskými rituály a kulturně se integrují do taiwanské společnosti. Problém ovšem nastává v situacích, kdy ženy nemají možnost plnit své závazky vůči rodině v zemi původu. Na Taiwanu je očekáváno, že zahraniční nevěsty zastanou v tradičně patriarchálním rodinném systému současně role manželky, matky a snachy, a navíc se budou s patřičnou úctou chovat ke svým novým rodinným příslušníkům. Dle Le, Bui a Do (2017, s. 70) nejsou tato očekávání tolik odlišná od těch ve vietnamské společnosti. To ovšem neznamená, že migrantky nemívají problémy se zařazením se do taiwanského rodinného systému. Ženy obvykle ve Vietnamu pracují, ale na Taiwanu se od nich očekává, že budou pouze ženami v domácnosti. Skutečnost, že členové taiwanské rodiny zahraniční nevěstě neumožní pracovat, pak vede k názorovým střetům. Většina těchto migrantek se totiž na Taiwan stěhuje s vědomím, že musí pomáhat i své rodině v zemi původu. Proto, aby migrantky mohly svým rodinám ve Vietnamu finančně pomáhat, je pro ně stěžejní si na Taiwanu najít práci. Právě tato odlišná očekávání migrantek a jejich taiwanských rodin jsou potom největším zdrojem problémů v jejich začlenění se do rodiny.

Jazyk jako vnější znak původu a kulturního pozadí jedince taktéž ovlivňuje integraci do majoritní společnosti. Yu ve své práci dochází k závěru, že jazyk je téměř vždy první překážkou při konfrontaci s novou kulturou a tím, že se ho člověk naučí, snadněji porozumí i hostitelské společnosti. Jazyk působí na možnost migrantek aktivně se účastnit každodenních činností v taiwanské společnosti. Osvojení si čínského jazyka je tedy považováno za zásadní k adaptaci na hostitelskou společnost, ale pro většinu vietnamských nevěst je to vzhledem k obtížnosti tohoto jazyka velký problém. (Yu 2014, s. 62-67) Také pro ostatní vietnamské migranty, kteří mají často pouze nízkou úroveň vzdělání, je velmi těžké naučit se ovládat čínský jazyk a znaky. (Le, Bui a Do 2017, s. 67) Yang a Wang, kteří se ve svém výzkumu zaměřili na život indonéských nevěst na Taiwanu, doplňují, že jazyková bariéra má vážné důsledky i pro jejich integrační proces a jazykové nedostatky tyto migrantky nutí žít v izolaci od ostatních. Znamé jsou i takové případy, kdy ženy nejsou schopné opustit samy dům³, jezdit veřejnou dopravou, nakupovat, či vyhledat lékařskou pomoc a pomáhat svým dětem s domácími úkoly. Tyto ženy se pak cítí osamělé a frustrované ze své neschopnosti zapojit se mezi ostatní členy společnosti. (Yang a Wang 2003, s. 171)

Jazyková bariéra proces integrace zásadně ztěžuje. Osvojení si čínského jazyka naopak migrantkám usnadní orientaci v taiwanské společnosti. Nejen, že mohou ženy lépe fungovat v každodenním životě na Taiwanu, schopnost umět komunikovat v čínském jazyce jim také umožní posílit sociální kontakty s okolím. Ovšem i v případech, kdy se ženy místní jazyk naučí do takové míry, že dokáží bez problému komunikovat, může nadále docházet k jejich vylučování ze společnosti. Taiwanci některé kultury a s nimi spojený jazyk vnímají podradně, a tak i náznak cizího přízvuku může vést k předpojatému přístupu vůči migrantkám.

Dalším významným rysem působícím na integrační proces je praktikované náboženství. Sampurna (2019) popisuje, jaký vliv má na adaptaci náboženství indonéských pracovníků, které pocházejí z různých oblastí, a patří tedy i k odlišným náboženským skupinám. Po vstupu na Taiwan migrantky usilují o dodržování svých náboženských rituálů a praktik. Posílení jejich náboženského cítění je dááno do souvislosti s tím, že jim pomáhá zmírnit pocit odcizení. (Sampurna 2019, s. 164, 165) Výzkum ale zároveň poukazuje na to, že náboženské praktiky indonéských

³ V rámci výzkumu se Yang a Wang setkávají s příběhy, kdy migrantky nerozuměly názvům ulic a jiným nápisům a značením, a proto odmítaly chodit ven.

muslimských pracovnic, jako jsou každodenní modlitby, nejsou na taiwanském pracovišti proveditelné. Zaměstnavatelé se často domnívají, že povolení takových náboženských praktik na pracovišti by bylo pro jejich firmu nežádoucí a obávají se, že by to narušilo pracovní výsledky. (Sampurna 2019, s. 169)

Yu se ve svém výzkumu zaměřuje na vietnamské nevěsty, jejichž náboženská afilace je mnohem kompatibilnější s náboženským životem na Taiwanu. Většina vietnamských žen vyznávala čínská náboženství, jako je buddhismus a taoismus. Jen dvě respondentky vyznávaly katolickou víru. Ani to jim však nebránilo praktikovat i náboženské rituály svých taiwanských rodin. V Asii (a Taiwan není výjimkou) je obvyklé, že křesťané aktivně praktikují svou víru, například pravidelnou účastí na nedělních mších a oslavou křesťanských svátků, a zároveň si zachovávají i místní náboženství a víru, typicky uctívání předků. Samy respondentky vysvětlují, že ačkoli ne vždy souhlasí s určitými náboženskými praktikami svých rodin, cítí povinnost rituály provádět z úcty ke svým novým rodinným příslušníkům. (Yu 2014, s. 197, 212)

Víra ovlivňuje integrační proces především v případech, kdy migrantka vyznává náboženství výrazně odlišné od těch praktikovaných na Taiwanu. Především případy, kdy se indonéské migrantky snaží i na Taiwanu respektovat všechny normy a zásady islámu, mohou vést k vyšší míře jejich společenské izolace. Pokud se zaměříme na pracovní migrantky, problémem zůstává pouze neochota některých zaměstnavatelů umožnit jim praktikování jejich víry, na druhou stranu na ně však není vyvíjen tlak se své víry vzdát. V případě zahraničních nevěst je však běžné, že se z úcty k členům své nové rodiny učí respektovat a provádět taiwanské rituály, a lépe se tak adaptují do taiwanského prostředí.

Úroveň vzdělání může také významně ovlivnit, jakým způsobem se migrantky zařadí do společnosti, a to především v případě, že si chtějí na Taiwanu najít práci. Zejména nevěsty z jihovýchodní Asie mají ve většině případů pouze základní vzdělání. Dle Nguyena a Trana (2010, s. 173) čelí v případě nízké úrovně vzdělání zahraniční nevěsty na Taiwanu obtížím s hledáním vhodného zaměstnání. Je běžné, že jejich pracovní možnosti jsou limitované pouze na velmi namáhavé práce s nízkými platy. Zajímavé ovšem je, jak spolu míra vzdělání a snaha o integraci korelují. Výsledky některých výzkumů jsou totiž značně odlišné od toho, co bychom mohli předpokládat. Migrantky s pouhým základním vzděláním cítí lepší přijetí taiwanskou společností nežli

kvalifikovanější respondentky. Tento jev bývá interpretován tak, že vzdělanější migrantky si jsou lépe vědomy svých práv, a mají tak i vyšší očekávání. Výsledky výzkumu také ukazují, že úroveň vzdělání migrantek má sice významný vliv na akulturaci zahraničních nevěst do taiwanské společnosti, ale v případě integrace do rodin a komunit jejich vzdělání vliv postrádá. (Yeh 2010, s. 216, 217)

Pokud je migrantka vysokoškolsky vzdělaná, okolí ji může vnímat jako váženější a přijímá ji lépe. Vzdělanější žena má také předpoklady se snadněji naučit čínský jazyk a lépe tak komunikovat s ostatními členy taiwanské společnosti. Tyto migrantky však zároveň mívají i větší očekávání a mohou být citlivější vůči projevům diskriminace. Jejich lepší schopnost komunikace a společenský status tak nemusejí být zárukou lepší integrace do společnosti. Migrantky s nižším dosaženým vzděláním (ať už zahraniční nevěsty nebo pracovní migrantky) se často lépe adaptují mezi taiwanské obyvatele. V důsledku nižšího vzdělání jsou však tyto ženy většinou zaměstnané na málo kvalifikovaných pracovních pozicích, kde není vyšší vzdělání potřebné.

Socioekonomický status má po vstupu na Taiwan také určitý vliv na integraci migrantek. Jejich adaptační proces je odlišný v závislosti na tom, zda vstoupí na pracovní trh, nebo zůstávají závislé na ostatních. Yeh vysvětluje (2010, s. 202), že když zahraniční nevěsty nemají zaměstnání na plný úvazek a spoléhají se jen na ekonomickou podporu svých manželů, stávají se izolovanými od taiwanské společnosti, a mají tudíž jen málo možností navazovat vztahy s členy majoritní společnosti. V některých případech nemusí zahraničním nevěstám umožnit pracovat jejich taiwanská rodina, v některých zase mohou mít problém najít zaměstnání z důvodu nízkého vzdělání a chybějící kvalifikace. Znemožnění pracovat pak může negativně ovlivnit adaptaci migrantek do společnosti. V případech, kdy jsou migrantky pouze doma, sice mají možnosti, jak se začleňovat mezi místní obyvatele, jejich kontakty se však omezují na členy místní komunity a jejich rodinu. Díky navštěvování zaměstnání si migrantka dále rozšiřuje interakce s dalšími členy taiwanské společnosti a snáze se tak začleňuje. Navíc vede získání zaměstnání celkově k její větší nezávislosti. Žena se například nemusí v podpoře své rodiny v zemi původu spoléhat pouze na finanční pomoc taiwanského partnera.

I doba pobytu migrantky v cílové zemi je z hlediska její integrace do společnosti velmi důležitá. Yung Mei Yang (2008, s. 37) pokládá za období největší psychologické

zátěže pro migrantky dobu těsně po jejich příchodu do nové země. Toto tvrzení podporují i Le, Bui a Do (2017, s. 69), kteří zmiňují, že první roky, které vietnamské ženy stráví na Taiwanu, jsou nejvíce chaotické a problematické, zejména z pohledu zařazení se do většinové společnosti. Proces integrace se však usnadňuje zhruba po 5-7 letech strávených v taiwanské společnosti. Ženy jsou po delší době již schopné komunikovat čínsky, což usnadňuje jejich integraci do místního života. (Le, Bui a Do 2017, s. 69) S dobou, jakou migrantky stráví v zemi, jsou spojené některé výhody, například i získání trvalého pobytu. (Metropolitan Immigration Consulting Group) Delší pobyt na Taiwanu tedy vede především k odstranění jazykové bariéry, díky čemuž je migrantka schopná lépe řešit problémy. Po delší době strávené v zemi také lépe chápe, jak taiwanská společnost funguje, a má ponětí o institucích, které se nacházejí v jejím okolí a které může využít.

V integračním procesu migrantek je neméně důležitá i samotná míra a kvalita sociálních interakcí s ostatními členy společnosti. U zahraničních nevěst hraje významnou roli v míře akulturace zejména podpora jejich taiwanské rodiny. Po vstupu do nové země se sociální kontakty žen často omezí jen na partnera a jeho rodinu. (Yung 2008, s. 40) Tyto ženy se pak cítí osaměle a kvůli nedostatku sociální interakce je negativně ovlivněn i proces jejich integrace do taiwanské společnosti. Skutečnost, že budování sociálních vztahů je klíčovým faktorem pro úspěšnou integraci v cílové zemi, ukazuje i výzkum Yu. (2014, s. 63,64) V něm popisuje, že pro zahraniční nevěsty, které usilují o přijetí do taiwanské kultury, je důležité budování sociálního kapitálu⁴. V případě, kdy se migrantky začnou stýkat se svým okolím, a vytvářejí si tak vztahy s dalšími členy společnosti, otevírají se jim i další možnosti adaptace. Vybudované sociální kontakty totiž ženám slouží jako zdroj informací a migrantky si díky nim taktéž upevňují své postavení ve společnosti.

Budování sociální sítě je tedy jedním z důležitých faktorů ovlivňujících integrační proces. Díky vytvořeným kontaktům s místními obyvateli si migrantky mohou snáze najít práci, mají si kam zajít pro radu a koho poprosit o pomoc při řešení problémů. V neposlední řadě jim interakce s taiwanskými obyvateli pomáhají lépe pochopit, jak funguje taiwanská společnost a jak se v ní mají chovat.

⁴ Sociální kapitál Yu definuje jako souhrn užitečných sociálních kontaktů, které může osoba využít ke svému prospěchu.

4.2.2 Podíl majoritní společnosti na integraci

K úspěšné adaptaci migrantek do taiwanské společnosti je však velmi důležitý samotný postoj většinové taiwanské společnosti. Zatímco pro *xinzhuminy* znamená integrace proces učení se nové kultuře, novému právnímu systému, sociální interakci s členy hostitelské společnosti a vytváření pocitu sounáležitosti s majoritní společností, pro taiwanskou společnost to znamená otevírání svých institucí a tvorbu strategií, které zajistí oboustranně úspěšný integrační proces *xinzhuminů*.

Jednou ze strategií pro usnadnění integračního procesu je zaměření se regionálních úřadů na zavádění edukačních jazykových programů a podporu kultury *xinzhuminů*, včetně umožnění jejich náboženských praktik. Například místní správa Taipei za účelem lepší orientace *xinzhuminů* v taiwanské společnosti publikovala manuál “A Beautiful Life – A Manual for New Immigrants in Taipei City”. Ten obsahuje různé užitečné informace týkající se usnadnění života přistěhovalců. Příručka je každoročně aktualizována, veskrze obsahuje rady ohledně práce, vzdělávání a rekreace, jakož i poskytování zdravotních služeb, sociální péče. Dále také vysvětluje, jak se orientovat v právním systému a v neposlední řadě přibližuje kulturu Taiwanu. (Huang 2013, s. 3)

V Taipei mohou také migrantky navštěvovat různé edukační kurzy a programy pro *xinzhuminy* pořádané tamní samosprávou nebo soukromými organizacemi. Kromě výuky čínského jazyka se tyto kurzy zaměřují na poskytnutí informací o základních znalostech nutných pro každodenní život a probírají se i rady ohledně zaměstnání. Také se pořádají přednášky, které mají migrantům přiblížit taiwanskou kulturu, kuchyni a tradice. Většina těchto kurzů je zdarma. Pro snadnější proces integrace se navíc pořádají i kurzy pro taiwanskou společnost, kde se lidé mohou dozvědět informace o zemích původu *xinzhuminů* a jejich kultuře. Konají se například jazykové kurzy vietnamštiny a indonéštiny, jejichž cílem je podpořit vzájemný respekt a porozumění mezi taiwanskými obyvateli a *xinzhuminy*. Lekce jsou obzvláště doporučovány taiwanským rodinným příslušníkům nově přistěhovalých migrantek. Ministerstvem školství jsou pro migrantky dále pořádány vzdělávací hodiny na některých základních a středních školách, díky kterým mají migrantky možnost získat dostatečné jazykové dovednosti v poslechu, mluvení, čtení a psaní čínštiny, a snadněji se tak přizpůsobit tamnímu prostředí. (Huang 2013, s. 26)

V letech 2005 a 2006 založila vláda Taipei Nangang New Immigrants' Hall a Wanhua New Immigrants' Hall, jejichž cílem je pomoci *xinzhuminům* přizpůsobit se novému prostředí. (Taipei City Government, 2016) Tato víceúčelová zařízení nabízí řadu služeb, jako je tlumočení, prostor pro setkávání a vzájemné kontakty *xinzhuminů*, kurzy vaření, základní právní poradenství a zároveň jsou i platformou pro pořádání kurzů a aktivit pro nové přistěhovalce. Další strategie podporující integrační proces je zaměřená zejména na pracovní migrantky. Kromě toho, že taipeiské knihkupectví Brilliant Time bookstore (燦爛時光) pořádá výše popisované přednášky, též přišlo s inovativním konceptem půjčování knih pracovním migrantkám. Knihkupectví totiž hromadí cizojazyčné publikace, díky kterým pak mohou migrantky číst knihy v jejich rodném jazyce, a zůstat tak spojeny se svou kulturou. (Ghosh 2017)

Zakladatel Brilliant Time Bookstore, Zhang Zheng (張正) spolu s Chen Kaixiangem (陳凱翔), zakladatelem neziskové organizace One-Forty, se již dlouho věnují poskytování potřebných služeb migrujícím pracovníkům a posílení jejich postavení v taiwanské společnosti. Z jejich pohledu se celkové zacházení s *xinzhuminy* dnes ve srovnání s minulostí výrazně zlepšilo. Stále více organizací si všímá problémů týkajících se pracovních migrantů z JV Asie. I přesto, že není pro taiwanskou vládu snadné rychle přizpůsobit předpisy měnícímu se sociálnímu kontextu, objevují se postupně další a další kurzy, které mají zlepšit životní zkušenosti pracovních migrantů na Taiwanu. Zhang a Chen ale říkají, že i když existuje mnoho aktivit a kurzů, kterých se mohou přistěhovalí pracovníci zúčastnit, nadále přetrvávají nedostatky v jejich propagaci. Některé z nich jsou například nabízeny pouze prostřednictvím čínsky psaných plakátů, kterým zahraniční pracovníci nerozumějí. (Zhang 2020)

V zemi existují další iniciativy a nemalé množství neziskových organizací, které se snaží usnadnit integrační proces *xinzhuminů*. Jednou z nich je i Taiwan International Workers' Association (TIWA, 台灣國際勞工協會), první místní nevládní organizace zaměřující se na pomoc zahraničním nevěstám i pracovním migrantům. TIWA podporuje komunikaci mezi místními obyvateli a *xinzhuminy* a snaží se chránit lidská práva migrantů. Bojuje proti rasismu v taiwanské společnosti pořádáním kulturních akcí, jako jsou hudební a taneční koncerty, kurzy vaření, soutěže poezie a výstavy fotografií, a snaží se tak odstranit negativní stereotypy o migrantech z JV Asie vyskytující se v taiwanské společnosti. Za podpory TIWA bylo založeno množství dalších organizací,

například v roce 2003 organizace pro pracovní migrantky z Indonésie, Taiwan Indonesian Migrant Workers' Association (TIMWA). (Tsai a Hsiao 2006, s. 15) Dalšími významnými nevládními organizacemi, které řeší práva migrantek na Taiwanu, jsou například TAVOI – Taiwan Association for Victims of Occupational Injuries nebo Taiwan Association for Human Rights TAHR (台灣人權促進會).

Ačkoliv mají některé strategie a iniciativy vlády, neziskových organizací, nebo jednotlivých členů taiwanské společnosti určitý vliv na začlenění migrantek mezi taiwanské obyvatele, setkáváme se i s případy, kdy je jejich realizace neúspěšná. Může se tomu tak dít z důvodu jejich špatné propagace, špatně zvoleného časového rámce nebo nevhodné formy pomoci. Integrace je navíc složitý proces, na jehož vývoj má vliv i spousta dalších faktorů, které jsem již popsala, nebo se je ještě budu snažit v rámci této práce popsat.

4.2.3 Výsledky integrace do sociálních, ekonomických a kulturních systémů taiwanské společnosti

Nyní již víme, že na Taiwanu se stále častěji objevují tendence pro usnadnění zařazení migrantek do taiwanské společnosti, především ve formě jazykových kurzů a kulturních programů. Taktéž jsme se seznámili s dalšími faktory nutnými k pochopení integračního procesu. K osvětlení celého integračního procesu je však nezbytné zaměřit se i na samotné příběhy migrantek a jejich zkušenosti se začleňováním mezi taiwanské obyvatele. Pro účely této práce se snažím poznatky o adaptačních výsledcích migrantek členit do následujících oblastí, 1) ekonomické a institucionální, 2) sociální a nakonec 3) kulturní.

V rámci ekonomické a institucionální sféry zkoumám, jaký mají migrantky přístup na pracovní trh a k institucionálnímu systému přijímající společnosti. Zabývám se nejen jejich snahami o vstup na pracovní trh, či přístupem k veřejným službám, ale i jejich zkušenostmi se vzdělávacími institucemi.

Je známo, že při pokusu o vstup do zaměstnání se zahraniční nevěsty na Taiwanu potýkají s různými překážkami. Vzhledem k tomu, že pracovní příležitosti úzce souvisejí i se znalostí čínského jazyka, je pro vstup na pracovní trh důležitá jeho znalost, a tedy i přístup migrantek k různým vzdělávacím programům. V tomto ohledu ale může vyvstávat problém. Většina zahraničních nevěst se provdá za muže z taiwanského venkova, kde se často nenacházejí instituce, které poskytují jazykové kurzy pro

migrantky. S takovým případem se během svého výzkumu setkali i Chen a Chin (2008, s. 10, 11). Indonéská migrantka, která na Taiwanu žila již 26 let, se stále potýkala s problémem najít si práci. Důvodem byla především jazyková bariéra a nedostatečná úroveň jejího vzdělání. Vzhledem k tomu, že se v jejím okolí po dlouhou dobu nenacházela žádná instituce, která by vyučovala čínský jazyk pro cizince, nebylo jí umožněno získat ani řidičský průkaz, pro který bylo nutné absolvovat test psaný v čínských znacích. Respondentka též uvedla, že při hledání práce byla i v případě ucházení se o nízko kvalifikované pozice vyzvána doložit akademický titul, navíc získaný pouze na Taiwanu. (Chen a Chin 2008, s. 11) To, že většina nevěst nemůže na Taiwanu najít žádnou dobrou práci, potvrzují i Nguyen a Tran (2010, s. 176). Ti vidí příčinu problému v tom, že u zahraničních nevěst se potencionální zaměstnavatelé více zaměřují na jejich nedostatečné vzdělání a jazykové schopnosti. Vzhledem k tomu, že migrantky bývají zaměstnány jen na pracovních pozicích, kde nepotřebují žádnou kvalifikaci, důvod pro to, aby je zaměstnavatelé odmítali, spočívá pravděpodobně v něčem jiném. Příčinou může být jednak záměr některých firem najímat pouze místní taiwanské obyvatele, nebo přetrvávající předsudky některých zaměstnavatelů vůči zahraničním migrantkám.

Z takových zkušeností můžeme usuzovat, že často proklamované rovnocenné podmínky pro vstup na pracovní trh zahraničních nevěst a pracovních migrantek jsou ve skutečnosti diskriminační. Velkým problémem pro migrantky například představuje skutečnost, že taiwanští zaměstnavatelé nezohledňují vzdělání získané v zemi jejich původu. Bez ohledu na dosažený akademický titul se migrantky z obou skupin mohou ucházet pouze o nízko kvalifikované pozice. V případě zahraničních nevěst je tato situace ještě umocněna dalšími nepříznivými faktory, jako jsou konzervativní taiwanský rodinný systém nebo negativní předsudky vůči zahraničním nevěstám, které přetrvávají v taiwanské společnosti.

Co se týče přístupu migrantek ke vzdělání, Ya-Ling Wu a Hsing-Chen Wu (2015, s. 146-148) ve své práci o vysokoškolském vzdělávání vietnamských manželek na Taiwanu objasňují, proč je důležité migrantkám v rámci vysokoškolského systému umožnit dostatečný přístup k multikulturním vzdělávacím programům. Dle jejich teze, vhodné učební prostředí migrantky povzbudí k dalším interakcím se členy školní komunity, a tím je jim poskytnut i prostor k větší nezávislosti, ale na druhé straně jim nezaručuje lepší postavení na pracovním trhu. Výzkum ukázal, že i když migrantkám

absolvování vysokoškolského programu na Taiwanu umožnilo větší výběr pracovních příležitostí, zůstávaly zaměstnané na nekvalifikovaných pracovních pozicích. Problém je, že společnost je stále považuje za nedostatečně kvalifikované zastávat pozice adekvátní k jejich získanému vzdělání. I přesto ale výzkum ukazuje, že není správné na skupinu zahraničních nevěst pohlížet jako na pouhé pasivní oběti pevně daného sociálního řádu přijímající společnosti, nýbrž jako na osoby, které se pomocí vzdělávacích ambicí a pokusu o získání finanční nezávislosti snaží posílit své postavení v taiwanské společnosti. To se jim však daří pouze částečně. Jako jedna z nejsložitějších se tedy jeví sociální integrace těchto žen.

V rámci sociální integrace migrantů je nutno zabývat se přijetím a začleněním migrantek do různých sociálních struktur taiwanské společnosti.

Stejně jako Yeh (2010) rozlišují sociální integraci do rodiny, komunity a celé společnosti. Nguyen a Tran (2010, s. 176) demonstrují, že vietnamské nevěsty se na Taiwan často přivádají do chudších rodin, a získání zaměstnání pro ně tedy může být ekonomickou nutností. Yu Teng-Huang (2014, s. 172) však dodává, že práce mimo domov snižuje rozsah kulturní sounáležitosti s jejich taiwanskou rodinou. I přesto, že si tedy vytvářejí nové vztahy v rámci pracovní komunity, kvůli času, který tráví ve svém zaměstnání, zanikají interakce mezi partnery a v rámci širší rodiny. S větší mírou finanční nezávislosti tedy může přicházet i problematická sociální integrace v rámci rodiny. Toto tvrzení pak podporují i Wu a Wu (2015, s. 148), kteří tvrdí, že snahou o získání větší autonomie účastí v programu vysokoškolského vzdělávání nebo snahou o finanční nezávislost migrantky ohrožují patriarchální konvence v taiwanských rodinách.

V rámci integrace do rodiny a lokální komunity mají velký význam patrilokální vzorce, podle kterých jsou uspořádány vztahy v taiwanské rodině. To je velmi dobře popsáno ve výzkumu, který provedli Chen a Chin (2008, s. 9). Ti tvrdí, že v rámci celé komunity má rozhodující moc nad mobilitou přistěhované ženy nikoliv její manžel, ale především jeho rodiče. Jedna vietnamská migrantka účastnicí se výzkumu vypověděla, že její vzájemné vztahy s okolní komunitou se pokazily poté, co jí manželovo příbuzenstvo začalo v okolí pomlouvat, protože nebylo spokojeno s dobou, kterou trávila v zaměstnání. To nasvědčuje silným snahám taiwanských rodin subjektivizovat zahraniční nevěsty ke svému vlastnímu prospěchu. Nelze však paušalizovat. Existuje

mnoho rodin, v rámci kterých zahraniční nevěsty udržují velmi dobré vztahy jak se svou novou rodinou, tak i svou rodinou ve Vietnamu. Jedna respondentka například uvádí, že po porodu mohla znovu navštěvovat práci a zařadit se tak lépe do společnosti. Přesvědčila totiž svého manžela, aby pozval její matku na Taiwan, kde jí pomáhala v péči o nově narozeného potomka. Ta jí pak vždy po dalším porodu pomohla s výchovou dětí, a žena tak nebyla nucena zůstat pod neustálým vlivem manželových rodičů. (Le, Bui a Do 2017, s. 70, 71)

Le, Bui a Do (2017, s. 72) proto poukazují na to, že příčina většiny konfliktů souvisí s odlišným pohledem na genderové role, které má žena v rodině a společnosti zastávat. Vietnamské nevěsty sice pocházely z podobného kulturního prostředí a své nové role v taiwanských rodinách tedy zastávaly poměrně nenuceně, nicméně problém nastával v případech, kdy se tyto nově nabyté povinnosti střetávaly se závazky vůči jejich rodinám v zemi původu. Většina migrantek totiž cítí povinnost postarat se o svou rodinu v zemi původu a pomoci jim řešit jejich finanční obtíže. Kvůli tomu chtějí i zahraniční nevěsty na Taiwanu získat zaměstnání a v případě, že jim tuto možnost taiwanská rodina neumožní, dochází k častým konfliktům. Sandel a Liang (2010, s. 263) ukazují, jak je integrace spjata s navazováním kontaktů v rámci komunit se stejným původem. Vysvětleno je to na zkušenosti indonéské migrantky. I přesto, že respondentka udává, že se kvůli absenci sociálního kontaktu s ostatními Indonésany cítí osamělá, dle autorů je stupeň její integrace do společnosti vysoký a žena si dokázala vybudovat mnoho kontaktů s místními taiwanskými obyvateli. Přesto, že mohou sociální interakce s lidmi stejného etnika v první fázi integrace napomáhat migrantkám jako obrana proti sociální izolaci, v dalším adaptačním procesu jim brání při kontaktu s domácí populací a rozvoji jazykových a kulturních zkušeností.

V rámci kulturní integrace je nutné pochopit, zda jsou migrantky schopny dosáhnout dostatečné míry kulturní adaptace a jazykových dovedností, aby se mohly úspěšně integrovat do taiwanské společnosti. Jedním z problémů, na které migrantky totiž často narážejí, je možnost svobodně praktikovat jejich víru. Yang a Wang (2003, s. 171) ve své studii o zdravotní péči indonéských zahraničních nevěst ukazují, že mnoho indonéských migrantek se po příchodu na Taiwan setkává s překážkami pramenícími z rozdílů mezi muslimskou vírou a místními náboženstvími. Například se setkávají s problémem využívání vepřového masa, které je běžnou součástí taiwanské kuchyně. S obdobnými potížemi se potýkají i indonéské pracovní migrantky, kterým

obvykle není v pracovním prostředí povoleno provádět každodenní modlitby a další náboženské praktiky muslimské víry. (Sampurna 2019, s. 169) Oproti pracovním migrantkám je na zahraniční nevěsty vyvíjen o mnoho větší tlak na respektování a přijímání místních náboženských rituálů, což může vést k jejich lepšímu začlenění mezi taiwanské obyvatele.

Pobyt indonéských nevěst na Taiwanu provází též kulturní rasismus spojený s barvou pleti. Indonéské migrantky často čelí narážkám kvůli své tmavší pleti. Mnoho z nich vyjadřuje názor, že pokud by měly světlejší pleť, byl by jejich život na Taiwanu jednodušší, jelikož by je nebylo okamžitě možné identifikovat jako Indonésanky. Yang a Wang (2003, s. 171) dodávají, že tyto ženy se nesetkávají s kulturní diskriminací pouze v rámci širší společnosti, ale diskriminačním projevům musejí čelit i v prostředí svých taiwanských rodin. Yang a Wang také zjistili, že v mnoha zkoumaných případech taiwanský manžel a jeho rodina nerespektovali kulturní pozadí, ze kterého žena pocházela, a nezohledňovali její vazby s rodinou v Indonésii. Indonéskou kulturu navíc považovali za podřadnou a odmítali svým manželkám vyjít vstříc v jejich kulturních a náboženských potřebách. I přesto však většina indonéských nevěst vykazovala pozitivní přístup k taiwanské kultuře a dokázala se ztotožnit s životním stylem na Taiwanu. Tyto ženy často přijaly místní tradiční náboženství a naučily se některý z místních jazyků. (Yang a Wang 2003, s. 171-174) I přes časté projevy diskriminace se tedy migrantky naučily vnímat a chápat projevy taiwanské kultury, a dokázaly se tak zařadit mezi místní obyvatele.

V porovnání s Indonésankami jsou podobnosti kulturních vzorců chování mezi místními obyvateli a vietnamskými migrantkami mnohem větší. Lze tedy očekávat, že s úspěšnou kulturní integrací do společnosti se setkáme i v případě vietnamských nevěst. O tom ve svém výzkumu hovoří Yu Teng-Huang (2014, s. 216, 217), který se například setkává s migrantkou, která se snaží pomocí svého podnikání přiblížit vietnamskou kulturu taiwanské veřejnosti. Tím se též pokouší o zlepšení vnímání vietnamských nevěst místními obyvateli. Žena vysvětluje, že se s ostatními vietnamskými migrantkami setkává jen zřídka, naopak si udržuje více kontaktů s místními obyvateli. Závěry výzkumu ukazují, že se vietnamské nevěsty snaží přijímat taiwanskou kulturu, a zařadit se tak lépe do většinové společnosti, zároveň se však pokoušejí o ponechání si vlastní vietnamské kultury, a dokonce i o její přiblížení taiwanským občanům. Tuto

skutečnost potvrzuje i to, že na otázku, zda si migrantky přejí i na Taiwanu udržovat a šířit svou vietnamskou kulturu, odpověděla většina respondentek kladně.

Pokud tedy hovoříme o míře integrace migrantek, setkáváme se s odlišnými výsledky v rámci ekonomické a institucionální, sociální i kulturní oblasti. Zahraniční migrantky se na Taiwan často stěhují s vědomím, že chtějí finančně pomáhat své rodině v zemi původu. Z toho důvodu na taiwanský pracovní trh vstupují nejen pracovní migrantky, ale také zahraniční nevěsty. Přistěhovalé nevěsty se na Taiwan navíc často přivádávají do chudších rodin, a získání zaměstnání pro ně tedy může být ekonomickou nutností. Vstup na pracovní trh úzce souvisí se znalostí čínského jazyka, tudíž je důležitý i přístup migrantek k různým jazykovým vzdělávacím programům. Samotná úroveň vzdělání však migrantkám nezaručuje lepší postavení na pracovním trhu, i v případě vyššího dosaženého vzdělání zůstávají zaměstnané na nekvalifikovaných pracovních pozicích. Příčinou může být záměr některých firem najímat pouze místní taiwanské obyvatele nebo skutečnost, že taiwanští zaměstnavatelé nezohledňují vzdělání migrantek získané v zemi původu nebo vůči nim mají předsudky.

Pro sociální integraci migrantek je také důležité budování sociální sítě v rámci školních a pracovních komunit. Vhodné učební nebo pracovní prostředí může migrantky povzbudit k navazování kontaktů se členy tamní komunity, a tím jim poskytnout i možnost větší autonomie. Práce mimo domov sice může snižovat míru kulturní sounáležitosti zahraničních nevěst s jejich taiwanskou rodinou, díky budování sociální sítě si však migrantky upevňují své postavení ve společnosti a otevírá se jim množství nových příležitostí.

Přesto, že se migrantky setkávají s překážkami vznikajícími v důsledku kulturních odlišností nebo projevů diskriminace vůči své osobě, ve většině případů se naučí respektovat a vnímat projevy taiwanské kultury. Odlišnou míru integrace zahraničních nevěst a pracovních migrantek se dále pokusím rozebrat i v další části.

4.3 Porovnání svatební a pracovní migrace

Při komparaci svatební a pracovní migrace se soustředím již na konkrétní části imigračního procesu migrantek po vstupu na Taiwan.

Pokud hovoříme o sociálních aspektech integračního procesu, pro obě skupiny je důležité budování sociální sítě, která migrantkám napomáhá k lepší adaptaci

do společnosti. Navazování sociálních kontaktů pracovních migrantek je často omezeno pouze na členy pracovní komunity. Tyto migrantky navíc často pracují v prostředí, kde většinu času tráví s dalšími ženami pocházejícími ze stejné země a mimo práci nemají moc možností navazovat sociální interakce s taiwanskými obyvateli. Oproti tomu se zahraniční nevěsty do hostitelské společnosti integrují o něco lépe, jelikož mají větší množství příležitostí k interakcím s taiwanskou společností. Mimo pracovní prostředí mají možnost komunikovat i se svou taiwanskou rodinou a místní komunitou.

Pokud se zaměříme na kulturní integraci migrantek, opět se s úspěšnějším výsledkem setkáváme v případě zahraničních nevěst. Důvodem je však především skutečnost, že v případě pracovních migrantek neklade taiwanská společnost na jejich kulturní integraci velký důraz, jako je tomu právě u zahraničních nevěst. Když však hovoříme o ekonomické integraci, docházíme k opačnému výsledku. Zahraniční nevěsty totiž při pokusech o ekonomickou integraci čelí většímu množství nepříznivých faktorů vznikajících na základě konzervativního taiwanského rodinného systému či negativních předsudků panujících v taiwanské společnosti.

S tím souvisí i míra autonomie migrantek. Při získání a udržení si legálního uznání svého pobytu na Taiwanu jsou především zahraniční nevěsty často odkázané na své taiwanské partnery, a to nejen kvůli administrativním překážkám, ale především i kvůli tomu, že se většina z nich nedokáže orientovat v čínském znakovém systému a nemají přístup k velkému množství informací. Další problém je, že některé dokumenty (jako například zřízení bankovního konta) musí být podepsané i jejich taiwanským manželem. Zahraniční nevěsty se po příchodu na Taiwan tedy snaží jakkoliv vyhovět manželovi a jeho rodině, aby získaly jejich souhlas s vlastními aktivitami. Pokud jim to jejich nová rodina dovolí, migrantky se také často účastní jazykových kurzů.

Ačkoliv se však všemi možnými způsoby snaží překonat jazykovou bariéru, stejně jako rozdíly v hodnotách a očekáváníích svých nových rodinných příslušníků, Le, Bui a Do (2017, s. 67) ukazují, že se i přesto setkávají s nepříznivými okolnostmi ovlivňujícími jejich nezávislé jednání. Jejich výzkum obsahuje zkušenost vietnamské manželky, která i přesto, že na Taiwanu získala průkaz totožnosti, nemohla se svobodně rozhodovat o svém jednání. V jejím případě jí totiž manžel odmítal průkaz vydat, čímž jí zamezil příležitost k vyhledání dostatečně dobré práce a následného získání větší míry

nezávislosti. (Le, Bui a Do 2017, s. 67) Poněvadž je právě finanční nezávislost zásadním aspektem v získání vlastní autonomie, zahraniční nevěsty mají díky takovýmto situacím, kdy jim jejich taiwanské rodiny neumožní vyhledat si práci, největší obtíže docílit dostačujícího stupně autonomie. Skutečnost, že zahraniční nevěsty nedosahují (alespoň tedy v prvních letech po příchodu na Taiwan) takové míry nezávislosti jako pracovní migrantky, potvrzuje i zkušenost jedné indonéské migrantky. Tato žena na Taiwan vstoupila jako pracovní migrantka, jejímž úkolem bylo ošetřovat staré lidi. Po několika letech se na Taiwanu provdala, ale z její výpovědi vyplývá, že její role se po svatbě prakticky nezměnila. Po svatbě však již nedostává za svou práci v domácnosti plat, a navíc je nyní její jednání významně ovlivněno očekáváním manžellových rodičů. (Chen a Chin 2008, s. 8, 9)

Ani situace pracovních migrantek není nejlepší. V taiwanské společnosti se setkáváme s tendencemi považovat pracovní migranty za pouhou součást pracovního trhu. Například Cheng (2016, s. 2514) tvrdí, že taiwanská společnost skupinu pracovních migrantek vnímá jako anonymní kolektiv potřebný pro udržení rovnováhy v tržní ekonomice země. Tento výrok potvrzuje i Chuang (2018, s. 329), který dodává, že pracovní migrantky jsou na Taiwanu pokládány za pouhé pracovní objekty, o nichž rozhoduje vláda, pracovní agentura nebo zaměstnavatel. Těmto lidem jsou například zabavovány cestovní doklady a je jim omezován volný čas. Jejich zaměstnavatelé se také snaží kontrolovat, s kým se tyto pracovnice stýkají, a dělnické ubytovny mají omezenou dobu vycházek. To poukazuje na skutečnost, že ani pracovní migrantky na Taiwanu nedosahují příliš vysoké míry autonomie. Zahraniční nevěsty však v důsledku tendencí taiwanských rodin o jejich subjektivizaci dosahují ještě nižší míry autonomie. Nevěstám není umožněno nezávisle se rozhodovat o svém budoucím pobytu na Taiwanu a v jejich budoucích plánech vždy figurují především očekávání jejich nové taiwanské rodiny.

Co se týče vnímání svatební a pracovní migrace taiwanskou společností, z výzkumů pracovní migrace z Vietnamu a Indonésie (Yang a Wang 2003, Cheng 2016) lze vyvodit, že se tyto migrantky s diskriminačními projevy setkávají napříč celou taiwanskou společností. Diskriminační jednání se projevuje v rámci pracovních a školních komunit, rodin, ale nejsou výjimkou ani v prostředí, kde by se rasové a kulturní předsudky ideálně vůbec neměly objevovat, a to například v prostředí zdravotnického systému. Xenofobní chování taiwanských obyvatel je založeno

především na rasových a kulturních předsudcích. Z části o kulturní integraci již víme, že indonéské migrantky mnohdy v důsledku jiné rasové a kulturní příslušnosti čelí v taiwanské společnosti častějšímu diskriminačnímu chování. To se týká jak skupiny pracovních migrantek, tak i zahraničních nevěst.

Yang a Wang (2003, s. 172) ve své studii zmiňují, že se indonéské nevěsty setkávají s diskriminujícím chováním a kulturními předsudky i u zdravotnického personálu. Většina zúčastněných žen uvedla, že se během návštěv místních zdravotnických zařízení v těhotenství potýkaly s nějakou formou diskriminace. Ve srovnání s taiwanskými ženami jim nebyly poskytovány rovnocenné služby, například jim zdravotní personál nevěnoval tolik času jako taiwanským ženám, či jim bez optání neposkytl důležité informace ohledně těhotenství. Chování zdravotnického personálu vůči těmto ženám lze popsat jako necitlivé, až nepřátelské. I pracovní migrantky se v taiwanské veřejnosti setkávají s projevy kulturního rasismu. Cheng (2016, s. 2516) ve svém článku vysvětluje, že tyto ženy jsou v médiích jen zřídka citovány jmény, naopak je ale vždy zdůrazněn jejich původ. Samotný důraz na kulturní pozadí migrantek, spolu s negativními zprávami v médiích, podporuje xenofobní projevy v taiwanské společnosti. Jen nepatrné procento analyzovaných článků vykreslovalo pracovní migrantky jako jedince pozitivně přispívající taiwanské společnosti. (Cheng 2016, s. 2521)

Závěrem lze tedy říci, že přestože jsou svatební i pracovní migrace především nástrojem pro získání zaměstnání na Taiwanu, u obou typů migrace se v rámci přístupu na pracovní trh setkáváme s odlišnými zkušenostmi. Zahraniční nevěsty mívají obtížnější vstup na pracovní trh a dosahují i nižší míry autonomie nežli pracovní migrantky. Míra integrace obou skupin migrantek je taktéž odlišná. Pokud se zaměříme na sociokulturní integraci, lepších výsledků dosahují zahraniční nevěsty. Nutné je zdůraznit, že v rámci vnímání obou dvou skupin migrantek taiwanskou společností se objevují opakující se vzorce chování. Obě skupiny se totiž v taiwanské společnosti často potýkají s projevy xenofobie a kulturního rasismu.

4.4 Dopady na taiwanskou společnost

Pro popsání ženské migrace z Indonésie a Vietnamu je též důležité uvést, jaký význam mají tyto migrantky v taiwanské společnosti a jaké dopady má jejich přítomnost na sociální transformaci taiwanské společnosti.

Taiwan se již dlouhou dobu potýká s demografickými problémy, jako je nízká porodnost a stárnutí obyvatelstva. Díky pracovní migraci přichází na Taiwan nová skupina obyvatel v produktivním věku, která vyrovnává nerovnosti v demografické struktuře obyvatel. Především pracovní migrantky tak částečně pomáhají řešit problémy se zvyšujícím se podílem starších osob na Taiwanu. Zahraniční nevěsty zase významně přispívají k růstu populace na Taiwanu. Imigrace těchto žen sice situaci nevyřeší zcela, ale spolu s dalšími opatřeními může alespoň přispět ke zpomalování negativního demografického trendu. Pracovní migrace zase pomáhá zaplnit pracovní pozice, pro které není požadována kvalifikace a na kterých místní lidé nechtějí pracovat.

Migrující nevěsty a pracovnice z jihovýchodní Asie přináší taiwanské společnosti i další důležité výhody, například kulturní rozmanitost a genderovou emancipaci. Poněvadž se v rámci integračního procesu migrantky nutně nevzdávají kultury své domovské země, jejich příslušnost k oběma kulturám se stává přínosem pro jednotlivce i pro celou hostitelskou společnost. Migrantky přispívají taiwanské společnosti i dalšími kulturními aspekty. Například obohacují místní kuchyni o vietnamské a indonéské pokrmy, ovlivňují také taiwanský hudební vkus či styl oblékání. Le, Bui a Do (2017, s. 72) tvrdí, že integrace vietnamských nevěst přispěla k transformaci taiwanské rodiny i společnosti. Zahraniční nevěsty často podporují jak své nové taiwanské rodiny, tak i rodiny v zemi původu. Tento jev pak v mnoha případech působí i na tradiční zvyk privilegování synů, a taiwanské rodiny se tak učí stejnoměrně respektovat dcery i syny. Zahraniční manželky též často vstupují do zaměstnání a svým ekonomickým přínosem do rodiny pak ovlivňují mocenské vztahy v taiwanském tradičním systému rodinných vazeb a omezují patriarchální charakter vztahu mezi manželskými páry. (Le, Bui a Do 2017, s. 72)

Ženská migrace, zejména ta svatební, má i negativní dopady na taiwanské ženy. Zahraniční nevěsty zaujmají namísto taiwanských žen role tradičních manželek, matek a snach. Právě díky charakteru těchto mezinárodních manželství jsou však na Taiwanu ještě posíleny genderové stereotypy. Díky tomu, že mají taiwanští muži možnost si nevěstu sehnat v jiné zemi, se tak uchovává model, kdy má v partnerském vztahu větší moc právě muž. Taiwanské ženy pak jen těžko hledají partnera, který by jim umožnil si ponechat vyšší míru autonomie. (Chen a Chin 2008, s. 11)

4.5 Shrnutí

Zahraniční migrantky se na Taiwan často stěhují s vědomím, že chtějí pomáhat své rodině v zemi původu. Z toho důvodu na taiwanský pracovní trh vstupují nejen pracovní migrantky, ale také zahraniční nevěsty. Svatební i pracovní migrace jsou tedy především způsobem, jak se dostat na taiwanský pracovní trh. Pokud se zaměříme na přístup na pracovní trh, pracovní migrantky mají obvykle lepší pozici. Odlišných výsledků tyto dva typy migrace dosahují i v míře integrace a autonomie migrantek. Zahraniční nevěsty jsou nuceny následovat patriarchální a patrilokální vzorce typické pro taiwanský rodinný systém, a z toho důvodu pak dosahují i nižší míry autonomie nežli pracovní migrantky. Pokud hovoříme o sociokulturní integraci, lépe se naopak adaptují zahraniční nevěsty. Obě skupiny migrantek se ale v taiwanské společnosti setkávají s častými projevy xenofobie a kulturního rasismu. Tímto se z části potvrzuje moje původní hypotéza, kde očekávám, že zahraniční nevěsty mají horší přístup na pracovní trh, menší míru nezávislosti a jsou hůře přijímány taiwanskou společností.

Poněvadž je integrace oboustranný proces, ženská migrace ovlivňuje i taiwanskou společnost. Mezi často zmiňované pozitivní efekty patří ty ekonomické a demografické, zahraniční nevěsty a pracovnice z jihovýchodní Asie přinášejí taiwanské společnosti také kulturní rozmanitost a genderovou emancipaci. Ženská svatební migrace však negativně působí i na život taiwanských žen (především chudých žen z venkova), jelikož je díky ní na taiwanském venkově stále udržován tradiční patriarchální model.

Úspěšná integrace žen je výsledkem jak ochoty migrantek přizpůsobit se taiwanskému životnímu stylu, tak ochoty jejich manželů, členů širší rodiny a členů společnosti přizpůsobit se těmto migrantkám. V průběhu integračního procesu migrantka nejen přijímá prvky hostitelské kultury, taktéž usiluje o zachování své vlastní, a snaží se tedy o kompatibilní spojení prvků obou kultur.

Realita je však mnohdy odlišná, namísto integrace je totiž na migrantky taiwanskou společností často vyvíjen tlak k podstoupení asimilačního procesu, kterým by potlačily i své vlastní kulturní pozadí. I přes existující snahy a strategie taiwanské společnosti, které mají za úkol podporovat integrační proces migrantek, se setkáváme s velkým množstvím situací, které naznačují, že v tomto ohledu je na Taiwanu stále velký prostor ke zlepšení. V rámci obou skupin migrantek dochází k určité

marginalizaci, migrantky se na rozdíl od většinové společnosti mohou v mnoha případech jen limitovaně podílet na sociálním, kulturním a ekonomickém životě na Taiwanu. Dále se ve své práci tedy pokusím zjistit, zda je svatební a pracovní migraci věnován rozdílný přístup i na politické úrovni. Tyto dva typy migrace proto dále porovnám i v kontextu imigrační politiky na Taiwanu.

5 Vývoj taiwanské migrační politiky

5.1 Úvod – Taiwan a migrace

Migrace je jedním ze způsobů, jak zmírnit efekty nízké porodnosti a stárnutí populace. Proto je jen logické, že současná migrační politika Taiwanu reaguje na demografické problémy, se kterými se Taiwan v posledních desetiletích potýká.

Taiwanská vláda v současnosti svoji pozornost zaměřuje především na přilákání odborníků, kteří by měli zastat vysoce kvalifikované pracovní pozice. Právě ty se nejvíce snaží motivovat k tomu, aby se na Taiwanu usadili. Zahraniční nevěsty a pracovní migrantky z jihovýchodní Asie naopak nejsou považovány za natolik žádané a zejména kvůli obavám taiwanské vlády z ilegální migrace je státem striktně kontrolována jak pracovní, tak i svatební migrace.

Naopak, migrantky z jihovýchodní Asie se na Taiwan stěhují s vidinou lepšího života a zlepšení své finanční situace, což se jim na Taiwanu z velké části plní. Oproti socioekonomickým podmínkám v zemích původu se jejich finanční situace po vstupu na taiwanský pracovní trh zlepšuje. I přesto však během pobytu čelí různým problémům. A právě tyto překážky by měly být řešeny v rámci migračních politik Taiwanu.

Taiwanská migrační politika se musí vypořádat s řadou problémů, které s sebou organizovaná pracovní a svatební migrace přináší. Mezi největší rizika patří obchod s lidmi, přičemž v kontextu ženské migrace se objevují případy sexuálního a pracovního vykořisťování. Pokud hovoříme o zahraničních nevěstách, potýkají se i s projevy domácího násilí. Taiwanský imigrační úřad v roce 2012 pomohl celkem 462 obětem obchodu s lidmi, z nichž většina pocházela z Vietnamu a Indonésie. (Yuniarto 2015, s. 27)

Nicméně Taiwan, který usiluje o zlepšení svého mezinárodního statusu, musí dbát i na to, aby na mezinárodní scéně působil jako progresivní demokratická země, která

hájí lidská práva. Dle údajů Ministerstva vnitra Čínské republiky zaujímá Taiwan v oblasti prevence obchodování s lidmi již 11 let přední místo mezi ostatními zeměmi světa. A svou legislativu dále pružně upravuje tak, aby k obchodu s lidmi na jeho území nedocházelo. (MOI 2020) Taiwanská vláda se sice snaží reagovat na současné migrační trendy, vládní záměr je ovšem jednou věcí, praktická realizace věcí druhou. Neschopnost migračních politik dostatečně se přizpůsobit požadavkům doby spočívá především v nejednotném přístupu k jednotlivým skupinám migrantek, které v taiwanském právním systému existují.

5.2 Charakteristiky taiwanské imigrační politiky

V této části se pokusím na základě klíčových charakteristik a změn provedených v migrační politice zobrazit postavení zahraničních nevěst a pracovních migrantek v právním systému Taiwanu.

Mezi zeměmi původu (Vietnam a Indonésie) a cílovou zemí (Taiwan) panuje vízová povinnost. Před vstupem občanů obou zemí na Taiwan musí tito lidé mít platné vstupní vízum a jeho získání je tak prvním úkonem, který musí migrantky splnit. Tímto svůj vstup do země legitimizují a vztahuje se na ně potom i imigrační politika Čínské republiky. Z vízových možností, které uvádí Úřad pro konzulární záležitosti (BOCA 2017), mohou zahraniční nevěsty využít rezidenčního víza, které se vztahuje na osoby, které plánují pobývat na Taiwanu po dobu delší než 6 po sobě jdoucích měsíců za účelem sjednocení rodiny, zaměstnání, studia, investic, misionářské činnosti aj. Pracovní migrantky si mohou také zažádat o návštěvní vízum, které se vztahuje na cizince, kteří chtějí pobývat na Taiwanu po dobu nepřesahující 6 po sobě jdoucích měsíců, ať už za účelem turismu, krátkodobého studia či krátkodobého pracovního povolení. Do 15 dnů od následujícího dne příjezdu migrantek na Taiwan jsou povinny zažádat o povolení k pobytu, které lze obdržet za účelem zaměstnání i sloučení rodiny. (BOCA 2017)

V současné době na Taiwanu existuje poměrně komplikovaný imigrační systém. V zásadě lze však říci, že je založen na třech klíčových bodech. První z charakteristik imigrační politiky byla ovlivněna politickou rivalitou mezi Čínskou lidovou republikou a Taiwanem. V důsledku problematického vývoje jejich politických vztahů vznikla na Taiwanu specifická kategorizace imigrantů, jejímž zásadním rysem je rozřazení přistěhovalců na cizince a etnické Číňany. (Wang 2011, s. 170, 182) Tento princip je

v právním systému Taiwanu ukotven jako zásada *Ius sanguinis*. Dle ní na Taiwanu dítě nabývá občanství na základě státního občanství svých rodičů, respektive alespoň jednoho z nich. Princip byl dříve považován za patriarchální, jelikož o naturalizaci mohli ještě před revizí zákona o státní příslušnosti v roce 1999 požádat pouze potomci mužských držitelů taiwanského občanství. Poněvadž většinu imigrantů s dlouhodobým pobytem na Taiwanu tvoří skupina zahraničních nevěst, tato právní zásada i nyní zachycuje patriarchální charakter taiwanského rodinného systému. Zahraniční nevěsty, které chtějí pobývat na Taiwanu, ale nezískaly taiwanské občanství, musí totiž prokázat svůj vztah k osobě s taiwanskou státní příslušností (taiwanský manžel nebo dítě). V opačném případě musí po vypršení doby platnosti povolení k pobytu zemi opustit. (Wang 2011, s. 182)

Dalším principem taiwanské imigrační politiky je kategorizace přistěhovalců na základě jejich společenské třídy. Podle tohoto konceptu se v kontextu právního systému jednotlivé skupiny imigrantů na Taiwanu setkávají s odlišným přístupem. Taiwanská vláda se v současné době soustředí především na přilákání vysoce kvalifikované pracovní síly a díky tomu má tendence znevýhodňovat některé další skupiny migrantů. Z pohledu taiwanského práva je oproti vysoce kvalifikovaným pracovníkům na nekvalifikované pracovní migrantky z jihovýchodní Asie pohlíženo jako na nevítané. (Wang 2011, s. 182, 183) Prvky kulturního rasismu tedy můžeme pozorovat už i v samotných ustanoveních právního systému na Taiwanu.

Na nejednotný přístup k jednotlivým skupinám migrantek poukazují například i odlišné možnosti jejich naturalizace. V rámci imigrační politiky je ustanoveno, že pokud chce cizinec získat taiwanské občanství, musí se vzdát svého původního. To může ovšem vést k zásadnímu problému v případě zahraničních nevěst, které se s taiwanským manželem rozvedou dříve, než získají taiwanské občanství. Existují případy, kdy se migrantky již vzdaly svého původního občanství, kvůli selhání manželství však nebyly schopny splnit podmínky pro naturalizaci, a staly se tak osobami bez státní příslušnosti. (Chen a Chin 2008, s. 13) Výjimka pro nabytí dvojího občanství byla v roce 2017 taiwanskou vládou udělena pouze dvěma skupinám lidí. Týká se osob, které sice nesplňují podmínky pro nabytí taiwanského občanství, ale významně přispěli zájmům Čínské republiky. Druhou skupinou, na kterou se tato výjimka vztahuje, jsou pak vysoce kvalifikované osoby, které jsou odborníky v technologické, ekonomické, vzdělávací, kulturní, umělecké, sportovní či jiné oblasti,

a jejichž specializace je považována za sloužící zájmům Čínské republiky. Taiwanská vláda tak vytvořila privilegovanou skupinu migrantů a ještě více prohloubila propast mezi zahraničními pracovníci (z nichž mnohé jsou v zemi pouze na krátkodobé smlouvy a nemají nárok ani na trvalý pobyt) a tzv. profesionály, tedy dobře vzdělanými a vysoce specializovanými pracovníky různých průmyslových a vědeckých odvětví (高級專業人才). (MOI 2016)

Pokud budeme možnost získání trvalého pobytu a možnost naturalizace považovat za jeden z aspektů zobrazující míru autonomie migrantek v taiwanském právním systému, dojdeme k tomu, že přístup k pracovním migrantkám a migrujícím nevěstám se výrazně liší.

Zahraniční pracovníce jsou taiwanským právním systémem stále vnímány jako migrantky, které na Taiwanu pobývají jen po relativně krátký časový úsek, definovaný v pracovní smlouvě. Tento krátkodobý charakter migrace však vede k tomu, že není v taiwanském právu kladen dostatečný důraz na jejich integraci do společnosti. Zahraniční pracovníce nemají možnost uzavřít na Taiwanu sňatek, či podat žádost o status trvalého pobytu nebo naturalizaci, a to bez ohledu na to, jak dlouho na Taiwanu pobývají. (Wang 2011, s. 182) Taiwanská vláda si však začíná uvědomovat, že některé pracovní migrantky na Taiwanu zůstávají po dlouhou dobu, a je tedy nutné se více zabývat i jejich integrací do taiwanské společnosti. Téma získání trvalého pobytu a taiwanského občanství se tak stává jedním z bodů diskuze taiwanské vlády o pracovních migrantkách z jihovýchodní Asie. Taiwanská vláda se zabývá i tématy, jako je zlepšení pracovních podmínek migrantů, či otázkami lidských práv. Nyní mají zahraniční pracovníce na Taiwanu alespoň snazší přístup k základním sociálním službám, jako je zdravotní a penzijní pojištění. (Lin 2018) Také ochrana proti jejich vykořisťování je zajištěna sítí dobrovolnických organizací financovaných taiwanskou vládou.

Oproti tomu je se zahraničními nevěstami v právním smyslu zacházeno více jako se státními příslušníky Čínské republiky. Jak již bylo zmíněno, mají možnost na Taiwanu získat nejen trvalý pobyt, ale mohou si zažádat i o taiwanské občanství. Se získáním státního občanství samozřejmě nabývají i větší míru autonomie a s tím souvisejících výhod (například právo volit a podílet se na veřejném životě na Taiwanu, vlastnit pozemek a další). Na základě kroků provedených v poslední době taiwanskou

vládou je však patrné, že se snaží o další usnadnění života zahraničních nevěst na Taiwanu. V roce 2017 byly dokonce zjednodušeny podmínky nutné pro úspěšný proces naturalizace. Nyní jsou podmínky následující: zahraniční nevěsta musí studovat v místní škole po dobu jednoho roku, dohromady musí absolvovat 72 hodin kurzů pořádaných taiwanskou vládou a v testu pro získání občanství musí získat alespoň 60 bodů. To je výrazné usnadnění oproti minulosti, kdy bylo nutné se zúčastnit celkem 200 hodin kurzů a získaných bodů z testu nesmělo být méně než 70 bodů. Taiwanská vláda také rozšířila skupinu zahraničních nevěst o další, které mohou požádat o naturalizaci. Nyní mohou o taiwanské občanství zažádat i zahraniční nevěsty, které se s taiwanským manželem rozvedly z důvodu domácího násilí a nejsou opět vdané, dále ty ženy, kterým manžel zemřel, ale ony se znovu neprovdaly a mohou doložit, že přes dva roky udržují kontakt s rodinnými příslušníky zesnulého manžela, a nakonec ženy, které podporují své dítě, které má taiwanskou státní příslušnost a není ještě plnoleté. (MOI 2017) Nicméně Wang (2011, s. 174) dodává, že nevěsty ze zemí jihovýchodní Asie jsou taiwanskou vládou považovány za populaci nižší třídy, a proto jsou pečlivě kontrolovány ony i jejich děti.

Co se týče vládních strategií pro usnadnění života migrantek na Taiwanu, změna je také plánována v systému číslování Alien Resident Certificate (外僑居留證, ARC) a Alien Permanent Resident Certificate (外僑永久居留證, APRC). Systém číslování by měl dle plánu odpovídat formátu na taiwanském průkazu totožnosti a měl by mít i stejné funkce. Tuto změnu plánuje Ministerstvo vnitra Čínské republiky provést na začátku roku 2021. Migrantkám žijícím na Taiwanu by to mělo usnadnit provádění online úkonů (například vyplňování registračních systémů, provádění bankovních transakcí, nakupování, rezervování letenky nebo domlouvání schůzky s lékařem).

Třetím klíčovým bodem taiwanské migrační politiky je důraz na národní bezpečnost. I tento koncept je značně ovlivněn vzájemnými vztahy Taiwanu s ČLR. Od porážky Guomindangu v roce 1949 je mobilita lidí na Taiwanu považována za eventuální hrozbu, a proto je veškerý pohyb osob kontrolován. (Wang 2011, s. 183) V případě tohoto konceptu taiwanský zákon rozlišuje migranty z ČLR a z jiných zemí. Wang (2011, s. 173) dodává, že v současnosti existují například dva zákony regulující svatební migraci z pevninské Číny a z ostatních zemí. To se však z pohledu mé práce nezdá důležitým faktorem.

Je však zřejmé, že tvrdí, že tyto tři koncepty jsou v taiwanském právním systému pevně zakotvené a budou tedy výrazně formovat i budoucí migrační politiku země. Zároveň je však viditelné, že se taiwanská vláda snaží reagovat na imigrační trendy a jimi způsobené problémy, a vznikají tak i debaty o míře autonomie a právní ochraně zahraničních nevěst a pracovních migrantek. Jako jeden ze zásadních problémů, který vyvstává v souvislosti s ženskou migrací ze zemí JV Asie na Taiwan, se v daném tématu jeví i obchodování s lidmi. Obchodníci s lidmi lákají ženy na Taiwan prostřednictvím podvodných sňatků a podvodných nabídek zaměstnání za účelem sexuálního nebo pracovního vykořisťování. Častými oběťmi obchodování s lidmi jsou právě migrující pracovnice z Indonésie a Vietnamu. (USDOS 2020)

Často diskutované je jejich vykořisťování v důsledku komplikovaného pracovního zprostředkovatelského systému práce na Taiwanu. Zákon z roku 1992, tzv. Employment Service Act (就業服務法), má v sobě zakotvený licencovaný zprostředkovatelský systém, který reguluje pracovní migraci z jihovýchodní Asie. (Executive Yuan 2016) Taiwanští zaměstnavatelé využívají tohoto systému k snadnějšímu zřízení legálního zaměstnání migrantů. Zprostředkovatelské agentury musejí mít státem udělenou licenci a jejich služby a ceny jsou přednastaveny zákonem. Často však dochází k nelegální modifikaci ze strany agentur či přímo k nedodržování nastavených regulí, což jsou také aspekty, které jsou ze strany migrantek, zaměstnaných přes zprostředkovatelské agentury, kritizovány. Jsou zmapovány tisíce případů, kdy dochází k obcházení regulí (příplatky za služby, zadržení dokumentů, neúnosně dlouhé směny, žádné volné dny, příšerné ubytování atd.). (Inquirer 2019) Zprostředkovatel práce na Taiwanu by měl sloužit jako prostředník mezi zaměstnavatelem, pracovní migrantkou a státem. I přesto, že by měl bránit také práva zahraniční pracovnice, v médiích i odborných pracích je popisováno množství případů, kdy je namísto toho využívá pro své obohacení. (Henley 2020, Inquirer 2019, Fuchs 2011)

V současné době není v taiwanském právu ještě dostatečně implementována ochrana zahraničních pracovnic, zejména pečovatelek a pracovnic v domácnosti. Zahraniční pečovatelky jsou tak plně pod vlivem rodin, které je zaměstnávají, a v případě špatného zacházení nebo omezování jejich svobody se migrantky mohou jen velmi těžko účinně bránit. (Henley 2020) Dle Fuchs (2011, s. 6) je totiž běžné, že zaměstnavatel nebo zprostředkovatel pracovním migrantkám zabaví i jejich doklad totožnosti a není ochoten, přestože migrantka odvádí stanovené poplatky a část své

výplaty agentuře, bez dalších příplatků nastalou problematickou situaci řešit. Mezery v právní ochraně pracovních migrantek pak umožňují situace, kdy zaměstnavatelé od zahraničních pečovatelek očekávají, že se nejen postarají o osobu, která je předmětem jejich smluvního závazku, ale že zastanou i povinnosti, které jejich pracovní smlouva neuvádí. Po některých migrantkách požadují i domácí práce, či práci v jiných podnicích, které zaměstnavatel vlastní, dokonce se objevují i případy, kdy je migrantka nucena k sexuálním praktikám. Pracovní dny těchto žen se navíc často skládají i z 12 až 15 hodin bez možnosti volného dne. (Fuchs 2011, s. 6, Henley 2020)

Henley (2020) navrhuje, že řešením těchto situací vznikajících v důsledku zprostředkovatelského systému práce na Taiwanu by bylo následující: 1) kompletně zrušit celý zprostředkovatelský systém práce, 2) místo něj zavést pouze přímé najímání zahraničních zaměstnanců a 3) změnit zákon o pracovních normách, neboli Labor Standards Act (勞動基準法) tak, aby zahrnoval všechny profese a národnosti. I přesto, že by bylo zrušení zprostředkovatelského systému jistě velkým přispěním k ochraně zahraničních pracovníků, velkou roli v rozhodnutí taiwanské vlády hraje volný trh. Hlavní slovo ve způsobu najímání zahraničních pracovníků tak mají sami zaměstnavatelé, kteří upřednostňují najímání skrz zprostředkovatelské agentury. Zároveň případné zrušení či omezení systému agentur vytvoří potřebu po právních normách a systému, jehož zavedení a implementace by znamenala obrovskou výzvu pro taiwanskou vládu a veřejnost, na kterou však nejsou připraveny.

MOL již 31. prosince 2007 zřídilo Direct Hiring Service Center (直接聘僱聯合服務中心, dále jen DHSC). DHSC od roku 2018 umožnilo nábor pracovníků a řešení administrativních záležitostí, jako je pracovní povolení skrze online aplikaci. Od roku 2019 je zaměstnavatelům umožněno zahraniční zaměstnance najímat i prostřednictvím samotného centra DHSC. Taiwanská vláda se tedy snaží o zjednodušení procesu přímého najímání zahraničních pracovníků, ovšem pro zaměstnavatele je nadále jednodušší variantou využití zprostředkovatele, který veškerou administrativu zařídí. Taiwanští zaměstnavatelé tak nemají dostatečně dobrý důvod využívat přímého najímání, poněvadž by v takovém případě veškerá byrokracie spojená se zaměstnáním zahraniční pracovníce spadala na ně. Henley (2020) však tvrdí, že značnou část administrativní zátěže lze eliminovat. Zprostředkovatelský systém práce je nyní

zbytečně komplikovaný, což zvyhodňuje jen samotné zprostředkovatelské agentury. Naopak větší transparentnost by mohla vést k lepším podmínkám pracovních migrantek.

Taiwanská vláda taktéž provedla změny v zákonu Employment Services Act (就業服務法), které měly vést k navýšení práv zahraničních pracovníků. Ze zákona byl vyloučen požadavek, dle kterého měli pracovní migranti po vypršení pracovního povolení neprodleně za jeden den opustit Taiwan, a to i předtím, nežli mohli podepsat novou pracovní smlouvu. (Executive Yuan 2016) Zrušení tohoto požadavku mělo zamezit zprostředkovatelům, aby pracovníkům účtovali další poplatky za umístění. Dle údajů prezentovaných v médiích však tato praxe nadále pokračuje, protože většina migrantů na Taiwanu má pracovní povolení, která byla vydána ještě před touto změnou, a volnější režim se tak na ně nevztahuje. (Inquirer 2019)

Přístup taiwanské vlády k zahraničním nevěstám je poněkud odlišný. Na rozdíl od pracovních migrantek mohou získat povolení k trvalému pobytu, a dokonce získat taiwanské občanství. Také mají z pohledu taiwanského práva i snazší přístup na taiwanský pracovní trh. Podle článku 48 zákona Employment Service Act migrantka s pobytovým statutem na Taiwanu, která se vdala za občana Čínské republiky registrovaného v taiwanském systému domácností, není povinna požádat o pracovní povolení. (MOL 2018) Taiwanskou vládou byla také přijata řada zákonů, které se soustředí na právní ochranu zahraničních nevěst. Například Sexual Assault Prevention Act (性侵害犯罪防治法) a Domestic Violence Prevention Act (家庭暴力防治法) z let 1997 a 1998 řeší případy, kdy je na zahraničních nevěstách páháno domácí násilí. (Ministry of Health and Welfare 1997, Ministry of Health and Welfare 1998)

V případě, kdy migrantka získá taiwanské občanství, měla by se na ni vztahovat stejná práva jako na občana Čínské republiky. Realita je však mnohdy odlišná a v reakci na tento dvojí přístup pak vznikají problémy. Od roku 1996 již na Taiwanu není běžnou praxí, že je po rozvodu taiwanských rodičů dítě svěřené do péče otce. Naopak je od této doby dítě častěji svěřováno do péče matky. (Liu 2004, s. 227) V případě mezinárodních manželství však stát spíše chrání zájmy taiwanských manželů a zvyhodňuje je oproti jejich zahraničním manželkám. Například Sandel a Liang (2010, s. 269) popisují, že donedávna bylo na Taiwanu běžnou praxí, že po rozvodu zahraniční nevěsty s jejím taiwanským manželem byly jejich děti automaticky svěřeny do péče otce. Taiwanská vláda ale podniká i kroky ke zlepšení postavení zahraničních nevěst v taiwanském

právním systému. V roce 2007 byla přijata novela zákona Immigration Act (入出國及移民法). Mezi nejvýznamnější body tohoto zákona patří skutečnost, že nyní mají zahraniční nevěsty právo po rozvodu dále pobývat na Taiwanu, pokud byl jeden z důvodů pro rozvod domácí násilí páchané na manželce. Dále byly zakázány komercializované služby pro hledání nevěst v zahraničí a zákon obsahoval i antidiskriminační doložku⁵ (ta platí i pro pracovní migrantky). (Chen a Chin 2008, s. 20, 21) Zákony, které řeší obtíže spojené se svatební migrací, tedy existují, jejich realizace je však mnohdy komplikovaná. Li Peixiang (李佩香), migrantka z Kambodži a výkonná tajemnice sdružení The TransAsia Sisters Association tvrdí, že pokud je zahraniční nevěsta obětí domácího násilí, ale případ není soudně vyřešen, ztratí po rozvodu právo i na další pobyt na Taiwanu. Navíc dodává, že i poté, co je rozvedené migrantce díky prokázanému domácímu násilí umožněno na Taiwanu dále pobývat, doba pobytu je omezena jen na čas, po který je platný soudní příkaz, což je obvykle 6 nebo 12 měsíců. (Maxon 2018) Z takové praxe je patrné, že aplikace zákonů o ochraně zahraničních nevěst je i nadále problematická a vyžaduje další specifikaci a dopracování. Pro lepší realizaci již existujících regulí by bylo nutné umožnit migrantkám z pohledu práva ještě větší autonomii. Například těmto ženám umožnit nabytí taiwanského občanství i v případě, že jejich manželství s Taiwanem selže, nebo rozšířit jejich práva po rozvodovém řízení, které nebylo zapříčiněné jejich osobou. Zákon nevěstám přiznává pobyt na Taiwanu po rozvodu pouze v případech, kdy jsou jejich děti ještě nezletilé, nebo kdy po nabytí plnoletosti dítě projeví zájem o sloučení rodiny, a tím tak umožní matce zůstat na Taiwanu. Toto zahraničním nevěstám a celé taiwanské společnosti naznačuje, že jakmile porodí a vychovávají děti, ztrácejí pro taiwanskou společnost svůj původní význam.

Na příkladu práv, která taiwanská vláda přiznává pracovním migrantkám a zahraničním nevěstám, můžeme demonstrovat, že výsledná politika pro svatební a pracovní migraci je v mnoha ohledech odlišná. Na pracovní migrantky je z pohledu práva nahlíženo jako na pouhé cizinky, které na Taiwanu pobývají jen krátkodobě a jejich celý pobyt a každodenní život na Taiwanu je regulován jejich zaměstnavatelem či zprostředkovatelskou agenturou. Oproti tomu mají zahraniční nevěsty z pohledu

⁵ Antidiskriminační doložka říká, že kdokoliv, kdo pobývá na Taiwanu a je diskriminován na základě národnosti, etnického původu, barvy pleti, sociální třídy nebo místa narození, může podat písemnou stížnost příslušným úřadům. Tato stížnost však musí být napsána v čínštině a musí být podána do dvou měsíců od zjištění porušení práv.

taiwanského právního systému lepší postavení. Jejich status v taiwanském právu je ovšem silně ovlivněn vztahem k taiwanskému manželovi, a proto ani ony nemají rovnocenná práva jako místní občané. V migrační politice Taiwanu je navíc patrný vliv kulturního rasismu, který má tendenci zvýhodňovat cizinky vyšší sociální třídy. Poněvadž má stát a jeho imigrační politika roli při formování názorů a postojů místních obyvatel, tento přístup se pak odráží i v názorech veřejnosti na ženskou migraci. Dalším, kdo má významnou moc ovlivnit veřejný diskurz, jsou média. Proto se v další části této práce pokusím na základě novinových článků a diskuzí zmapovat veřejný názor a jeho vliv na identitu migrantek.

5.3 Reakce taiwanské společnosti na migrantky z JV Asie podle novinových článků

Poněvadž média svým výběrem témat a jejich způsobem prezentace ovlivňují veřejnou diskuzi a určují, které problémy jsou důležité, určitým způsobem ovlivňují i názory, které si veřejnost o dané problematice utváří. V této části se tedy na základě internetových novinových článků pokusím zmapovat taiwanský veřejný diskurz o *xinzhuminech* z jihovýchodní Asie, zejména o svatebních a pracovních migrantkách. Zaměřím se na internetové verze dvou nejčtenějších taiwanských novin – China Times (中國時報) a Liberty Times (自由時報). Oba deníky jsou psané v čínském jazyce.

Články, které analyzuji a které zmiňují *xinzhuminy* z jihovýchodní Asie, vyhledávám na základě klíčových slov, konkrétně využívám termíny pro imigranty, jako jsou 新住民 (*xinzhumin*) a 移民 (*yimin*). Na příkladu těchto článků dokumentuji témata, která byla v souvislosti s *xinzhuminy* nejčastěji řešena. Dále se zaměřuji na to, zda byl dán prostor ke komentáři taiwanským občanům, nebo naopak *xinzhuminům*. Nakonec popisuji, jaké bylo celkové vyznění článku. Soustředím se na období od 1. října 2020 do 29. listopadu 2020. Dále svoje výsledky porovnávám s podobným výzkumem Riche a Einhorn (2020) mapujícím veřejné mínění obyvatel Taiwanu o imigrantech.

China Times (中國時報)

Tabulka 3: Zmíněná témata o xinzhuminech v China Times

Témata	Počet
Kulturní akce	30
Rodina	10
Služby	9
Legislativa	6
Kriminální činnost	3
Infrastruktura	1
Školství	1
Cestování	1
Počet témat zobrazených v článcích	61

Zdroj: vlastní zpracování podle China Times (2020)

V tomto zpravodaji jsem v daném časovém úseku našla celkem 49 článků týkajících se *xinzhumínů* z JV Asie. V článcích se dohromady objevilo celkem 9 témat s tím, že některé z článků obsahovaly více než jedno téma. Nejčastěji (61 %) se obsah článků týkal různých kulturních akcí konaných pro *xinzhumín*. Mezi kulturní akce počítám například i veřejné diskuze či otevírání nových integračních center. Ve 20 % článků se psalo o příběhu jednotlivých migrantek, většinou byly zmiňovány jejich zkušenosti s integrací do taiwanské společnosti. Téměř stejně často (18 %) se vyskytovala i oznámení o nových službách, které taiwanská vláda poskytuje (nebo plánuje poskytovat) *xinzhumín*. Často se vyskytovaly články, které se zabývaly kulturní akcí. Jen ve třech případech jsem se setkala i s popisem kriminální činnosti migrantů.

V 73 % článků se vyskytoval rozhovor s občanem Čínské republiky, většinou s představiteli regionálních administrativ. Naopak 40 % článků poskytlo rozhovor se *xinzhumínem*, což může působit jako nepoměr, přesto však je zde zřejmá tendence dávat prostor k interpretaci události oběma stranám.

Téměř 78 % článků prezentovalo *xinzhumíny* v pozitivním světle. Z článků bylo také jasně patrné, že zatímco termín *xinzhumín*, který je oficiálním označením skupiny přistěhovalých obyvatel Taiwanu, se téměř bezvýhradně objevoval pouze ve spojitosti s pozitivními zprávami (především informacemi o různých kulturních akcích), termín *yimin*, neboli imigrant, nesl negativní konotace a vyskytoval se v článcích popisujících nelegální činnost. Pokud se ve zprávách objevilo něco o novém právním nařízení nebo

pokud článek popisoval trestní činnost páchanou na *xinzhuminech*, označila jsem ji jako neutrální.

Liberty Times (自由時報)

Tabulka 4: Zmíněná témata o *xinzhuminech* v Liberty Times

Témata	Počet
Kulturní akce	22
Kriminální činnost	17
Služby	7
Rodina	4
Legislativa	3
Počet témat zobrazených v článcích	53

Zdroj: vlastní zpracování podle Liberty Times (2020)

V tomto zpravodaji jsem v daném časovém úseku našla celkem 48 článků týkajících se *xinzhuminů* z JV Asie. V článcích se dohromady objevilo celkem 5 témat, některá se opět opakovala. Nejčastěji (46 %) se obsah článků věnoval opět kulturním akcím pro *xinzhuminy*. Objevoval se však vyšší počet článků (celkem 35 %), které taiwanskou veřejnost informovaly o kriminální činnosti migrantů.

Mezi ne tolik častá témata pak patřila oznámení o nových službách pro *xinzhuminy*, ve 4 článcích byly zmíněny příběhy migrantek po vstupu na Taiwan a 3 články řešily nově přijaté zákony a vládní zasedání, která se konala v souvislosti se záležitostmi *xinzhuminů*.

Též v Liberty Times se v článcích častěji objevovaly rozhovory s místními obyvateli Taiwanu. Celkem v 56 % článků byl zahrnut rozhovor s občanem Taiwanu, oproti tomu pouze 29 % článků obsahovalo rozhovor s migrantkou.

Ve většině článků (58 %) byly migrantky vyobrazovány pozitivně, často byl uváděn jejich přínos pro společnost a nutnost usnadnit jim začlenění se do ní. Pozitivní konotace nesl opět hlavně termín *xinzhumin*. Negativní konotace vyvolával většinou termín *yimin*, který se objevoval v článcích zmiňujících kriminální činnost páchanou migranty, pouze v několika případech bylo vyznění článku s termínem *yimin* neutrální nebo pozitivní.

Celkově lze říci, že oboje internetové noviny věnovaly migrantkám z jihovýchodní Asie velký prostor. Za dobu dvou měsíců bylo vydáno skoro 100 článků,

které se věnovaly tématům souvisejícím s *xinzhuminy*. V porovnání s českým mediálním diskurzem o imigrantech je v těchto taiwanských médiích věnován větší prostor pozitivním zprávám. V naprosté většině článků migrantky nesly pozitivní konotace, pouze 14 % zpráv psalo o migrantkách v negativním smyslu (především v souvislosti s nějakou kriminální činností). Většina zpráv navíc zdůrazňovala, jak důležitá je integrace migrantek z jihovýchodní Asie, že by jim mělo být usnadněno přijetí do společnosti a měly by být považovány za plnohodnotné občany Čínské republiky, jelikož velkou měrou přispívají taiwanské společnosti. Taiwanská média se snaží též o propagaci kultury původních zemí *xinzhuminů* a podporují tak integrační proces migrantek.

Nyní se pokusím prostřednictvím výsledků dotazníkového šetření Riche a Einhorn (2020) popsat, jak samotná taiwanská veřejnost vnímá migrantky z jihovýchodní Asie. Rich a Einhorn provedli online průzkum, kterého se zúčastnilo celkem 502 respondentů. Výsledky dotazníku zobrazily odlišné vnímání imigrantů na základě jejich národnosti a kvalifikace. Pro nás je významné zjištění, že drtivá většina respondentů nesouhlasila s podporou imigrace z Vietnamu a Indonésie. Svůj nesouhlas s další migrací z Indonésie vyjádřilo až 79,4 % respondentů. V případě migrace z Vietnamu pak nesouhlasila polovina respondentů. Zajímavé bylo, že pokud prohlášení nezmiňovalo původ migrantů a jednalo se o migraci kvalifikované síly, podpora imigrace se zvýšila až o 48,8 %. (Rich a Einhorn 2020) S těmito výsledky korelují i zkušenosti některých migrantů, kteří byli na Taiwanu svědky častých projevů diskriminace vůči migrantkám z JV Asie. Národnost migranta do značné míry ovlivňuje diskriminační projevy. V případě, že osoba pochází z Evropy, Austrálie, či USA, Taiwanci mají tendenci ji vnímat pozitivně. Naopak lidé z JV Asie či Indie se na Taiwanu setkávají s negativními projevy vůči své osobě. Existují dokonce případy, kdy se jim nedostalo odpovídající lékařské péče, nebo kdy policie bezdůvodně zastřelila pracovního migranta a potom, zjevně kvůli jeho národnosti, mu ani neposkytla první pomoc. Jedna z respondentů, vietnamská manželka, musela na Taiwanu osobně čelit diskriminačnímu chování, kdy se v bance setkala s problémem při založení konta nebo při výběru z něj. V případě výběru většího obnosu peněz musela prokazovat, že peníze byly její. Ocitla se i v situaci, kdy ji řidič taxíku odmítnul dovést až na místo určení. Setkávala se dokonce i s otevřeně rasistickými verbálními projevy. Nerovnosti v chování vůči taiwanskému manželovi a zahraniční nevěstě jsou velmi patrné. V případě, že má manžel migrantky z JV Asie

u sebe její dokumenty, mohou mu na jméno jeho zahraniční ženy dokonce zřídit službu nebo účet v bance, naopak v případě, kdy stejnou službu požaduje zahraniční nevěsta, bez přítomnosti manžela jí není umožněna. Zároveň ze sdělení imigrantů vyplývá, že taiwanská společnost vnímá zahraniční nevěsty ještě hůře nežli pracovní migrantky. Zahraniční pracovnice jsou považovány za pouhý dočasný element, který sice někdy působí bezpečnostní problémy, ale nevěsty jsou na Taiwanu považovány za problém sociální. Mnoho taiwanských obyvatel totiž zahraniční nevěsty považuje za ženy, které se na Taiwan provdávají jen proto, aby se následně rozvedly a žily podle svých představ. Často je na ně nahlíženo jako na osoby, které z Taiwanu odvázejí bohatství a zpomalují tak rozvoj země, poněvadž vydělané peníze posílají svým rodinám do své země původu. Mnoho Taiwanců o zahraničních nevěstách z JV Asie soudí, že jsou to osoby žijící u dna společnosti, které pouze reprodukují chudobu a sociální problémy, a většina Taiwanců také věří, že tyto ženy nedokáží vychovávat své děti tak, aby byly schopné se plně zapojit do socioekonomického života Taiwanu. Na základě těchto tvrzení je patrné, že je v taiwanské veřejnosti i přes současný taiwanský mediální diskurz stále hluboce zakořeněn kulturní rasismus, který negativně ovlivňuje obraz migrantek ze zemí jako Indonésie a Vietnam. (imigrantská komunita na Taiwanu 2020)

5.4 Shrnutí

Taiwanská vláda se sice snaží podnikat kroky, které by vedly k usnadnění integračního procesu migrantek, jejich provedení však předpokládaného efektu dosahuje jen z části. I přes zejména pozitivně laděný mediální diskurz existuje v taiwanské veřejnosti výrazná protiimigrační nálada, která se vztahuje především na migrantky z Indonésie a Vietnamu. Poněvadž i samotná migrační politika má na základě jejich původu a sociální třídy tendence zvýhodňovat jen určité skupiny migrantek, situace nevyhnutelně vede k posílení kulturního rasismu v taiwanské společnosti. Současným právním postavením nekvalifikovaných pracovnic a nevěst z jihovýchodní Asie je tedy ještě posilován jejich obraz jakožto cizinek.

Z mého pohledu se vláda sice nynějšími opatřeními snaží podpořit integrační proces migrantek a jejich právní ochranu, její snaha ovšem prozatím není natolik efektivní, aby byl integrační proces plně účinný. Vzdělávací jazykové programy by bylo vhodné ukotvit v taiwanském právu jako povinné pro všechny příchozí migrantky,

a vláda by tak mohla reagovat i na situace, kdy migrantkám jejich taiwanská rodina nebo zaměstnavatel neumožní kurzy navštěvovat.

Z mého pohledu by bylo třeba dále zjednodušit stávající legislativu týkající se migrace zahraničních pracovníků. Vhodné by bylo především omezit počet kroků nutných k vyřízení administrativy pro legální zaměstnání zahraničních pracovníků. Vláda by měla zrušit nebo alespoň omezit zprostředkovatelské agentury, které nadále ve většině případů zařizují veškerou administrativu spojenou s pobytem pracovních migrantek na Taiwanu, a zároveň vytvořit stimul pro zaměstnavatele používat přímé zaměstnávání v podobě finančního zvýhodnění. Zároveň by bylo potřeba vytvořit systém, který migrantkám připraví adekvátní podmínky pro život, jako je například dostupné sociální bydlení, zdravotní péče či přístup k administrativní podpoře ve svém jazyce. Všechny tyto kroky jsou ve svém počátku finančně náročné a jejich realizace se může úspěšně povést pouze za předpokladu, že budou mít podporu ze strany veřejnosti. Mediální diskurz je spíše na straně migrantek, a přestože je veřejnost rozpolcená, domnívám se, že Taiwan je na správné cestě k úspěšnému zvládnutí migrující pracovní síly ve svůj prospěch. To je však žádoucí pouze v případě, kdy zahraniční pracovníce budou na Taiwanu vítány a jejich přínos bude pro společnost převyšovat rizika, které s sebou migrace přináší.

Pokud se zaměřím na zahraniční nevěsty, domnívám se, že k účinné integraci do taiwanské společnosti je dále nutné posílit jejich práva před tím, nežli získají občanství Čínské republiky. Především by migrační politika Taiwanu měla migrantkám přiznávat stejné právní postavení jako jejich taiwanským manželům. Současná legislativa vzbuzuje dojem, že jsou zahraniční nevěsty plnohodnotnými občany, pouze pokud přispívají společnosti zvyšováním porodnosti a starostí o členy jejich nové taiwanské rodiny. Jejich status však zaniká v momentě, kdy jich již není potřeba. Právní ochrana zahraničních nevěst by měla být bezpodmínečná a pouze ve výjimečných případech, jako jsou například sňatkové podvody, by měla zahraniční nevěstě hrozit ztráta občanství či vyhoštění ze země, v žádném případě by však neměla přijít o právo alespoň částečné výchovy svých dětí.

6 Závěr

6.1 Shrnutí základních poznatků

Cílem této práce bylo charakterizovat ženskou migraci na Taiwan z Indonésie a Vietnamu, a zároveň i porovnat rozdíly mezi svatební a pracovní migrací. Nyní shrnu základní poznatky, ke kterým jsem v práci došla, a uvedu, jak odpovídají na mé výzkumné otázky.

Pokud se zaměříme na začátek migračního procesu, čili na samotné faktory, které ženy z Indonésie a Vietnamu motivují k migraci na Taiwan, hlavními push i pull faktory jsou ty socioekonomické. Ve své práci vycházím z předpokladu, že svatební i pracovní migrace jsou jen odlišné způsoby, jak vstoupit na taiwanský pracovní trh. To podporuje i zjištění, že zahraniční nevěsty i pracovní migrantky se často stěhují s vědomím, že chtějí finančně pomáhat svým rodinám v zemi původu. Chudoba, vyšší míra nezaměstnanosti, nižší platy v zemi původu, a naopak lepší socioekonomické podmínky na Taiwanu jsou nejvýznamnějšími faktory působícími na rozhodnutí migrantek. Důvody jako je vyšší platové ohodnocení a větší poptávka po pracovní síle na nízko kvalifikovaných pozicích jsou navíc ještě posíleny současnými demografickými trendy Taiwanu, kdy se stále snižuje množství osob v produktivním věku, zatímco přibývá stárnoucí populace. Mezi kulturní aspekty, které ovlivňují ženskou migraci na Taiwan, patří úcta k rodičům a přetrvávající význam manželské hypergamie v zemích jihovýchodní Asie.

V rámci obou skupin migrantek dochází k jejich marginalizaci. Jedním z hlavních faktorů, které migrantky vyčleňují z taiwanské společnosti, je jazyková bariéra. Ovšem i v případech, kdy ženy dokáží bez problému komunikovat, nadále dochází k jejich vylučování ze společnosti. Taiwanci některé kultury a s nimi spojený jazyk vnímají podřadně, a tak i náznak cizího přízvuku může vést k předpojatému přístupu vůči migrantkám. Dále pak na adaptaci migrantek působí jejich původ, náboženské vyznání, úroveň vzdělání nebo sociální třída. Je běžné, že při pokusu o vstup do zaměstnání se zahraniční nevěsty na Taiwanu potýkají s většími překážkami nežli pracovní migrantky. V případě nízké úrovně vzdělání zahraniční nevěsty na Taiwanu čelí obtížím s hledáním vhodného zaměstnání. Obvykle jsou jejich pracovní možnosti limitované pouze na velmi namáhavé práce s nízkými platy. Adaptační proces zahraničních nevěst je ovšem ovlivněn tím, zda vstoupí na pracovní trh, nebo zůstanou finančně závislé na taiwanské

rodině. V případě, že nemají zaměstnání na plný úvazek a spoléhají se jen na ekonomickou podporu svých manželů, stávají se izolovanými od taiwanské společnosti, a mají tudíž jen málo možností pokoušet se navazovat vztahy s členy majoritní společnosti. A právě míra socializace je v adaptačním procesu velmi důležitá. U zahraničních nevěst hraje významnou roli při adaptačním procesu podpora ze strany jejich taiwanské rodiny, po vstupu do nové země se sociální kontakty těchto žen často omezí jen na partnera a jeho rodinu. V případě pracovních migrantek je jejich začleňování do taiwanské společnosti náročnější kvůli tomu, že se na pracovišti obvykle pohybují mezi osobami stejného původu. Přesto, že mohou sociální interakce s lidmi stejného etnika v první fázi integrace migrantkám sloužit jako obrana proti sociální izolaci, v další fázi adaptačního procesu jim brání při kontaktu s domácí populací a rozvoji jazykových a kulturních zkušeností. Obě skupiny migrantek se tak na rozdíl od taiwanských obyvatel mohou v mnoha případech jen částečně podílet na sociálním, kulturním a ekonomickém životě na Taiwanu.

Odlišných výsledků svatební a pracovní migrace dosahuje z pohledu míry integrace a autonomie migrantek. Pokud hovoříme o sociokulturní integraci, lépe se do taiwanské společnosti adaptují zahraniční nevěsty. Ty mají větší množství příležitostí k interakcím s taiwanskou společností, poněvadž mimo pracovní prostředí mají možnost komunikovat i se svou taiwanskou rodinou a místní komunitou. I v případě kulturní integrace dosahují zahraniční nevěsty vyšší míry, naopak v rámci skupiny zahraničních pracovníků je míra integrace na nízké úrovni. Imigrační politika Taiwanu totiž neklade dostatečný důraz na podporu jejich adaptace do taiwanské společnosti. Sociokulturní integrace je pak také rozdílná u žen z Vietnamu a Indonésie. Na integraci má velký vliv kulturní příbuznost migrantek. Taiwanští muži upřednostňují nevěsty z Vietnamu právě díky podobnostem v kultuře, náboženství, způsobu života a vzhledu tamních žen. Díky kulturní příbuznosti nemají vietnamské migrantky problém s taiwanskými rituály a kulturně se snadněji integrují do taiwanské společnosti. Integrovní proces ovlivňuje také náboženské vyznání, a to především v případech, kdy migrantka vyznává náboženství výrazně odlišné od těch praktikovaných na Taiwanu. Především případy, kdy se indonéské migrantky snaží i na Taiwanu respektovat všechny zásady islámu, vedou k vyšší míře jejich společenské izolace. Integraci indonéských migrantek navíc komplikuje též kulturní rasismus spojený s barvou pleti. Indonéské migrantky často čelí narážkám kvůli své tmavší pleti a mnoho z nich vyjadřuje názor, že pokud by měly

světější pleť, byl by jejich život na Taiwanu jednodušší, jelikož by je nebylo okamžitě možné identifikovat jako Indonésanky. Přesto, že se indonéské migrantky setkávají s překážkami vznikajícími v důsledku kulturních odlišností nebo projevů diskriminace vůči své osobě, jsou ve většině případů ochotné respektovat a vnímat projevy taiwanské kultury.

Pokud porovnáme míru nezávislosti zahraničních nevěst a pracovníc z pohledu migrační politiky Taiwanu, zjistíme, že na pracovní migrantky je nahlíženo jako na pouhé cizinky a migrační politika zdůrazňuje krátkodobý charakter této migrace. Navíc je jejich celý pobyt a každodenní život na Taiwanu regulován zaměstnavatelem či zprostředkovatelskou agenturou. Naopak zahraniční nevěsty mají z pohledu taiwanského právního systému lepší postavení. Přesto je však z pohledu práva jejich status ovlivněn zejména vztahem k taiwanskému manželovi, a proto ani ony nemají zdaleka stejná práva jako místní občané. Alespoň do doby, nežli získají taiwanské občanství. V praxi je však běžné, že zahraniční nevěsty právě kvůli tendencím taiwanských rodin o jejich subjektivizaci dosahují ještě nižší míry autonomie než pracovní migrantky. Nevěsty se nemohou nezávisle rozhodovat o svém budoucím pobytu na Taiwanu a v jejich budoucích plánech vždy figurují především očekávání jejich taiwanské rodiny. Výsledky práce tedy potvrzují moji hypotézu, že zahraniční nevěsty bývají více závislé na svých nových partnerech a jejich rodinách, tudíž mají i menší míru autonomie.

Z pohledu přístupu na pracovní trh v kontextu migrační politiky se opět setkáváme u obou skupin migrantek s odlišnými případy. Na základě zkušeností samotných migrantek se zdá být pravdivé tvrzení, že pracovní migrantky mají z podstaty věci lepší přístup na pracovní trh. Hlavní překážkou zahraničních nevěst je obvykle nesouhlas jejich nových rodin s jejich pracovními úvazky. Pokud ovšem tento pohled zredukujeme pouze na právní postavení migrantek v pracovním prostředí, docházíme k tomu, že zahraniční nevěsty mají snazší přístup k zaměstnání. Z právního hlediska totiž nemusejí žádat o pracovní povolení. Z pohledu zákona tedy mají vlastně volný přístup na trh, praxe je však poněkud odlišná, zahraničním nevěstám totiž přístup na pracovní trh komplikuje sociální diskriminace a nerovný přístup. I přesto zahraniční nevěsty mají nadále lepší přístup na pracovní trh nežli pracovní migrantky, které si ani nemohou svobodně vybrat, kde chtějí pracovat. Tímto se však do jisté míry vyvrací má

původní hypotéza, kde očekávám, že zahraniční nevěsty mají horší přístup na pracovní trh a menší míru nezávislosti.

Poněvadž je integrace oboustranný proces, migrace zahraničních nevěst a pracovníků z Indonésie a Vietnamu ovlivňuje i samotnou taiwanskou společnost. Mezi pozitivní vlivy patří ty ekonomické a demografické. Zahraniční nevěsty a pracovníce z jihovýchodní Asie pomáhají řešit demografické problémy Taiwanu a zároveň významně přispívají i k udržení výkonu taiwanské ekonomiky. Migrantky přinášejí taiwanské společnosti též kulturní rozmanitost a přispívají ke genderové emancipaci. Pokud hovoříme o negativních dopadech, svatební migrace působí zejména proti dynamice genderových změn, neboť je díky ní na taiwanském venkově udržován tradiční patriarchální model.

Můj předpoklad, že změny v migrační politice ještě posílí obraz migrantek jakožto cizinců a pouhých dočasných obyvatel Taiwanu, se potvrdil. Taiwanská vláda se sice snaží podnikat kroky, které by vedly k usnadnění integračního procesu zahraničních nevěst, jejich realizace však předpokládaného efektu nedosahuje. I přes v současnosti více či méně pozitivně laděný mediální diskurz existuje v taiwanské společnosti protiimigrační nálada, která se vztahuje především na migrantky z Indonésie a Vietnamu. Dokonce samotná migrační politika má tendenci migrantky rozčleňovat podle jejich etnického a sociálního původu. Díky tomu pak zvyhodňuje jen určité skupiny migrantek, čímž prodlužuje existenci kulturního rasismu v taiwanské společnosti. Současným právním postavením nekvalifikovaných pracovníků a nevěst z jihovýchodní Asie je tedy ještě posilován jejich obraz jakožto cizinek. Na základě těchto výsledků vyplývá, že i když může být díky vývoji taiwanské migrační politiky do budoucna zjednodušen každodenní život migrantek na Taiwanu, samotné sblížení migrantek (a to především zahraničních pracovníků) s taiwanskou společností bude v důsledku současné migrační politiky i nadále problematické.

6.2 Nedostatky práce pramenící z objektivních důvodů

Prostřednictvím generalizace údajů o zkušenostech migrantek z již provedených výzkumů jsem se pokusila poukázat na hlavní charakteristiky svatební a pracovní migrace žen na Taiwan. Pro to, aby bylo možné doplnit celkový pohled na tuto problematiku a potvrdit myšlenku, že jsou oba typy migrace především způsobem, jak vstoupit na taiwanský pracovní trh, by bylo potřeba do práce zařadit i perspektivu

samotných migrantek, například prostřednictvím socio-antropologického výzkumu. To se mi však, i s ohledem na pandemii Covid 19, nepodařilo.

Původně měla práce obsahovat i poznatky z rozhovorů s odborníky, zkoumajícími problematiku současné migrace na Taiwan. Provedla jsem rozhovor s profesorem Allenem Chunem z Academia Sinica, který studuje čínské identity, do textu se však citace nedostala. Nicméně mi rozhovor pomohl k lepší orientaci v textu.

6.3 Doporučení do budoucna

Z mého pohledu je v souvislosti s ženskou pracovní migrací na Taiwan dále potřeba se věnovat detailnímu rozboru zprostředkovatelského systému práce a na základě výsledků analýzy pak navrhnout konkrétní strategie a změny, které by bylo potřeba provést v rámci migrační politiky Taiwanu, aby tak podpořily využívání procesu přímého najímání pracovníků taiwanskými zaměstnavateli a usnadnily zahraničním pracovníkům jejich pobyt v Čínské republice. Dále by bylo vhodné se zaměřit i na výzkum rané fáze migračního procesu, tedy období těsně po vstupu migrantek na Taiwan. V počáteční fázi jejich pobytu na Taiwanu je jejich situace samozřejmě nejvíce náročná, a proto, aby bylo možné najít nejlepší strategie pro usnadnění jejich adaptace do společnosti, tomuto období by měla být věnována dostatečná pozornost.

7 Resumé

In my thesis I describe women's migration from Indonesia and Vietnam to Taiwan. I focus on a comparison of two types of migration, a marriage migration and a labour migration, and based on gained information I try to predict an influence of current Taiwan's migration policy on the future integration of immigrant women from SE Asia. First, based on statistical data, I outline demographic changes that are linked with women's migration in Taiwan. Then I use Wallerstein's world system theory to describe women's motivations to migrate to Taiwan. Furthermore, I collect primary and secondary data and I focus on describing the integration of immigrant women, comparison of marriage and labour migration and a description of the impacts of women's migration on Taiwanese society. Finally, I examine marriage and labour migration in the context of Taiwan's migration policy, and based on Chinese newspaper articles, I also map a public opinion of Taiwanese society on women's migration from the Southeast Asia region.

In my thesis I came to the following results: The main push and pull factors of women's migration to Taiwan is a socio-economic situation in the migrant's countries of origin. Marriage and labor migration are just two different ways to enter the Taiwanese labor market. Marriage and labor migration achieve different results in the degree of integration, autonomy of immigrant women and entry into the labor market. If we talk about socio-cultural integration, foreign brides adapt better to Taiwanese society. If we compare the degree of independence of foreign brides and workers from the point of view of Taiwan's migration policy, foreign brides are in a better position in the Taiwanese legal system, but migrant workers are more independent. Also in an access to the labor market, foreign brides have a better position and do not even have to apply for a work permit. The benefits of women's migration to Taiwanese society are mainly economic and demographic, and foreign brides and workers from Southeast Asia help solve Taiwan's demographic challenges while also helping to sustain a performance of Taiwan's economy. Marriage migration and labour migration also brings cultural diversity to Taiwanese society. Among the negative effects is the fact that marriage migration to rural parts of Taiwan helps to maintain the traditional patriarchal model. Current migration policy further strengthens the image of immigrant women as foreigners and only temporary residents of Taiwan. The results also show that while the daily life of immigrant women in Taiwan may be simplified in the future thanks to the

development of Taiwan migration policy, the integration of immigrant women into Taiwanese society itself will remain difficult as a result of current migration policy.

Keywords: women's migration to Taiwan, marriage migration, labour migration, integration into the majority society, Taiwan's migration policy

8 Seznam literatury

Asian Development Bank (ADB), 2018. *Asian Economic Integration Report 2018* [online]. [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/456491/aeir-2018.pdf>.

BAGUS ENRICO & PARTNERS, 2020. *Temporary Suspension of the Placement of Indonesian Migrant Workers* [online]. 22. 4. 2020 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.bepartners.co.id/news/temporary-suspension-of-the-placement-of-indonesian-migrant-workers>.

BOCA, 2017. *Information on Republic of China Resident Visas* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.boca.gov.tw/cp-165-1878-1ff5e-2.html>.

BPS-Statistics Indonesia, 2019. Percentage of Illiteracy. In: *BPS-Statistics Indonesia* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.bps.go.id/indicator/28/102/1/percentage-of-illiteracy.html>.

BREUER, Luis E., ed., GUAJARDO, Jaime, ed. a KINDA, Tidiane, ed., 2018. *Realizing Indonesia's Economic Potential* [online]. IMF Publications [cit. 5. 11. 2020]. ISBN: 978-1-48433-714-1. Dostupné z: https://www.elibrary.imf.org/doc/IMF073/25176-DIEPEAEX/25176-DIEPEAEX/Other_formats/Source_PDF/25176-DIEPETEX.pdf?redirect=true.

Bureau of Trade – Trade Statistics, 2020. Value of Exports and Imports by Country. In: *Bureau of Trade – Trade Statistics* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://cuswebo.trade.gov.tw/FSCE040F/FSCE040F>.

CONSTABLE, Nicole, ed., 2005. *Cross-Border Marriages: Gender and Mobility in Transnational Asia*. USA: University of Pennsylvania Press. ISBN 9780812200645.

DGBAS - Directorate General of Budget, Accounting and Statistics, 2020. GDP, GDP per capita. In: *DGBAS National Statistics* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://statdb.dgbas.gov.tw/pxweb/dialog/varval.asp?ma=NA8101A1A&ti=Principal+Figures%282008SNA%29%2DAnnual&path=../PXfileE/NationalIncome/&search=GDP&lang=1>.

EHRENREICH, Barbara, ed. a HOCHSCHILD, Arlie Russell, ed., 2003. *Global woman: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York: Metropolitan Books. ISBN 0-8050-6995-x.

Executive Yuan, 2016. *Employment Services Act amendments strengthen labor rights* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://english.ey.gov.tw/News3/9E5540D592A5FECD/4a00f610-1f94-4a94-b5b2-2ad35ae21760>.

FREIDINGEROVÁ, Tereza, 2014. *Vietnamci v Česku a ve světě: migrační a adaptační tendence*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-1749.

FUCHS, Regina, 2011. *Human Trafficking of Legal and Illegal Migrant Workers in Taiwan* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: http://mfasia.org/migrantforumasia/wp-content/uploads/2011/03/fuchs_humantrafficking_feb2011.pdf.

GHOSH, Rudroneel, 2017. Migrants and new immigrants: How Taiwan is smartly deploying assimilation and integration to welcome foreigners into its fold. *The Times of India* [online]. 21. 4. 2017 [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/talkingturkey/migrants-and-new-immigrants-how-taiwan-is-smartly-deploying-assimilation-and-integration-to-welcome-foreigners-into-its-fold/>.

GIBSON, Luke, 2017. Towards a more Equal Indonesia. In: *OXFAM* [online]. [cit. 14. 11. 2020] Dostupné z: https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/bp-towards-more-equal-indonesia-230217-en_0.pdf.

GSO, 2019. Infographic Socio-Economic Situation 2019. In: *General Statistics Office of Vietnam* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.gso.gov.vn/en/data-and-statistics/2020/09/infographic-socio-economic-situation-2019/>.

GSO, 2020. Social and Economic Situation in the 3rd Quarter and 9 Months of 2020. In: *General Statistics Office of Vietnam* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020].

Dostupné z: <https://www.gso.gov.vn/en/data-and-statistics/2020/10/social-and-economic-situation-in-the-3rd-quarter-and-9-months-of-2020/>.

HENLEY, Joe, 2020. Equal Rights for Migrant Workers Now. In: *The News Lens* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://international.thenewslens.com/feature/taiwan-immigration/141858>.

HONG, Jon-Chao, CHEN, Yi-Chiang, YANG, Jin-Fu a YA, Tin, 2020. *Foreign Workers in Taiwan* [online]. [cit. 9. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.jil.go.jp/foreign/event/itaku/20051107/pdf/taiwan_e.pdf.

HSU, Tsun-tzu Kristy, 2017. A Review of Taiwan's Old and New Go South Policy: An Economic Perspective. *Prospect Journal* [online]. **18**, 63-88. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.pf.org.tw/files/5976/20F5B418-F25E-469F-B347-F564B17D433B>.

HUANG, Lu Jian Ru, 2013. *Taipei city New Immigrant Happiness Brochure* [online]. Department of Civil Affairs, Taipei City Government [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www-ws.gov.taipei/Download.ashx?u=LzAwMS9VcGxvYWQvcHVibGljL0F0dGFjaG11bnQvNDIyNDExMTc1Mzg2LnBkZg%3D%3D&n=NDIyNDExMTc1Mzg2LnBkZg%3D%3D&icon=..pdf>.

HUGO, Graeme a NGUYEN THI, Hong Xoan, 2005. *Marriage migration between Vietnam and Taiwan: A view from Vietnam* [online]. Seminar on Female Deficit in Asia: Trends and Perspectives, Singapore [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.567.6264&rep=rep1&type=pdf>.

CHANG, Shu-ming a WANG, Hong-zen, 2002. The Commodification of International Marriages: Cross-Border Marriage Business in Taiwan and Viet Nam. *International Migration* [online]. **40**(6), 93-116 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: DOI: [10.1111/1468-2435.00224](https://doi.org/10.1111/1468-2435.00224).

CHAVES, Rodrigo A., 2019. Foreword. In: *The World Bank. Aspiring Indonesia — Expanding the Middle Class*. Washington DC: World Bank Publications.

CHEN, Eva Chian-Hui, 2011. *Taiwanese-Vietnamese Transnational Marriage Families in Taiwan: Perspectives from Vietnamese Immigrant Mothers and Taiwanese Teachers*. Urbana, Illinois. Disertační práce. University of Illinois at Urbana-Champaign.

CHEN, Yu Ning a CHIN, Mong Hwa, 2008. *The Role Replaced: Unmarried Taiwanese Women and the Foreign Brides* [online]. University of California [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://escholarship.org/uc/item/6kq0k6m1>.

CHENG, Hsin-I, 2016. On Migrant Workers' Social Status in Taiwan: A Critical Analysis of Mainstream News Discourse. *International Journal of Communication* [online]. **10**, 2509–2528 [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/viewFile/3905/1664>.

CHENG, Chin-Chuan, 2009. Immigrant Brides and Language Problems in Taiwan. In: *Cultural Discourse in Taiwan*. National Sun Yat-sen University, s. 161-176. ISBN: 978-986-01-9506-4.

CHÉVALERIAS, Philippe, 2010. The Taiwanese Economy After the Miracle. *China Perspectives* [online]. **3**, 35-44 [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: DOI: 10.4000/chinaperspectives.5301.

China Times, 2020 [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.chinatimes.com/?chdtv>.

CHUANG, Ya-Tang, 2018. Migrant Workers as Marginalized People in Taiwan: A Reflection from Contextual Theology. *Estudos de Religião* [online]. **32**(3), 325-343 [cit. 21. 11. 2020]. ISSN: 2176-1078. Dostupné z: <https://www.metodista.br/revistas/revistas-metodista/index.php/ER/article/view/9192>.

INDONESIA-INVESTMENTS, 2020. Unemployment in Indonesia. In: *INDONESIA-INVESTMENTS* [online]. 19. 10. [cit. 14. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.indonesia-investments.com/finance/macroeconomic-indicators/unemployment/item255>.

Inquirer, 2019. Migrant workers in Taiwan demand abolishment of broker system. In: *Inquirer.net* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z:

<https://globalnation.inquirer.net/181926/migrant-workers-in-taiwan-demand-abolishment-of-broker-system>.

International Organization for Migration (IOM), 2009. *Gender and Labour Migration in Asia* [online]. [cit. 21. 11. 2020]. ISBN 978-92-9068-453-4. Dostupné z:

https://publications.iom.int/system/files/pdf/gender_and_labour_migration_asia.pdf?language=en.

International Organization for Migration (IOM), 2019. *Glossary on migration* [online]. IML Series No. 34 [cit. 23. 10. 2020]. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf.

KENTOR, Jeffrey, 2008. *The Divergence of Economic and Coercive Power in the World Economy 1960 to 2000: A Measure of Nation-State Position* [online]. IROWS Working Paper #46 [cit. 13. 11. 2020]. Dostupné z: <http://irows.ucr.edu/papers/irows46/irows46.htm>.

KRAUS, Filip, 2013. Vietnamese workers in the Czech Republic and Republic of China (Taiwan) – a comparative case study of Vietnamese labor migration to the Czech Republic and Republic of China. Unpublished conference paper presented at World History Association Symposium in Hanoi December 31st, 2013 at Hanoi National University.

LAI, Tu, 2019. A Vietnam Perspective on Taiwan's New Southbound Policy. *Asia Pacific Bulletin* [online]. Washington, DC: East-West Center, 492 [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.eastwestcenter.org/publications/vietnam-perspective-taiwan%E2%80%99s-new-southbound-policy>.

LAN, Pei-Chia, 2003. Migrant Domestic Workers and Their Taiwanese Employers Across Generations. In: EHRENREICH, Barbara a HOCHSCHILD, Arlie Russell. *Global woman: nannies, maids, and sex workers in the new economy*. New York: Metropolitan Books, s. 169-189. ISBN 0-8050-6995-x.

LE Thi Mai, BUI Loan Thuy a DO Xuan Ha, 2017. Social Integration of Vietnamese Women Married to Foreigners (Case Study in Penghu Islands and Taipei, Taiwan). *Journal of Management and Marketing Review* [online]. 2(1), 59-

74 [cit. 13. 11. 2020]. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3005230.

Liberty Times, 2020 [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.ltn.com.tw/>.

LIN, Ji-Ping, 2018. The Migration of Labor between Taiwan and Southeast Asia: Changing Policies. In: *The National Bureau of Asian Research* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.nbr.org/publication/the-migration-of-labor-between-taiwan-and-southeast-asia-changing-policies/>.

LIU, Hung-En, 2004. Custody Decisions in Social and Cultural contexts: in-depth and Focus Group Interviews with Nineteen Judges in Taiwan. *Columbia Journal of Asian Law* [online]. 17(2), 227-302 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.markliu.org/CJAL.pdf>.

LU, Huey-Fen a PAN, Shu-Man, 2014. *Why stay or not to stay? Divorce of transnational marriages in Taiwan* [online]. The 2014 Asian Symposium on Human Rights Education [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/275771800_Why_stay_or_not_to_stay_Divorce_of_transnational_marriages_in_Taiwan.

LU, Melody Chia-Wen, ed. a YANG, Wen-Shan, ed., 2010. *Asian Cross-border Marriage Migration*. Amsterdam: Amsterdam University Press. ISBN 978 90 8964 054 3.

MAXON, Ann, 2018. Groups eye help for foreign spouses. In: *Taipei Times* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.taipetimes.com/News/front/archives/2018/12/19/2003706382>.

Metropolitan Immigration Consulting Group. APRC (Alien Permanent Resident Certificate) In: *Metropolitan Immigration* [online]. [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: http://www.immigrant.com.tw/index.php/immigrant/news?lang=en_us&pc=&bid=140&id=154.

Ministry of Health and Welfare, 1997. *Sexual Assault Crime Prevention Act* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=D0080079>.

Ministry of Health and Welfare, 1998. *Domestic Violence Prevention Act* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawHistory.aspx?pcode=D0050071>.

MOEA - Bureau of Foreign Trade (Ministry of Economic Affairs Republic of China), 2020. Taiwan-Indonesia Economic Relations. In: *MOEA* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.trade.gov.tw/english/Pages/Detail.aspx?nodeID=2910&pid=652085&d1_DateRange=all&txt_SD=&txt_ED=&txt_Keyword=&Pageid=2.

MOEA - Bureau of Foreign Trade, 2020. Taiwan-Vietnam Economic Relations. In: *MOEA* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.trade.gov.tw/english/Pages/Detail.aspx?nodeID=2910&pid=652111&d1_DateRange=all&txt_SD=&txt_ED=&txt_Keyword=&Pageid=0.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. Foreign Brides by Nationality. In: *MOI* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.moi.gov.tw/files/site_stuff/321/1/month/month.html?fbclid=IwAR0b4In-iw8hQifBf7FgtsehfiyOyt_TJejU6ldQHGM1BUkcQhIakoU1M28.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2016. Article 6. In: *Nationality Act* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=D0030001>.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2016. Article 9. In: *Nationality Act* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=D0030001>.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2017. 106 Nián dì 8 zhōu nèizhèng tǒngjì tōngbào (wǒguó 15 suì yǐshàng rénkǒu jiàoyù chéngdù tǒngjì) [The eighth week of 106, the report of domestic statistics]. In: *MOI Department of Statistics* [online]. statistical report [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20170424002704/http://www.moi.gov.tw/stat/news_content.aspx?sn=11673.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2017. *Lowering of the Language Proficiency Standard for Naturalization* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z:

https://www.moi.gov.tw/english/english_media/promotion.aspx#lightbox_TopicBannersHistory.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. Birth Rate. In: *Monthly Bulletin of Interior Statistics* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.moi.gov.tw/files/site_stuff/321/1/month/month_en.html.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. Dependency Ratio. In: *Monthly Bulletin of Interior Statistics* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.moi.gov.tw/files/site_stuff/321/1/month/month_en.html.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. Greenery in urban areas. In: *CPAMI - Construction and Planning Agency, R.O.C.* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.cpami.gov.tw/home.html>.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. Marriage and Divorce Registrations by Nationality. In: *Monthly Bulletin of Interior Statistics* [online]. statistic [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.moi.gov.tw/files/site_stuff/321/1/month/month_en.html.

MOI (Ministry of the Interior Republic of China), 2020. *Taiwan ranks at the top in human trafficking prevention for 11 consecutive years – MOI hosts workshops with contractors to combat forced labor* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.moi.gov.tw/english/english_moi_note/e_moi_note_detail.aspx?sn=601&type_code=1&type=&pages=0.

MOL (Ministry of Labor Republic of China), 2020. Foreign Workers in Productive Industries and Social Welfare by Nationality and Sex. In: *MOL* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://statdb.mol.gov.tw/html/mon/c12060.htm>.

MOL (Ministry of Labor Republic of China), 2018. *Employment Service Act* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=N0090001>.

MOL (Ministry of Labor Republic of China), 2020. Foreign Workers in Productive Industries and Social Welfare by Nationality and Sex. In: *Ministry of Labor Taiwan* [online]. statistic [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <http://statdb.mol.gov.tw/html/mon/c12060.htm>.

MOL (Ministry of Labor Republic of China), 2020. Foreign Workers in Productive Industries and Social Welfare by Industry. In: *Ministry of Labor Taiwan* [online]. statistic [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <http://statdb.mol.gov.tw/html/mon/c12020.htm>.

National Development Council, 2020. *NDC Urges ECCT to Support the Deepening of the EU-Taiwan Partnership* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.ndc.gov.tw/en/News_Content.aspx?n=0E2DCBAA6CB72F12&sms=B079565EECDD8520&s=DE8738F21D326360&fbclid=IwAR11j43oHcC9IV0eA5QmSsnQPwy--ocHgm9ym2u1-bVWjHnt-BtvGbGU_I.

National Immigration Agency Republic of China (NIA), 2020. *Gè xiàn shì wài yì, wàijí pèi'ǒu rénshù àn xìngbié jí yuán shǔ guójí fēn* [The number of spouses of foreign origin and foreign nationality in each county and city divided by sex and nationality] [online]. statistic [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.immigration.gov.tw/5382/5385/7344/7350/8887/?alias=settledown>.

National Immigration Agency Republic of China (NIA), 2020. *Xīnzhùmín dǎzào duōyuán wénhuà shèhuì* [New residents build a multicultural society] [online]. [cit. 23. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.immigration.gov.tw/5385/7344/70395/143257/>.

National Statistics Republic of China, 2020. Key Figures for Calculating Composite Gender Equality Index. In: *National Statistics Republic of China* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/ct.asp?xItem=25280&ctNode=6032&mp=5>.

National Statistics Republic of China, 2020. *Manpower Survey Results in September 2020*. [online]. statistical report [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/public/Data/010221475ECWG0XEJ.pdf>.

National Statistics Republic of China, 2020. Population. In: *National Statistics Republic of China* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/point.asp?index=9>.

National Statistics Republic of China, 2020. Relative poverty. In: *National Statistics Republic of China* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/ct.asp?xItem=41151&CtNode=6411&mp=5>.

National Statistics Republic of China, 2020. Unemployment Rate. In: *National Statistics Republic of China* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://eng.stat.gov.tw/point.asp?index=3>.

New Economics Foundation (NEF), 2006. Happy Planet Index. In: *New Economics Foundation* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://neweconomics.org/2006/07/happy-planet-index>.

New Economics Foundation (NEF), 2016. Indonesia. In: *Happy Planet Index* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://happyplanetindex.org/countries/indonesia>.

New Economics Foundation (NEF), 2016. Vietnam. In: *Happy Planet Index* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://happyplanetindex.org/countries/vietnam>.

NGUYEN, Xoan a TRAN, Xuyen, 2010. Vietnamese-Taiwanese Marriages. In: *Asian Cross-border Marriage Migration*. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 159. ISBN 978 90 8964 054 3.

NOŽINA, Miroslav a KRAUS, Filip, 2012. *Bossové, vojáci a zrnka rýže (Vietnamské kriminální sítě v ČR a jejich mezinárodní dimenze)*. Praha: Koniasch Latin Press. ISBN 978-80-86791-88-3.

PIPER, Nicola, ed. a ROCES, Mina, ed., 2003. *Wife or worker?: Asian women and migration*. USA: Rowman & Littlefield Publishers, Inc. ISBN: 0-7425-2377-2.

PŘIKRYLOVÁ, Tereza, 2018. *Percepce vztahu mezi waishengreny a benshengreny ve filmech taiwanské Nové vlny a zdravého realismu*. Olomouc. Bakalářská dipomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

RAHARTO, Aswatini, 2007. Indonesian Labour Migration: Issues and Challenges. *International Journal on Multicultural Societies* [online] 9(2), 219-235. UNESCO [cit. 14. 11. 2020]. ISSN 1817-4574. Dostupné z: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000158473.page=91>.

RICH, Timothy S. a EINHORN, Madelynn, 2020. Taiwan's Immigration Policy: Support, Concerns and Challenges. In: *Taiwan Insight* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://taiwaninsight.org/2020/01/14/taiwans-immigration-policy-concerns-and-challenges/>.

SAMPURNA, Rizki Hegia, 2019. Accommodating Religious Practices in the Workplace: The Case of Indonesian Workers in Taiwan. *Society* [online]. 7(2), 159-172 [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: DOI : <https://doi.org/10.33019/society.v7i2.93>.

SANDEL, Todd a LIANG Chung-Hui, 2010. Taiwan's Fifth Ethnic Group: A Study of the Acculturation and Cultural Fusion of Women who have Married into Families in Taiwan. *Journal of International and Intercultural Communication* [online]. 3(3), 249-275 [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/249057490_Taiwan's_Fifth_Ethnic_Group_A_Study_of_the_Acculturation_and_Cultural_Fusion_of_Women_who_have_Married_into_Families_in_Taiwan.

SANDEL, Todd, 2015. *Brides on Sale: Taiwanese Cross-Border Marriages in a Globalizing Asia*. New York: Peter Lang. ISBN: 978-1-4331-2781-6.

Taipei City Government, 2016. New Immigrants' Hall in Taipei City. *New Immigrant Development Fund* [online]. Department of Civil Affairs, Taipei City Government. [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ifi.immigration.gov.tw/wSite/ct?xItem=4632&ctNode=37692&mp=2>.

TANG, Wen-hui Anna a WANG, Hong-zen, 2011. From victims of domestic violence to determined independent women: How Vietnamese immigrant spouses negotiate Taiwan's patriarchy family system. *Women's Studies International Forum* [online]. 34, 430-440 [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: DOI : <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2011.06.005>.

TASC, 2020. Indonesia. In: *Taiwan ASEAN Studies Center (TASC)* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.aseancenter.org.tw/en/Indonesia.aspx>.

TASC, 2020. Taiwan-ASEAN Trade Statistics September 2020. In: *Taiwan ASEAN Studies Center (TASC)* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: http://www.aseancenter.org.tw/en/TAstatisticsDetail.aspx?id_statistics=137.

The World Factbook, 2020. GDP per capita. In: *CIA The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2020 [cit. 15. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/211rank.html>.

The World Factbook, 2020. Gini coefficient. In: *CIA The World Factbook* [online]. Washington, DC: Central Intelligence Agency, 2020 [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/index.html>.

TSAI, Ming-Chang, 2011. “Foreign Brides” Meet Ethnic Politics in Taiwan. *International Migration Review* [online]. [cit. 25. 11. 2020]. Dostupné z: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1747-7379.2011.00847.x?saml_referrer.

TSAI, Ying-Hsiu a HSIAO H. H. Michael, 2006. The Non-Governmental Organizations (NGOs) for Foreign Workers and Foreign Spouses in Taiwan: A Portrayal. *Asia-Pacific Research Forum* [online]. **9**, 1-31 [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.rchss.sinica.edu.tw/files/publish/999_8ad8ddc3.pdf.

TSAY, Ching-Iung, 2015. Migration between Southeast Asia and Taiwan: Trends, Characteristics and Implications. *Journal of ASEAN Studies* [online]. **3**(2), 68-92 [cit. 9. 11. 2020]. Dostupné z: <https://doi.org/10.21512/jas.v3i2.842>.

UN Women, 2012. *Factsheet: Gender aspects of migration in Asia* [online]. [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://asiapacific.unwomen.org/en/digital-library/publications/2012/9/factsheet-gender-aspects-of-migration-in-asia>.

UNDP, 2019. 2019 Human Development Index Ranking. In: *United Nations Development Programme* [online]. [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/content/2019-human-development-index-ranking>.

USDOS, 2020. *2020 Trafficking in Persons Report: Taiwan* [online]. [cit. 30. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.ecoi.net/de/dokument/2036371.html>.

WALLERSTEIN, Immanuel, 2000. The Development of an Intellectual Position In: *Immanuel Wallerstein* [online]. New Press [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://iwallerstein.com/intellectual-itinerary/>.

WALLERSTEIN, Immanuel, 2004. *World-Systems Analysis: An Introduction*. Duke University Press. ISBN: 978-0-8223-3442-2.

WANG, Hong-zen, 2011. *Asian and Pacific migration journal* [online]. 169-194 [cit. 10. 11. 2020]. Dostupné z: DOI: 10.1177/011719681102000203.

World Bank, 2018. Gini index – Indonesia. In: *World Bank* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI?locations=ID>.

World Bank, 2018. Literacy rate, adult total (% of people ages 15 and above) – Vietnam. In: *The World Bank* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SE.ADT.LITR.ZS?locations=VN>.

World Bank, 2019. GDP (current US\$) – Vietnam. In: *World Bank* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=VN>.

World Bank, 2019. Indonesia. In: *World Bank* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/country/Indonesia?view=chart>.

World Bank, 2019. Population, total – Indonesia. In: *World Bank* [online]. statistic [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=ID>.

WU, Ya-Ling a WU, Hsing-Chen, 2015. Higher Education Learning Experiences Among Vietnamese Immigrant Women in Taiwan. *Adult Education Quarterly* [online]. **65**(2), 133-151 [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: DOI: 10.1177/0741713614566673.

YANG, Alan H., 2017. Strategic Appraisal of Taiwan's New People-Centered Southbound Policy: The 4Rs Approach. *Prospect Journal* [online]. **18**, 1-34 [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.pf.org.tw/files/5976/1D5E3A0F-66AF-4C68-B4EC-293328C92630>.

YANG, Yung-Mei a WANG, Hsiu-Hung, 2003. Life and Health Concerns of Indonesian Women in Transnational Marriages in Taiwan. *Journal of Nursing*

Research [online]. **11**(3), 167-176 [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: DOI: 10.1097/01.jnr.0000347633.72476.4a.

YEH, Yu-Ching, 2010. Foreign Spouses' Acculturation in Taiwan: A Comparison of Their Countries of Origin, Gender, and Education. In: *Asian Cross-border Marriage Migration*. Amsterdam: Amsterdam University Press, s. 201-221. ISBN 978 90 8964 054 3.

YU, Teng-Huang, 2014. *Vietnamese Spouses' Cultural and Social Identity in Taiwan*. Beppu City, Japan. Disertační práce. Ritsumeikan Asia Pacific University. Graduate School of Asia Pacific Studies.

YUNG, Mei Yang, 2008. *Acculturation and Health Outcomes Among Vietnamese Immigrant Women in taiwan* [online]. Queensland University of Technology, School of Nursing [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/10887671.pdf>.

YUNIARTO, Paulus Rudolf, 2015. Indonesian Migration Industry in Taiwan: Some Socio-Economic Implications and Improvement Challenges. *Jurnal Kajian Wilayah* [online]. **6**(1) [cit. 5. 11. 2020]. Dostupné z: <https://jkw.psdri.lipi.go.id/index.php/jkw/article/view/67>.

ZHANG, Yachun, 2020. A Reason for Migrant Workers to Stay. *TAIPEI Spring 2020* [online]. **19** [cit. 21. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.travel.taipei/en/pictorial/article/22747>.